



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra anglistiky

Diplomová práce

Rodina v moderní fantasy: Dar nebo prokletí?

Family in Modern Fantasy: A Blessing or a Curse?

Vypracovala: Bc. Monika Týmalová, 4. ročník, ČJCn-AJn

Vedoucí práce: PhDr. Kamila Vránková Ph.D.

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma „Rodina v moderní fantasy: Dar nebo prokletí?“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....
Bc. Monika Týmalová

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí diplomové práce PhDr. Kamile Vránkové Ph.D. za její konzultace, doporučení, zapůjčenou literaturu, podnětné rady a veškerý čas, který mi věnovala. Také bych ráda poděkovala své rodině, která mi byla po celou dobu psaní této práce velkou oporou, a právě díky níž jsem se seznámila s některými analyzovanými knihami.

Anotace

Cílem této diplomové práce je komparativní analýza vybraných děl angloamerické literatury: *Koralína*, *Nikdykde* a *Oceán na konci uličky* Neila Gaimana, *Okřídlená duše* a *Království* Amandy Stevens a *Lískový les* Melissy Albert. V teoretické části práce nejdříve krátce pojedná o žánrech fantasy a urban fantasy, jejich vztahu k žánru rodinných příběhů a stručně představí vybrané autory a jejich díla. Dále se teoretická část orientuje na vzdělávací román, zabývající se přechodovou fází cesty z dětství do dospělosti. V této souvislosti práce připomene význam psychoanalytického rozboru pohádek Bruna Bettelheima a zdůrazní zejména klíčovou funkci zkoušky, popsanou v rámci strukturalistické analýzy. V praktické části budou zvolená díla analyzována dle následujících tematických okruhů: sen a deziluze, ohrožení a skryté nebezpečí, vůle přežít, pokušení a destrukce, strach z nicoty, úloha mateřských a otcovských postav, moc slova, bezmoc a pomoc, pomíjivost krásy, obnova a znovuzrození. Na základě výsledků této analýzy se práce pokusí shrnout, jakou funkci zastává rodina v jednotlivých příbězích, jak vztahy mezi dětskými a dospělými postavami ovlivňují vývoj protagonistů a zda rodina představuje pro hrdiny spíše dar či prokletí.

Klíčová slova: Neil Gaiman, *Koralína*, *Nikdykde*, *Oceán na konci uličky*, Amanda Stevens, *Okřídlená duše*, *Království*, Melissa Albert, *Lískový les*, fantasy, urban fantasy, Bildungsroman

Abstract

This thesis aims to provide a comparative analysis of selected works of Anglo-American fantasy literature: Neil Gaiman's *Coraline*, *Neverwhere* and *The Ocean at the End of the Lane*, Amanda Stevens's *The Restorer* and *The Kingdom* and Melissa Albert's *The Hazel Wood*. In the theoretical part, the thesis briefly introduces fantasy and urban fantasy genres and their relation to family stories, along with authors and their respective works. Then the theoretical part focuses on the topic of Bildungsroman, dealing with the liminal phase of a journey from childhood to adulthood. In this context, the thesis alludes to the importance of Bruno Bettelheim's psychoanalytical approach in studying fairytales to understand children's fantasy further. It highlights the significant function of a trial, described via the structuralist study. The analysis itself draws on the following thematic areas: dream and disillusion, threat and hidden danger, will to survive, temptation and destruction, fear of nothingness, the role of mother and father, the power of words, helplessness and help, the temporality of beauty, recovery and rebirth. Based on the analysis results, the work tries to describe the function of the family in individual stories, how relationships between children and adult characters influence the development of the main heroes and heroines and whether the family represents a blessing or a curse.

Key Words: Neil Gaiman, *Coraline*, *Neverwhere*, *The Ocean at the End of the Lane*, Amanda Stevens, *The Restorer*, *The Kingdom*, Melissa Albert, *The Hazel Wood*, fantasy, urban fantasy, Bildungsroman

Obsah

ÚVOD.....	9
1 ŽÁNŘ FANTASY	10
1.1 Vývoj žánru fantasy	10
1.2 Vymezení žánru fantasy	12
1.3 Znaký fantasy	13
1.4 Vztah žánru fantasy k pohádkovým příběhům	13
2 SUBŽÁNRY FANTASY LITERATURY	15
2.1 Urban fantasy jako literární žánr či subžánr	15
3 FANTASY A PŘÍBĚHY S TĚMATEM RODINY	17
4 NEIL GAIMAN.....	19
4.1 Motiv druhé matky a <i>Coraline</i> Neila Gaimana	19
4.2 <i>Neverwhere</i>	20
4.3 <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	21
5 AMANDA STEVENS	23
5.1 <i>The Graveyard Queen</i>	24
6 MELISSA ALBERT	26
6.1 <i>The Hazel Wood</i>	26
7 CESTA Z DĚTSTVÍ DO DOSPĚLOSTI	27
7.1 Vývojový román jako cesta hrdinů a hrdinek.....	27
7.2 Zkoušky a přechodové rituály	28
7.3 Ukázky přechodových rituálů hlavních hrdinů analyzovaných děl.....	30
8 PSYCHOANALYTICKÉ POJETÍ DĚTSKÝCH PŘÍBĚHŮ.....	34
8.1 Pohádkové archetypy	35
9 SROVNÁVACÍ ANALÝZA VYBRANÝCH DĚL	37
9.1 Medailonky hlavních hrdinů.....	38
9.1.1 Coraline Jones.....	38
9.1.2 Lady Door Portico	38
9.1.3 Protagonista příběhu <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	39
9.1.4 Amelia Gray.....	39
9.1.5 Alice Proserpine.....	40
10 TĚMATA KOMPARATIVNÍ ANALÝZY	42
10.1 Sen a deziluze	42
10.1.1 Sen a deziluze v díle <i>Coraline</i>	42
10.1.2 Sen a deziluze v díle <i>Neverwhere</i>	42
10.1.3 Sen a deziluze v díle <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	43
10.1.4 Sen a deziluze v díle <i>The Restorer</i> a <i>The Kingdom</i>	44
10.1.5 Sen a deziluze v díle <i>The Hazel Wood</i>	45
10.2 Ohrožení a skryté nebezpečí.....	46
10.2.1 Ohrožení a skryté nebezpečí v díle <i>Coraline</i>	46
10.2.2 Ohrožení a skryté nebezpečí v díle <i>Neverwhere</i>	48
10.2.3 Ohrožení a skryté nebezpečí v díle <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	49
10.2.4 Ohrožení a skryté nebezpečí v díle <i>The Restorer</i> a <i>The Kingdom</i>	50

10.2.5	Ohrožení a skryté nebezpečí v díle <i>The Hazel Wood</i>	52
10.3	Vůle přežít	53
10.3.1	Coralinina vůle přežít.....	53
10.3.2	Doorina vůle přežít	54
10.3.3	Hrdina díla <i>The Ocean at the End of the Lane</i> a jeho vůle přežít.....	55
10.3.4	Ameliina vůle přežít.....	55
10.3.5	Alicina vůle přežít.....	57
10.4	Pokušení a destrukce	58
10.4.1	Pokušení a destrukce v díle <i>Coraline</i>	58
10.4.2	Pokušení a destrukce v díle <i>Neverwhere</i>	60
10.4.3	Pokušení a destrukce v díle <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	60
10.4.4	Pokušení a destrukce v díle <i>The Restorer a The Kingdom</i>	61
10.4.5	Pokušení a destrukce v díle <i>The Hazel Wood</i>	62
10.5	Strach z nicoty	63
10.5.1	Coraline a strach z nicoty.....	63
10.5.2	Door a strach z nicoty	64
10.5.3	Hrdina díla <i>The Ocean at the End of the Lane</i> a strach z nicoty	65
10.5.4	Amelia a strach z nicoty.....	65
10.5.5	Alice a strach z nicoty	67
10.6	Úloha matky a otce	67
10.6.1	Úloha Coralininy matky a otce	67
10.6.2	Úloha Dooriny matky a otce.....	69
10.6.3	Úloha matky a otce hrdiny díla <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	70
10.6.4	Úloha Ameliiny adoptivní matky a otce	72
10.6.5	Úloha Aliciny matky.....	73
10.7	Moc slova	74
10.7.1	Moc slova v díle <i>Coraline</i>	74
10.7.2	Moc slova v díle <i>Neverwhere</i>	75
10.7.3	Moc slova v díle <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	76
10.7.4	Moc slova v díle <i>The Restorer a The Kingdom</i>	76
10.7.5	Moc slova v díle <i>The Hazel Wood</i>	77
10.8	Bezmoc a pomoc.....	78
10.8.1	Coraline a zažívání pocitu bezmoci a touhy po pomoci	78
10.8.2	Door a motiv bezmoci a touha po pomoci.....	79
10.8.3	Motiv bezmoci a pomoci v díle <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	80
10.8.4	Amelia a zažívání pocitu bezmoci a touhy po pomoci	82
10.8.5	Alice a zažívání pocitu bezmoci a touhy po pomoci	83
10.9	Pomíjivost krásy.....	83
10.9.1	Pomíjivost krásy v díle <i>Coraline</i>	83
10.9.2	Pomíjivost krásy v díle <i>Neverwhere</i>	84
10.9.3	Pomíjivost krásy v díle <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	84
10.9.4	Pomíjivost krásy v díle <i>The Restorer a The Kingdom</i>	85
10.9.5	Pomíjivost krásy v díle <i>The Hazel Wood</i>	86
10.10	Obnova a znovuzrození	86

10.10.1	Obnova a znovuzrození v díle <i>Coraline</i>	86
10.10.2	Obnova a znovuzrození v díle <i>Neverwhere</i>	87
10.10.3	Obnova a znovuzrození v díle <i>The Ocean at the End of the Lane</i>	88
10.10.4	Obnova a znovuzrození v díle <i>The Restorer</i> a <i>The Kingdom</i>	88
10.10.5	Obnova a znovuzrození v díle <i>The Hazel Wood</i>	89
11	SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ ANALYZOVANÝCH OBLASTÍ.....	91
	ZÁVĚR	93
	SUMMARY	95
	BIBLIOGRAFIE.....	97
	OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY	102

Úvod

Lidé jsou již od dětství vystavováni různým vlivům. Ovlivňuje nás prostředí, blízcí a samozřejmě i informace a události v našem okolí. Když jsme malí, naši rodiče nám čtou knihy, vyprávějí příběhy a my si vše ve svých myslích přetváříme a formujeme do ucelených obrazů a snažíme se ztotožnit s hlavními hrdiny z vyprávění. V dospělosti pak přebíráme roli našich rodičů a sami se situujeme do rolí vypravěčů a poskytujeme tak podněty rostoucím myslím. Některým dospělým jedincům však nestačí pouze předpřipravené knižní příběhy a raději se ponoří do složitějšího procesu a napíší svou vlastní knihu, která splní očekávání nejen jich samotných, ale i potřeby a touhy mladších čtenářů. Jedním z takových autorů je bezesporu britský spisovatel Neil Gaiman a jeho dílo *Coraline*. Tento strhující příběh o mladé dívce je pouze jedním z mnoha, protože Gaiman je stále velice plodným spisovatelem a tvůrcem knih a komiksů. Gaimanova tvůrčí dráha začala již v osmdesátých letech 20. století a stále se rozšiřuje. Nelze opomínat ani jeho působení v oblasti kinematografie, hudby či žurnalistiky.

Na knižním trhu se však setkáváme i s jinými zajímavými osobnostmi. Každý autor má totiž svůj osobitý a nezaměnitelný styl. Nelze tedy nezmínit americkou spisovatelku Amandu Stevens, která – stejně jako Neil Gaiman – působí v literárních kruzích již mnoho let. Pro její díla je typické spojení detektivních a hororových prvků i symbolika posmrtného života. Velice kreativním počinem je její knižní série o restaurátorce hřbitovů Amelii Gray. Amanda Stevens však dlouho patřila k autorkám, s jejichž díly se český čtenář setkal jen velmi zřídka. Posledním tvůrcem, kterým se tato práce zabývá, je americká autorka Melissa Albert, která před nemnoha lety debutovala svou knihou o dospívající dívce Alice a jejím až neobvykle nešťastném životě, plném útrap a úniků.

Tato diplomová práce si klade za cíl prozkoumat hlavní hrdiny vybraných příběhů Neila Gaimana, Amandy Stevens a Mellissy Albert a zjistit, v jakém stavu jsou jejich vazby s dalšími rodinnými příslušníky, jak reagují na stresové situace a zda jsou jejich zděděné predispozice či rodinné zázemí spíše darem, či prokletím. Na závěr se práce pokusí zodpovědět otázku, zda si mohou být hlavní hrdinové z děl od takto svérázných a originálních autorů vůbec nějak podobní?

1 Žánr fantasy

Žánr fantasy vstupuje do literárního světa již mnoho let. Za dobu své existence stihl rozšířit své působení i do několika dalších kulturních odvětví a dal tak vzniknout nezapomenutelným uměleckým počínům. Přestože si tento žánr musel ujít poměrně dlouhou cestu a zažil období rozmachu i úpadku oblíbenosti, o jeho aktuální úloze v dnešním světě nelze pochybovat. V současnosti nás tedy nepřekvapí například nejrůznější festivaly fanoušků tohoto žánru, kteří oslavují literární texty i díla z filmové produkce a účastní se soutěží v deskových a počítačových hrách.

1.1 Vývoj žánru fantasy

Zaměříme-li se nyní na stručné zmapování vývoje žánru fantasy, je nutné v tomto kontextu zmínit i mnohdy opomíjené základní stavební kameny. Dagmar Mocná ve své publikaci uvádí:

„Kořeny žánru sahají až k prapočátkům slovesnosti. Někdy jsou za fantasy považovány již staré eposy a mýty (...) Dalšími zdroji jsou žánry dobrodružné literatury, legendy, gotický román apod.“¹

Lze tedy říci, že dějiny žánru se napínají až k počátkům samotného lidstva. Po celém světě můžeme nalézt nejrůznější kultury, z nichž si každá nese své vlastní příběhy, mýty a folklorní zvyky. Některé z těchto kulturně-uměleckých vlivů a děl se následně rozšířily mimo území svého vzniku a staly se z nich příběhy světově známé. Za nejvíce proslulé lze považovat mýty kultury egyptské, řeckořímské či norské.² Mnohé ze starých civilizací se postupem času vytratily. Ústní tradování fantastických příběhů, pohádek a lidová slovesnost však nikoli, díky čemuž se i po vymizení dávných kultur jejich příběhy dále orálně předávaly.

¹ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. str. 188.

² PAGAN, Amanda. *Hallmarks of Fantasy: A Brief History of the Genre*. New York Public Library [online]. [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://www.nypl.org/blog/2020/05/18/hallmarks-fantasy-brief-history-fantasy>.

Přesuňme nyní svou pozornost k dalšímu z žánrů, který v sobě nese rys fantastiky. Jsou jím rytířské příběhy. Terry Pratchett a David Pringle ve svém díle uvádí:

„*Rytířské romány nezastíraly, že jsou čistou fikcí. (...) Zdlouhavá a pitoreskní vypravování o rytířích a kráskách, (...) nesla všechny znaky literatury, v níž je fantazie sama sobě účelem.*“³

Velkolepá éra rytířských románů skončila v 17. a 18. století. Přesto však nelze říci, že by se na tento žánr v pozdějších dobách zcela zapomnělo.⁴

Budeme-li chtít hovořit o fantasy žánru jako takovém, je potřeba se přesunout v čase do 2. poloviny 19. století. Právě v této době lze u vybraných utopistů spatřit prvky takzvané hrdinské fantasy, která čerpá svou inspiraci právě z výše zmíněných hrdinských mýtů. Je tedy jasné, že velmi důležitou roli ve vývoji fantasy sehrála lidská a civilizační mytologie. Jednalo se však pouze o jistý výchozí bod a mezi těmito žánry je tedy nutné vnímat odlišnost.

Na počátku 20. století v souvislosti s vývojem společnosti a techniky vývoj fantasy mírně zpomaluje a ustupuje do pozadí. Značně však roste popularita a rozmach žánru science fiction. Jak uvádí Dagmar Mocná, přelom a jisté znovuzrození fantasy nastává až na konci třicátých let 20. století se založením časopisu *Unknown*:

„*Až v r. 1939 založil J.W. Campbell časopis Unknown (Neznámo), později Unknown Worlds (Neznámé světy), ve kterém byly publikovány povídky v podstatě již odpovídající dnešní fantasy.*“⁵

Uveďme si nyní příklady některých z nejznámějších autorů fantasy 20. století. V tomto kontextu musí zaznít jména jako J. R. R. Tolkien, C. S. Lewis, R. E. Howard či U. Le Guin. Tento výčet je však příliš stručný, protože kvalitních autorů bylo daleko více.

³ PRATCHETT, Terry, PRINGLE, David, ed. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů ; hlavní předmluva Terry Pratchett ; hlavní editor David Pringle*. Praha: Albatros, 2003. ISBN 80-00-01126-3. str. 11.

⁴ Tamtéž str. 11.

⁵ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. str. 189.

Ze světových jmen současných autorů fantasy pro děti, mládež i dospělé lze zmínit následující spisovatele: Lora Senf, Ursula Vernon, Kiersten White⁶, J. K. Rowling, Jessica Townsend či Andrej Sapkowski.

1.2 Vymezení žánru fantasy

Budeme-li hledat definici termínu fantasy, setkáme se pravděpodobně s velkým množstvím analogických vysvětlení. Neměly bychom se však divit, narazíme-li při našem zkoumání i na vysvětlení značně metaforizovaná, zjednodušená či příliš zgeneralizovaná. Pro srovnání lze vybrat několik rozličných vysvětlení pojmu fantasy. Daniel Hahn ve svém díle *The Oxford Companion To Children's Literature* uvádí:

„A term used (in the context of children's literature) to describe works of fiction, written by a specific author (i.e. not traditional) and usually novel-length, which involve the supernatural or some other unreal element.“⁷

Ursula Le Guin ve svém díle z konce 20. století zmiňuje:

„... fantasy is the natural, the appropriate language for recounting of the spiritual journey and the struggle of good and evil in the soul.“⁸

V *Encyklopedii literárních žánrů* Dagmar Mocná vymezuje pojem fantasy následujícím způsobem a pro větší přehlednost ho dává do kontrastu s žánrem science fiction:

„z angl. fantasy (...) Populární žánr iracionální fantastiky s tematickými zdroji v mýtu středověké romanci. (...) fantasy staví proti racionalismu citovost a pohádkovost, její kořeny jsou v minulosti (pseudohistorii), místo techniky se soustřeďuje na magii a mystiku.“⁹

Brian Aldiss volí poněkud zobecněný a nepřiliš výstižný pohled na tuto problematiku:

„Fantasy is literature for teenagers.“¹⁰

⁶ *Best Books for Kids 2022*, The New York Public Library. [online]. [cit. 2023-05-22]. Dostupné z: <https://www.nypl.org/books-more/recommendations/best-books/kids>.

⁷ HAHN, Daniel. *The Oxford companion to children's literature*. Second edition published in paperback. New York, NY: Oxford University Press, 2017. ISBN 978-0-19-871554-2. str. 200.

⁸ LE GUIN, U. K. *The Language of the Night: Essays on Fantasy and Science Fiction*. Second edition. New York, NY: Harper Collins, 1992. ISBN 978-0399123252 str. 64.

⁹ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. str. 187-188.

¹⁰ WINOKER, J. *Writers on writing*, London: Headline, 1987.

1.3 Znaky fantasy

V přechozích kapitolách jsme se stručně obeznámili s vývojem žánru fantasy a možnými definicemi. Nyní je tedy nezbytné v krátkosti pojednat o tom, co vlastně činí tento žánr žánrem. Zjednodušeně lze říci, že v centru fantasy příběhu je zpravidla hlavní hrdina (či hrdinka), který podniká jistou dobrodružnou výpravu. Účelem takové výpravy je zejména splnění nějakého poslání či boj se zlem.¹¹ Velké množství autorů si za tímto účelem tvoří vlastní fantastické světy, do kterých hrdina postupně proniká, či se v nich pohybuje již od počátku příběhu. Některé světy jsou podobné světu reálnému, jiné se nesrovnatelně liší.¹² Během svého putování se hrdina setkává s mnoha kouzelnými a mystickými postavami či předměty, které mají za úkol mu pomoci, či naopak uškodit.¹³

Některé z výše zmíněných znaků se objevují i u pohádek, mýtů, rytířských románů a eposů, což komplikovalo teoretické vymezení žánru fantasy, jelikož jeho hranice s výše zmíněnými žánry mnohdy splývaly a překrývaly se. Dalším příkladem takové žánrové blízkosti s fantasy literaturou jsou příběhy o mluvících zvířatech či personifikovaných objektech.

1.4 Vztah žánru fantasy k pohádkovým příběhům

Abychom mohli uceleně pojednat o trendech současné fantastiky a příběhů s tématem rodiny, musíme alespoň v krátkosti zmínit provázanost fantasy s žánrem pohádky. Pohádky jsou nejčastěji spojovány s dětskými čtenáři, přestože v minulosti byly příběhy tohoto žánru téměř výhradně neintencionální. Dagmar Mocná definuje pohádku jako „zábavný, zpravidla prozaický žánr folklorního původu s fantastickým příběhem.“¹⁴ Přínos pohádky pro dospělého čtenáře zdůrazňuje J.R.R. Tolkien ve své esejí „On Fairy Tales.“

Dle základního členění lze rozdělit pohádky na folklorní (lidové) a autorské, z nichž se za vývojově starší považují pohádky lidové, které můžeme dále rozčlenit

¹¹ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. str. 188.

¹² GRENBY, Matthew Orville a Andrea IMMEL, ed. *The Cambridge Companion To Children's Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. ISBN 978-0-521-68782-9. str. 226.

¹³ PROPP, Vladimír Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Přeložil Miroslav ČERVENKA, přeložil Marcela PITTERMANNOVÁ, přeložil Hana ŠMAHELOVÁ. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-085-9. str. 41-42.

¹⁴ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. str. 472.

například na pohádky zvířecí, legendární či novelistické.¹⁵ Posuneme-li se v čase do 19. století, setkáme se například s tvorbou věhlasných německých jazykovědců a sběratelů folklorních příběhů, jimiž jsou známí bratři Jacob a Wilhelm Grimmové. Pohádky autorské se do centra naší pozornosti dostávají později a na rozdíl od folklorních pohádek jsou tvořeny umělým jádrem. Mezi známé tvůrce autorských pohádek řadíme jména jako Hans Christian Andersen, Oscar Wilde či Antoine de Saint-Exupéry. Právě autorské pohádky čtenáři mnohdy zaměňují s fantasy literaturou.

Společnými rysy žánrů pohádky a fantasy jsou následující prvky: motiv kouzel a magie, nadpřirozené postavy či objekty a skutečnost, že důležitou součástí fantasy žánru byly právě pohádkové příběhy, jakožto součást lidové slovesnosti.

Rozdíl můžeme naopak spatřovat ve způsobu, jakým je magie v obou žánrech použita. Pohádkové příběhy totiž předpokládají, že magie v pohádkovém světě existuje. Tento svět je zároveň zcela nezávislý na realitě a funguje dle vlastních pravidel bez zakotvení v čase.¹⁶ Hlavní hrdina se v pohádkovém světě nachází od samotného počátku a je pro něho typické směřování k morálnímu vyústění příběhu. Fantasy naopak klade důraz na přechod mezi světy a skrytou úlohu morálního počínání.

¹⁵ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. str. 472-473.

¹⁶ Tamtéž str. 472.

2 Subžánry fantasy literatury

Stejně jako je tomu u mnohých dalších literárních žánrů, i fantasy lze dále rozdělit na menší subžánry. Vzhledem k oblíbenosti fantasy literatury a značné šíři možných subžánrů si tedy nyní představíme pouze několik z nich. Každý ze subžánrů se vyznačuje jistými prvky, které ho činí unikátním. Máme-li tedy například doporučit příběh člověku, toužícímu po fantasy oplývající humornými momenty, bude nejlepší zvolit některé z děl komické fantasy. Takovému čtenáři bychom tedy mohli předložit například knihy T. Smithe či Terryho Pratchetta. Pro čtenáře se zálibou v dobrodružných a napínavých momentech plných vzrušení by byly ideální subžánry historické a hrdinské fantasy či subžánr nazvaný meč & magie (Sword & Sorcery), který je originálně rozvíjen v díle Roberta E. Howarda.¹⁷ Posledním subžánrem, který bych ráda zmínila, je takzvaná temná fantasy (Dark fantasy), která nadchne především čtenáře toužící po prvcích hororu a strachu v kombinaci s fantastickým světem. Jedním z děl dark fantasy je například román Neila Gaimana *Coraline*, kterému se budeme podrobněji věnovat v následujících kapitolách této práce.

2.1 Urban fantasy jako literární žánr či subžánr

Předchozí kapitola nás ve zkratce seznámila s vybranými příklady možných typů fantasy. Mezi zmiňovanými subžánry záměrně nebyla zmíněna urban fantasy. Důvod je prostý. Přestože značné množství čtenářů považuje urban fantasy za subžánr, ne všichni literární vědci s tímto zařazením souhlasí: proto, s respektem k oběma literárněvědným názorům, tomuto tématu věnujeme vlastní podkapitulu. Ohlédněme se nyní do roku 2016 a zaměříme se na příspěvek Stefana Ekmana *Urban fantasy: Literature of the Unseen*, který ve své úvodní části obsahuje polemiku o tom, proč by měla urban fantasy být vnímána jako samostatný či hybridní žánr. Urban fantasy sdílí své kořeny nejen s žánrem fantasy, ale také s gotickým románem, detektivní fikcí či science fiction. Zjednodušeně bychom si mohli myslet, že se jedná o hybrid mezi fantasy a science fiction.¹⁸ Tyto myšlenky se mohou zdát protichůdné. Pro bližší pochopení termínu

¹⁷ PRATCHETT, Terry, PRINGLE, David, ed. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů; hlavní předmluva Terry Pratchett ; hlavní editor David Pringle*. Praha: Albatros, 2003. ISBN 80-00-01126-3. str. 31-35.

¹⁸ EKMAN, Stefan. *Urban Fantasy: A Literature of the Unseen*, Academia.edu. [online]. [cit. 22.05.2023]. Dostupné z: https://www.academia.edu/39027098/Urban_Fantasy_A_Literature_of_the_Unseen.

urban fantasy můžeme nahlédnout do díla *The Encyclopedia of Fantasy*, které definuje tento žánr následujícím způsobem:

„A city is a place; urban fantasy is a mode. (...) A city may be seen from afar, and is generally seen clear; the UF is told from within, and, from the perspective of characters acting out their roles, it may be difficult to determine the extent and nature of the surrounding reality.“¹⁹

V dílech urban fantasy můžeme očekávat, že místem děje bude prostředí velkého města. Kouzelné, nadpřirozené a mystické elementy tedy budou provázet moderní prostředí lidské metropole. K zajímavým prvkům děl urban fantasy patří kromě charakteristického propojení reálného a magického světa a využití nadpřirozených jevů také zakomponování rozličných technologií, čímž se mnohdy ocitáme v blízkosti žánru science fiction.²⁰

¹⁹ CLUTE, John, ed. et al. *The encyclopedia of fantasy*. 1st pub. London: Orbit, 1997. ISBN 1-85723-368-9 str. 975.

²⁰ EKMAN, Stefan. *London Urban Fantasy: Places with History*, Academia.edu. [online]. [cit. 22.05.2023]. Dostupné z: https://www.academia.edu/40144371/London_Urban_Fantasy_Places_with_History.

3 Fantasy a příběhy s tématem rodiny

Současná podoba fantasy zahrnuje díla pro dětské, dospívající i dospělé čtenáře, a čerpá tedy za tímto účelem svou inspiraci z nejrůznějších sfér lidského života. Rodinnou fantasy lze vnímat ve dvou následujících kontextech: jako únikovou literaturu vhodnou pro všechny věkové kategorie (celou rodinu) či jako příběhy zabývající se tématem rodiny. Obě tyto možnosti mají v literárním světě své nezanedbatelné místo a lze se domnívat, že spolu ruku v ruce koexistují. Dříve, než se ponoříme do zkoumání konkrétních možností práce se zvoleným tématem, je vhodné zmínit alespoň některé autory, kteří jsou spojováni s rodinnou fantasy. Mezi věhlasná jména můžeme zařadit například J. K. Rowling (jejíž jméno ještě zmíníme později v této kapitole), Dianu Wynne Jones či Terryho Pratchetta. Výčet by samozřejmě mohl být nesrovnatelně delší. Přesto nám však tato tři jména mohou alespoň částečně pomoci přiblížit charakter tvorby vhodné pro celou rodinu.

Naše pozornost se dále zaměří na druhé možné hledisko: rodinnou fantasy jako díla s tématem rodiny a různé možnosti obměny tohoto tématu. Je tedy třeba blíže představit a okomentovat žánr rodinných a generačních románů. Jejich jádro tkví v rozvíjení tématu rodiny a zakomponování ideálu harmonického rodinného života. Rodinný román pracuje zpravidla s konceptem osamocené hrdiny či jedince, který nežije v ideálních rodinných podmínkách.²¹ Postupem času však protagonista zapadá do rodinného kruhu a nachází rodinnou idylu. Jistým opakem rodinných příběhů jsou generační romány, kterými se podrobně zabývá M.M. Bachtin:

„Idylický moment dominuje také v románu generačním (...). Jeho hlavním tématem bývá však zničení idyly a idylických rodinných a patriarchálních vztahů.“²²

Základní rozdíl tedy spočívá v možnosti dvojího směřování dějové energie – od krize k idyle či od idyly k její destrukci. Pro naši analýzu bude významná spíše cesta hrdiny od neuspokojivé rodinné situace k jejímu postupnému zlepšení. Nyní tedy zmíníme některé z hlavních motivů rodinných příběhů.

K nejčastějším motivům, se kterými současná fantastická literatura zaměřená na rodinu pracuje, patří ztráta rodičů. V tomto kontextu se může jednat o ztrátu jednoho či obou z rodičů. S touto tragickou situací se následně hlavní hrdina snaží vypořádat a sám

²¹ BACHTIN, Michail Michajlovič. *Román jako dialog*. Přeložil Daniela HODROVÁ. Praha: Odeon, 1980. ARS. Literárněvědná řada (Odeon). str. 355.

²² Tamtéž str. 355.

aktivně hledá odpovědi na nezodpovězené otázky. Na trauma způsobené ztrátou obou rodičů se zaměřovala například J. K. Rowling ve své knižní sérii o mladém čaroději Harry Potterovi nebo Sarah J. Maas v sérii *Throne of Glass*. Specifickým případem je motiv dočasné ztráty či odcizení rodičů, který využila například autorka Melissa Albert v díle *The Hazel Wood*, kde hlavní hrdinka Alice musí nalézt svou ztracenou matku. Osamoceností trpí i malá Coraline a hlavní hrdina příběhu *The Ocean at the End of the Lane* Neila Gaimana.

Dalším důležitým motivem je příchod nového, nevlastního rodiče, který v mnoha případech přichází po ztrátě matky či otce. Nově přichozí rodič se většinou snaží s dětským či dospívajícím hrdinou sblížit. Tyto snahy jsou však většinou vnímány jako příchod infiltrátora. I v tomto případě lze jako příklad uvést dílo Melissy Albert *The Hazel Wood*. Svým jedinečným způsobem využil tento motiv Neil Gaiman v díle *The Ocean at the End of the Lane*. Přestože se v tomto případě nejedná o typický příklad příchodu nového rodiče, rodina hlavního hrdiny je postupně rozkládána kvůli vlivu infiltrátora v podobě hospodyně.

Třetím motivem je dysfunkční rodina. Nejčastěji se setkáváme s nedostatkem zájmu či s velkým pracovním vytížením rodičů, které má za příčinu neuspokojenost potřeb dítěte. Příkladem může být dílo Neila Gaimana *Coraline*.

Posledním motivem, který zde zmíním, je motiv vztahů se sourozenci. V souvislosti se sourozenci lze hovořit jak o vztazích pozitivních, kdy se sourozenci podporují a společnými silami zvládají různé náročné situace, tak o vztazích negativních, kdy mezi sourozenci panuje rivalita či rozbroje. K fantastickým příběhům, ve kterých se můžeme setkat s motivem sourozeneckých vztahů, se řadí například série *The Spiderwick Chronicles* či *Chronicles of Narnia*.

4 Neil Gaiman

Britský autor, novelista, žurnalista a tvůrce komiksů Neil Gaiman se řadí k velice oblíbeným osobnostem současné literatury. Narodil se roku 1960 v oblasti Hampshire ve Spojeném království do rodiny lékárnice a vedoucího obchodu s potravinami. Dříve, než se malý Neil naučil abecedu, zkoušel za pomoci své matky tvořit vlastní básně a říkanky.²³ Práce se slovem ho provázela již od dětství, stejně jako láska ke knihám a knihovnám, která, jak sám připouští, nakonec dotvořila jeho osobnost:

„I wouldn't be who I am without libraries. I was the sort of kid who devoured books, and my happiest times as a boy were when I persuaded my parents to drop me off in the local library on their way to work, and I spent the day there.“²⁴

4.1 Motiv druhé matky a *Coraline* Neila Gaimana

Dříve, než se ponoříme do interpretace Gaimanova díla *Coraline*, které bude následně detailně analyzováno v praktické části, je třeba zmínit, že tématice „druhé rodiny“ se věnovalo již dílo z dřívějšího data – konkrétně z druhé poloviny 19. století. Jedná se o dílo autorky Lucy Clifford z roku 1882 s názvem *The New Mother*. V tomto díle se snaží hodná a milující matka varovat své děti, že pokud budou zlobit, sbalí si své věci a odejde. Na její místo pak nastoupí nová matka se skleněnými očima a dřevěným ocasem, který za sebou vláčí po zemi. Děti z příběhu *The New Mother* se snaží dbát na dobré mravy, dokud však v lese nepotkají dívku s podivnou hrací skříňkou. Neznámá dívka děti pokouší a snaží se je nalákat na tajemství ukryté ve skříňce. Pouze zlobivé děti totiž mají možnost hrací skříňku otevřít. Děti, Blue-Eyes a Turkey, však vzdorují a obávají se, že by je následně mohla opustit jejich matka. Následně však záhadná dívka přichází s podivným argumentem, že vyrobit matku se skleněnými očima a dřevěným ocasem by bylo příliš drahé:

„They all threaten that kind of thing. Of course really there are no mothers with glass eyes and wooden tails; they would be much too expensive to make.“²⁵

²³ CAMPBELL, Hayley. *The Art of Neil Gaiman*: Harper Design, 2014. ISBN 978 0 06 243295. str. 22.

²⁴ *About Neil – Biography*. NeilGaiman.com [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: https://www.neilgaiman.com/About_Neil/Biography.

²⁵ CLIFFORD, Lucy. *The New Mother* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <http://seanconnors.net/eng3903/wp-content/uploads/2015/03/The-New-Mother.pdf>.

Pokusíme-li se o komparaci tohoto obrazu „druhé matky“, nalezneme zde patrnou shodu s hlavní zápornou postavou díla *Coraline*, které vydá britský autor Gaiman roku 2002.

Hayley Campbell ve své studii *The Art of Neil Gaiman* zmiňuje, že *Coraline* výborně propojuje gotický horor a tajemství, což připomíná Carrollovu fantasy *Alice in Wonderland*. Nespornou zajímavostí Gaimanova románu je skutečnost, že spíše, než od Lucy Clifford, čerpal inspiraci pro vytvoření díla od svých dcer. Čtyřletá Holly Gaiman velice ráda svému otci vyprávěla děsivé příběhy o tom, jak její matka zůstává svázána ve sklepech a místo ní přichází zlá čarodějnice. Sám Neil podléhal v dětském věku stejnému strachu jako jeho dcera – strachu z toho, že jeho rodiče budou vyměněni.²⁶ Neil se neúspěšně pokoušel najít knihu s tematikou výměny rodičů, proto se rozhodl, že pro svou dceru napíše příběh zcela nový.

V roce 1990 se tedy začal odvíjet příběh malé odvážné holčičky, která za nenápadnými dveřmi nového bytu objevuje téměř identické kopie svých rodičů. Z Gaimanovy původní představy díla s přibližně třemi tisíci slovy nakonec vzešel značně rozsáhlejší příběh, popisující děsivý boj o záchranu vlastní rodiny. Občas přišly chvíle, kdy Neil Gaiman nevěděl, jak má příběh pokračovat, a proto ho na čas odložil. Dílo se tedy dočkalo vydání až roku 2002, kdy už však byla Holly téměř dospělá. Sám Gaiman tedy rád uvádí, že *Coraline* je dílem pro obě dcery: „*I started this for Holly, I finished it for Maddy.*“²⁷

4.2 *Neverwhere*

Londýn je pro mnoho lidí synonymem ideálního místa pro život či výletu plného krásných zážitků a pamětihodností. Tuto myšlenku jistým způsobem Neil Gaiman záměrně narušil svým dílem z žánru městské fantasy *Neverwhere*, které líčí strastiplný život obyvatel Podlondýna (London Below). Lidé se zde stávají „neviditelnými“ a celkově se jedná o místo, kam se obyčejný smrtelník dobrovolně opravdu vypravit nechce. Co vlastně Gaimana k vytvoření tohoto příběhu vedlo?

Roku 1985 založil Lenny Henry společně s Richardem Curtisem společnost *Comic Relief* na podporu hladovějících obyvatel Etiopie. O několik let později Neil Gaiman aktivně podporoval charitativní myšlenky, což přetváří tyto zdánlivě

²⁶ CAMPBELL, Hayley. *The Art of Neil Gaiman*: Harper Design, 2014. ISBN 978 0 06 243295. str. 228-229.

²⁷ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4.

nesouvisející události v počátek zdárné spolupráce. Na začátku devadesátých let se Henry a Gaiman náhodně setkali v londýnském podniku *Groucho Club*, kde bylo Henrymu společností BBC nabídnuto vytvořit televizní show. Když Henry poskytl tuto nabídku Gaimanovi, odpovědí bylo rozhodné ano. Sám Gaiman v knize *The Art of Neil Gaiman* uvádí, že počáteční zadání Henryho bylo následující:

„Well, the only idea I've got is something about tribes of homeless people in London. Can you do anything with that?“²⁸

A právě díky této jedinečné nabídce vzniklo pozoruhodné dílo *Neverwhere*, ve kterém se autor snaží ukázat, že být v Londýně člověkem bez domova není vůbec nic jednoduchého. Gaiman vysvětluje:

„If I create London Below, if I create a place that doesn't exist and put tribes of people there, then I'm not going to have anybody running away to find London Below. That's not going to work. (...) And I wrote an outline for *Neverwhere*, and the great thing was that the outline was just like the opening. I had no idea where it went;“²⁹

Do Podlondýna Gaiman zasadil postavy, které do té doby žily pouze v jeho hlavě: záhadnou a značně brutální dvojici jménem Croup a Vandemar. Jméno pro hlavního hrdinu zvolil Gaiman velmi příhodně. Richard Mayhew, hlavní protagonista románu *Neverwhere* totiž získal své jméno na základě inspirace Henrym Mayhewem, autorem díla *London Labour and the London Poor*.³⁰ Obraz obávané londýnské stvůry vychází z londýnské městské legendy ze 17. století o seleti, které uniklo do kanálů a postupem času se z něj stal obrovský a nebezpečný kanec, obývajícím kanalizační systémy Londýna.³¹

4.3 *The Ocean at the End of the Lane*

Příběh o nejmenovaném sedmiletém chlapci, *The Ocean at the End of the Lane* z roku 2011, by se mohl na první pohled jevit jako typický příběh pro dětské čtenáře. Přestože je však hlavní hrdina velmi mladý, události, kterým musí čelit, jsou plné strachu, smutku a obav o vlastní rodinu.³²

²⁸ CAMPBELL, Hayley. *The Art of Neil Gaiman*: Harper Design, 2014. ISBN 978 0 06 243295. str. 210.

²⁹ Tamtéž str. 210.

³⁰ Tamtéž str. 212.

³¹ Tamtéž str. 212-213.

³² GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane* [online]. [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://www.neilgaiman.com/works/Books/The+Ocean+at+the+End+of+the+Lane/>.

V Gaimanových knihách nenajdeme protagonistu, který by byl úplným odrazem autora. Kdybychom však museli z širokého repertoáru zvolit jedno dílo, které se podobá autobiografii, naší volbou by mohla být právě kniha *The Ocean at the End of the Lane*.

Podnětem pro tvorbu tohoto příběhu byla touha Gaimanovy nové manželky Amandy, která si přála nahlédnout do Gaimanových dětských let. Proto se Gaiman rozhodl své manželce toto přání splnit. Hayley Campbell v díle *The Art of Neil Gaiman* shrnuje:

„*Gaiman summoned the voice of his younger self and stirred up memories of his boyhood home in Sussex for a story that accidentally became a novel that nobody was waiting for and nobody was expecting.*“³³

Z původní myšlenky představit své dětské já tedy nakonec vznikl román. O nezáměrnosti svědčí i fakt, že původní název měl znít *Lettie Hempstock's Ocean*. Autor se však v poslední hodině před odesláním textu nakonec rozhodl název díla změnit.

³³ CAMPBELL, Hayley. *The Art of Neil Gaiman*: Harper Design, 2014. ISBN 978 0 06 243295. str. 244.

5 Amanda Stevens

Přestože má Amanda Stevens na svém kontě již více než padesát zdařilých knižních titulů, pro české čtenáře stále zůstává nepříliš známou autorkou. Amanda Stevens vyrostla na venkově amerického jihu. Protože v blízkém okolí domu nežili žádní sousedé, strávila téměř celé dětství v úzké společnosti své rodiny. Jak sama autorka připouští, mnoho hodnot si přinesla do své dospělosti právě od rodičů.³⁴ Autorčiny sociální interakce s lidmi mimo rodinu byly v dětství značně znesnadněné. Z tohoto důvodu si autorka musela vystačit se svou vlastní fantazií a vydávala se na nejrůznější dobrodružné výpravy po okolí. Amanda Stevens se o svých dětských zážitcích vyjadřuje takto:

„I was a rough and tumble kid, but not a tomboy. I liked to climb trees, explore caves and hunt for arrowheads in freshly plowed fields. I also liked paper dolls.“³⁵

Již v dětství si Amanda Stevens vybuodovala svůj výrazně kladný vztah ke knihám rozličných žánrů. Byla to právě literatura, která pomáhala formovat její tvůrčí individualitu a poskytovala dostatek prostoru pro imaginaci. S nadsázkou bychom mohli říci, že Amanda Stevens procházela ve svém životě svými vlastními literárními epochami, pro které byla příznačná dlouhodobější fascinace konkrétním žánrem či autorem.

Oblíbenými žánry autorčina dětství byly převážně realistické, paranormální a mystické romány. V období dospívání se její pozornost přesunula k žánru gotických romancí a fikcí. Sama autorka například přiznává, že její literární zalíbení a obdiv, konkrétně ke spisovatelce Mary Stewart, následně ovlivnily jazykovou stránku jejich vlastních děl:

„My devotion to Mary Stewart would later have such a powerful influence on my writing that an editor once asked why I wrote with an English accent.“³⁶

³⁴ STEVENS, Amanda. *Bio – Amanda Stevens* [online]. [cit. 2022-11-05]. Dostupné z: <https://amandastevens.com/bio/>.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

Ve věku dvaceti let Amanda Stevens našla cestu k žánru fantasy, následovala fáze obdivování Stevena Kinga a Deana Kontze, a prozatím poslední fáze inklinace k žánru detektivní fikce. V knižní sérii *The Graveyard Queen* tedy můžeme vnímat jak prvky detektivní a mystické, tak i sklony k fantasy žánru či romanci. Pestré literární pozadí života Amandy Stevens tak sehrálo významnou roli ve vývoji jejích vlastních literárních počinů. Nejedná se však o jediný zdroj inspirace. Amanda Stevens ráda uvádí, že její život je obklopen čísly, barvami a symboly. Právě originální symbolika v mnoha případech dotváří silnou a unikátní siluetu jejích příběhů.

5.1 *The Graveyard Queen*

Roku 2011 spatřila světlo světa první kniha ze série *The Graveyard Queen*, nazvaná *The Restorer*. Mladá hlavní hrdinka Amelia Grey se svým neobvyklým zaměstnáním restaurátorky opuštěných hřbitovů a se svou neméně atypickou zálibou ve hřbitovní symbolice zrcadlí osobnost své tvůrkyně. Jak již bylo zmíněno, Amanda Stevens považuje symboliku (zde konkrétně hřbitovní symboliku) za svůj koníček, s nadšením fotografuje rozličné náhrobní kameny a následně interpretuje jejich význam. Není tedy překvapivé, že hlavní hrdinka se považuje za „tafofila“ – člověka, který má rád hřbitovy (z řeckého slova taphos – hrob) a disponuje výraznými znalostmi právě v oblasti hřbitovní symboliky.³⁷

Tato fascinace však není jediným společným prvkem, který lze u autorky a její hrdinky pozorovat. Nezanedbatelnou roli hraje taktéž samota, se kterou Amanda Stevens bojovala převážnou část dětství. Ať už se jedná o záměr, či nikoli, jakožto čtenáři můžeme vyzorovat, že hlavní hrdinka Amelia žila v průběhu svého dětství spíše samotářským životem a místo vztahů s živými přáteli trávil téměř veškerý svůj čas se svým otcem mezi mrtvými. V dospělosti se však hlavní hrdince i samotné Amandě Stevens podařilo z této izolace vymanit.

³⁷ STEVENS, Amanda. *Okřídlená duše*. Praha: Knižní klub, 2012. ISBN 978-80-242-3699-5. str. 10.

V roce 2012 odhalila Amanda Stevens v druhé knize šestidílné série další střípky života restaurátorky Amelie. Lze se domnívat, že literární díla světových autorů ovlivnila nejen jazyk knih od Amandy Stevens, ale také některé zpracovávané motivy. Pro dílo *The Kingdom*, jež líčí postupný rozklad starého rodu Asherů, mohl být pravděpodobným zdrojem inspirace Edgar Allan Poe a jeho slavný gotický příběh *The Fall of the House of Usher*.

Právě *The Kingdom* vysvětluje spleť rodinné vazby hlavní hrdinky, které budou cílem analýzy v praktické části této práce.

6 Melissa Albert

Stejně jako oba předchozí autoři, i Melissa Albert našla v mládí zálibu v literárních příbězích. Na začátku 21. století studovala na University of Iowa a na Kolumbijské univerzitě. Tato mladá americká spisovatelka z Illinois vyzkoušela za svůj život mnoho nejrůznějších povolání. V letech 2003 až 2005 pracovala jako prodavačka knih pro knižní řetězec *Powell's Books*, následně si vyzkoušela práci editorky pro významnou *Encyclopaedia Britannica*, tři roky strávila prací pro brooklynské muzeum.³⁸ Nakonec se však vrátila zpět k roli editorky. V současné době spolupracuje s *New York Times*, je označována za jednu z nejprodávanějších nezávislých autorek a její díla jsou překládána do více než dvaceti světových jazyků.³⁹

6.1 *The Hazel Wood*

The Hazel Wood je příběh o dospívající dívce, který byl poprvé publikován roku 2018 a snoubí v sobě pohádkovost s prvky fantasy. Sedmnáctiletá Alice prožila velkou část svého dosavadního života cestováním se svou matkou z místa na místo. Zdá se, že kdykoli se spolu rozhodnou někde strávit delší dobu, začne se jim nevysvětlitelným způsobem lepit smůla na paty. Celou situaci komplikuje skutečnost, že prostřednictvím Alice a její matky se fanatičtí fanoušci snaží získat přístup k tajuplné a uznávané spisovatelce, jejíž jméno je Althea Proserpinová a která není nikým jiným než Alicinou babičkou z matčiny strany.

Alice neměla nikdy možnost svou babičku poznat, protože Althea žije na neznámém místě, nazvaném Lískový les. Fanoušky kromě nalezení tohoto Lískového lesa nejvíce láká také Altheina tajuplná kniha, kterou je však téměř nemožné získat. Přestože má tedy tajemná spisovatelka řadu obdivovatelů, zdá se, že pro Alicinu matku je (a vždy bylo) jméno Althea Proserpinová jistým tabu, o kterém je zakázáno mluvit. Alice proto musí odkrývat všechna rodinná tajemství sama. Když Althea zemře, začnou se dít skutečně nešťastné události, které vyústí v unesení Aliciny matky do Lískového lesa, a Alice je donucena o svou matku bojovat.

³⁸ Contemporary Authors, Volume 417 - Austin Public Library - OverDrive. *Austin Public Library - OverDrive* [online]. Copyright © 2022 OverDrive [cit. 06.11.2022]. Dostupné z: <https://austinlibrary.overdrive.com/media/4432544>.

³⁹ ALBERT, Melissa. *Melissa Albert – About the Author* [online]. [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://us.macmillan.com/author/melissaalbert>.

7 Cesta z dětství do dospělosti

Lidský život se začíná vyvíjet již od momentu početí. V průběhu těhotenství se zkoumá, jakým způsobem nový jedinec prospívá a zda svými dispozicemi odpovídá svému fetálnímu stáří. Po porodu tomu není jinak a nový organismus musí prokázat schopnost adaptovat se na nové prostředí a životní podmínky. Celý náš život je tedy vlastně neustálým prokazováním schopnosti přizpůsobit se novým životním rolím a situacím. Nejen, že se v průběhu jednotlivých etap mění naše fyzická stránka, ale rozvíjí se také stránka emoční, kognitivní a psychosociální.⁴⁰

7.1 Vývojový román jako cesta hrdinů a hrdinek

Než se jedinec svým psychickým a fyzickým růstem přesune do další fáze života, uplyne určitý čas. Jedná se o postupnou změnu postojů a názorů, které jdou ruku v ruce s proměnou tělesných rysů člověka. Literární žánr zkoumající konkrétní oblasti vývoje hrdiny nese název vývojový román.

Vývojový román (Bildungsroman) patří k velice oblíbeným žánrům literatury pro dospívající čtenáře. Dagmar Mocná definuje tento termín takto:

„Románový typ sledující proces utváření lidské osobnosti v interakci s okolním světem.“⁴¹

Základ příběhu zpravidla utváří hlavní hrdina, který podstupuje důležitou životní zkoušku, v níž prokazuje svou sociální, psychologickou a morální vyspělost. Největší důraz je v příběhu vždy kladen právě na onen individuální růst osobnosti, který zahrnuje moment ponaučení. Melanie Kinchen uvádí tři hlavní kritéria vývojového románu: zkoumání procesu komplexního růstu jedné postavy, postupnost a zdlouhavost tohoto růstu (nikdy se nejedná se o změnu okamžitou) a zařazení hrdiny do společnosti na základě vykonané zkoušky.⁴²

⁴⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1. str. 11.

⁴¹ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. str. 681.

⁴² KINCHEN, Melanie. *Bildungsroman Novels for Young Adults*. Louisiana State University [online]. [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120428031138/http://www.lsu.edu/faculty/jpullia/3223bildungsroman.htm>

Vývojový román nelze zaměňovat s románem zkoušek. Michail M. Bachtin ve svém pojednání uvádí:

„V osmnáctém století Wieland, Wezel, Blankenburg a po nich Goethe a romantikové vyzdvihli jako protiváhu k románu zkoušek novou ideu „románu vývojového,“ a především „románu výchovného“.“⁴³

Základní rozdíl tkví v užití motivu zkoušky. Román zkoušek pracuje s prototypem neměnného hrdiny, jenž sice čelí zkoušce, ale zároveň působí dojmem dotvořeného člověka. Cesta hrdiny vývojového románu je značně složitější, protože umožňuje sledovat celý proces tvoření a formování osobnosti a ukazuje hrdinovy úspěchy, pády, klady i zápory, výchozí stav i finální proměnu. Specifická úloha zkoušky tedy napomáhá hrdinovi k postupné osobnostní transformaci. Bachtin shrnuje tyto myšlenky takto:

„Proti postulátu hotového a bezvadného hrdiny staví nový románový typ vývoj člověka a jistou rozpolcenost, rozpornost živého člověka, v němž se sváří dobro se zlem, síla se mísí se slabostí.“⁴⁴

7.2 Zkoušky a přechodové rituály

Abychom mohli úspěšně a stabilně přejít z jedné vývojové fáze do další, je nezbytné prokázat svou připravenost pro tento přechod. V některých kulturách jsou pro tyto zlomové situace využívány unikátní přechodové rituály – ať už duchovní či profánní, které vyžadují intelektuální vyspělost či jistý zasvěcující obřad. Arnold van Gennep v díle o přechodových rituálech vysvětluje:

*„Má-li člověk přejít z jedné kategorie do jiné, chce-li se například rolník stát dělníkem nebo zednický přidavač zedníkem, musí splnit určité podmínky (...). Zato má-li se laik stát knězem nebo naopak, musí provést obřady, to znamená úkon zvláštního rázu (...).“*⁴⁵

Důležité je, že pro možnost přechodu z jedné vývojové fáze do té následující je nutné akceptovat fakt, že se jedná o změnu postupnou, vyžadující časový rámec, který

⁴³ BACHTIN, Michail Michajlovič. *Román jako dialog*. Přeložil Daniela HODROVÁ. Praha: Odeon, 1980. ARS. Literárněvědná řada (Odeon). str. 160.

⁴⁴ Tamtéž str. 160.

⁴⁵ VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1374-1. str. 12.

van Gennep označuje termínem „*přechodová doba*“⁴⁶. Člověk tedy za svůj život postupně projde množstvím etap: „*od jednoho věku k dalšímu*“.⁴⁷

Rituály můžeme dělit na velké množství podružných rituálů. Pro tuto práci však zmíníme pouze ty, které jsou z hlediska naší literární analýzy nejdůležitější a souvisí nejen s přechodem společenským, ale i s jistým přesunem v rámci světů. Hovořit budeme o *rituálech odluky (preliminární rituály)*, *rituálech sloučení (postliminální rituály)* a *rituálech pomezích (liminální rituály)*.⁴⁸

Budeme-li mluvit o odlučovacích rituálech, je jasné, že jejich základem musí být odluka, opuštění či odloučení. Tyto rituály jsou nejvíce rozšířeny v pohřebních tradicích, kdy se mrtvý odlučuje od světa živých.

Rituály slučovací naopak vycházejí z procesu sloučení, spojení a provázání vazeb. Lze je nejlépe ilustrovat na svatebních obřadech, kdy dochází ke sloučení dvou jedinců a dvou rodin. Z jejich podstaty by se tedy dalo usuzovat, že jsou protipólem odlučovacích rituálů.

Nejobtížněji popsatelné jsou pomezí rituály, které stojí někde uprostřed a během nichž dochází k odloučení i sloučení zároveň. Za příklad lze považovat období těhotenství, kdy je dítě součástí těla matky (fáze sloučení) a během porodu, po přestřížení pupeční šňůry, se stává fyzicky samostatným jedincem (fáze odloučení), i když závislým na svém okolí. Toto vysvětlení však slouží pouze k základnímu nastínění významu jednotlivých rituálů a je nezbytné zmínit, že vždy záleží na konkrétních situacích, které mohou vnímání rituálu ovlivnit.⁴⁹

V přechozích odstavcích jsme ilustrovali zejména příklady společenských přechodových rituálů. Nyní si tedy uvedeme i příklady přechodů a přesunů v rámci světů, které fungují pod záštitou takzvaného materiálního přechodu.⁵⁰ Současná světová politika nám umožňuje vesměs volně cestovat do požadovaných destinací. S nadsázkou lze říci, že jediný „rituál“, který musíme v tomto procesu vykonat, je prokázání totožnosti cestovním dokladem. V minulosti však návštěva jiné země či území vyžadovala daleko větší přípravu a mnohdy i specifické kroky, které se před či při příchodu musely vykonat. Samozřejmě existovaly i oblasti, které svým způsobem

⁴⁶ VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1374-1. str. 12.

⁴⁷ Tamtéž str. 13.

⁴⁸ Tamtéž str. 18.

⁴⁹ Tamtéž str. 18.

⁵⁰ Tamtéž str. 21.

nikomu nepatřily a jednotlivé kultury se o ně dělily. Arnold van Gennep nazývá tato neutrální území termínem *pomezí*. Pro naše potřeby budeme tedy v rámci následující kapitoly využívat daný termín pro označení prostoru mezi světem reálným a světem fantastickým.

Hlavním východiskem pro zkoumání materiálních rituálů (rituálů přesunu v rámci světů) jsou Gennepovy kategorie přechodových rituálů. Van Gennep člení rituály v rámci materiálního přechodu následovně:

„Navrhuji tedy označovat jako předprahové (preliminální) rituály rituály odlučování od předchozího světa, jako rituály prahové (liminální) rituály konané ve stadiu pomezí a rituály poprahové (postliminální) jako rituály přijetí do nového světa.“⁵¹

7.3 Ukázky přechodových rituálů hlavních hrdinů analyzovaných děl

Tato kapitola si klade za cíl představit některé vybrané rituály ve vztahu k analyzovaným dílům. K tomuto úkonu je potřebné zmínit, že stále vycházíme z pojetí Arnolda van Gennepa, který sám uznává, že klasifikace rituálů a jejich aplikování je proces obtížný a lze ho vnímat odlišně. Přestože tedy čerpáme z Gennepova díla, k následujícím příkladům je třeba přistupovat s určitým odstupem.

Vzhledem k množství rituálů a komplexnosti jejich kategorizace je třeba rámcově vymežit, že tato práce se bude soustředit na rituály související s osobami a s konkrétními způsoby jejich přijímání do společnosti a nového světa: jinými slovy, na rituály iniciační⁵².

Jak již bylo uvedeno v předešlých kapitolách, důležitým aspektem žánru fantasy je téma přechodu do jiného světa. Nejprve je tedy třeba zkoumat, jak s hlavním hrdinou či hrdinou v jiném světě zacházejí a jak jej přijímají. Hlavní hrdinové totiž přicházejí s aspektem cizosti.

V románu *Coraline* se rituál přijetí uskutečňuje prostřednictvím setkání a společné večeře: po příchodu k druhé rodině je dívka pohoštěna a vřele uvítána druhou matkou. V díle *The Kingdom* se setkáváme s dalším možným způsobem, kdy je Amelia po příchodu do Asher Falls pozvána do rodinného sídla Asherů. V těchto případech se jedná o přijetí bezpochyby vlídné, pro obě hrdinky zdánlivě pozitivní, a lze ho zařadit

⁵¹ VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1374-1. str. 25.

⁵² Tamtéž str. 29-97.

do oblasti prelimitální až liminální. I hrdinka díla *Neverwhere* je Richardem vlídně přijímána do londýnského velkoměsta.

Opakem pozitivního přijetí je reakce hlavního hrdiny z díla *The Ocean at the End of the Lane*: chlapec dává najevo odpor při setkání s hospodyní, kterou považuje za podezřelého cizince a nevíтанého hosta, narušujícího posvátnost rodiny. V díle *The Hazel Wood* fiktivní postavy přicházejí do skutečného světa. Nejedná se tedy o příchod jedné osoby, ale celé skupiny cizinců, navíc smýšlejících nepřátelsky.

Některé kultury spojují rituály příchodu s procesem výměny. Bezpochyby nejzajímavějším prvkem Gaimanova díla *Coraline* je motiv výměny očí za knoflíky. V rámci tradičních obřadů by se tento akt mohl považovat za proces *výměny darů*⁵³, který díky *Coralině* reakci (odmítnutí) zůstal ve fázi liminální. Kdyby však Coraline podlehla svodům druhé matky a akceptovala tento dar, došlo by k odtržení od skutečného světa a hovořili bychom o rituálu odlučovacím. Druhý možný výklad tohoto rituálu souvisí s procesem tělesného mrzačení za účelem přijetí do dané společnosti.

O porodu jsme již krátce hovořili v předešlé kapitole, v níž jsou zmíněny pomezí rituály. Nyní je tedy vhodné využít teorii rituálů v rozboru díla Amandy Stevens. Klíčovou informací o hlavní hrdince díla *The Kingdom* je odhalení okolností jejího zrození a zvláštního daru vidět mrtvé. Ameliina biologická matka Freya byla kvůli svému těhotenství nejprve odloučena (odlučovací rituály) od širší společnosti a bylo na ni pohlíženo v podstatě jako na nečistou. Toto chování je příznačné pro mnohé kultury. V době počínajících porodních bolestí byla Freya obřadně pronásledována svými nepřáteli, kteří ji chtěli obětovat. Malá Amelia přesto překonala nepřízeň osudu a po smrti své matky, která podlehla nástrahám nepřátel, byla Tilly (svou babičkou) vyjmuta z mrtvého těla své matky v neporušeném vaku blan. Díky tomuto úkonu se Amelia odloučila od původního prostředí – nikoli však úplně. Přestože by se mohlo jednat o příklad předprahového rituálu, zůstala novorozená Amelia kvůli svému stavu v oblasti pomezí – mezi světem mrtvých a živých. Zároveň se společenská „nečistota“ Ameliiny matky přenáší na Amelii samotnou, která se až v dospělosti tohoto pomyslného poskvrnění zbavuje a je přijata do své pokrevní rodiny během setkání v sídle Asherů.

⁵³ VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1374-1. str. 31.

Dalším typem iniciačních rituálů jsou obřady spojené s dětstvím, popsané van Gennepem jako rituály procházení:

„Celý tento obřad lze samozřejmě vykládat jako rituál transferu zla, rituál, který je ve formě „procházení pod něčím nebo skrze něco“ velice rozšířený. (...) branka musí mít nějaký význam a domnívám se, že ten je přímý – děti přecházejí ze světa nebezpečí do světa příznivého nebo neutrálního, do něhož ony dveře představují vchod.“⁵⁴

S obřadním procházením se můžeme setkat v souvislosti s různými oblouky, branami, dveřmi. Pro náš výzkum je důležité propojení tohoto rituálu s procesem opouštění dětství, který van Gennepe vysvětluje takto:

„(...) dostávám se k obřadu „opouštění dětství“. Podobá se hodně obřadu procházení dveřmi (...). Teorie je taková, že v šestnácti letech chlapec opouští dětství a vstupuje do dospívání a dívka se stává ženou.“⁵⁵

Existuje více teorií, jak lze v souvislosti s dospíváním vnímat právě symboliku dveří. Arnold van Gennepe dává přednost myšlence, že „dveře značí hranici mezi dvěma životními obdobími.“⁵⁶

Pokusme se tedy nyní symboliku tohoto rituálu spojit s významem analyzovaných děl.

Nejprve se zaměříme na hlavní hrdinku z románu *Coraline*, kde dívka prochází dveřmi z každodenního světa, ve kterém na ni její rodiče nemají čas, do nového prostoru, který na ni působí neutrálně, či dokonce pozitivně. V průběhu děje se však tato perspektiva mění a Coraline utíká ze světa druhé matky (nyní vnímaného negativně) zpět do reálného světa, kde nachází záchranu. Zajímavé je, že hlavní hrdinka tyto dveře sama odemyká. Jak autor románu uvádí, Coraline ještě nedosáhla šestnáctého roku života. Bylo by tedy možné říci, že hrdinka, která je dítětem, objevila dveře do dospělosti, a přestože prokáže v jiném světě značnou odvahu, vrací se na konci příběhu zpět do vývojové fáze dětství a uznává, že na dospělost ještě není připravena. Pro úspěšný přechod do dospělosti bude tedy Coraline muset vyhledat jiné dveře a vykonat jiné obřady.

Věk hrdinky dalšího Gaimanova díla, *Neverwhere*, není výslovně zmíněn, lze však předpokládat, že se nachází na hranici dospívání. Již samotné jméno této postavy,

⁵⁴ VAN GENNEPE, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1374-1. str. 56.

⁵⁵ Tamtéž str. 56.

⁵⁶ Tamtéž str. 57.

Door, může čtenáři napovědět, že odemykání dveří, zkušenost procházení a prožívání mezních situací budou v jejím životě hrát nezanedbatelnou roli.

Když Richard na počátku příběhu nachází zraněnou Door, ujímá se péče o ni, poskytuje jí bezpečné útočiště a pomáhá s ošetřováním jejích ran. Proces léčení ran není v rámci studia rituálů neobvyklým. Dívka tedy přichází do reálného světa, kde je Richardem pozitivně přijata. Nelze však tvrdit, že by v této chvíli byla ve stadiu předprahovém či poprahovém. Door kvůli svým vazbám zůstává stále ve stadiu pomezí, protože není možné odloučit ji od světa původního. Zásadní roli sehrává i nevyřešená situace ohledně její rodiny. Schopnosti Door zároveň symbolizují její cestu k dospělosti. Podobně jako u Coraline bychom mohli tvrdit, že se Door s pomocí svých schopností snaží hledat a otevírat dveře s cílem najít ty správné – takové, které jí pomohou postoupit do další vývojové fáze.

I v posledním analyzovaném díle z pera Neila Gaimana se hlavní hrdina může radovat z milého přijetí v novém prostředí. V tomto případě se však nejedná o přivítání v jiném světě, ale o bližší navázání vztahu s rodinou, žijící na farmě. Jak již bylo zmíněno v souvislosti s jinými Gaimanovými díly, i zde je hrdinovi nabídnuto občerstvení (konkrétně mléko), které se z hlediska obřadů obvykle považuje za rituál přijetí. Lettie, mladá dívka pomáhající hrdinovi, zároveň představuje místo pro její rodinu posvátné: *oceán*. V rámci sblížování hlavního hrdiny a Lettie se postupně s pomocí motivu větvičky přesouváme do jiného světa. U díla *The Ocean at the End of the Lane* nelze opomenout úvodní retrospektivní vyprávění, díky němuž lze celý *oceán* a jeho okolí vnímat jako práh světa dospívání.

Amelia Gray, protagonistka příběhů Amandy Stevens, byla zmíněna na začátku této kapitoly v souvislosti s motivem porodu a prostředím pomezí. Zvláště v knihách *The Restorer* a *The Kingdom* má procházení dveřmi značně metaforický význam jako přechod mezi jednotlivými vývojovými fázemi. Vyprávění o restaurátorce hřbitovů je zahájeno popisem dětství hlavní hrdinky a přiblížením její první zkušenosti se světem mrtvých. Když si tedy mladá dívka poprvé všimne mlhavé postavy, vnášející se nad hřbitovem, uvědomuje si přítomnost jiného světa. Když jí Caleb (dědeček) v tentýž den vysvětluje systém pravidel chování při setkání s duchy, ukazuje jí tím pomyslné dveře do dospělosti.

8 Psychoanalytické pojetí dětských příběhů

Když Sigmund Freud představil svou teorii psychoanalýzy, poskytl klíč k interpretaci událostí ukrytých hluboko v našich myslích. Freud nahlíží na lidskou mysl jako na ledovec, jehož vrchol (naše vědomí) se tyčí nad vodní hladinou; střed ledovce (naše předvědomí) se nachází bezprostředně pod hladinou; a třetí část (nevědomí) sahá až do temných hlubin. Do té části mysli, která je nám vědomě přístupná, bychom mohli zařadit myšlenky a události, se kterými aktuálně pracujeme. V části nevědomí nalezneme vzpomínky a znalosti, nad nimiž sice aktuálně nepřemýšlíme, ale jsme schopni se k nim zpětně vrátit a vybavit si je. Poslední a největší částí ledovce je lidské nevědomí, skrývající naše strachy, sexuální touhy, stud, nesmyslná přání či agresi. Je příhodné, že dle teorie ledovce se tato oblast nachází až hluboko pod hladinou. Tato část mysli je pro nás za běžných podmínek zneprístupněna, čímž se nás naše mysl snaží jistým způsobem ochránit. Nelze však opomenout, že ledovec je stále jedním velkým celkem a dává tedy smysl, že i traumata a úzkosti z oblasti nevědomí neustále usilují o průnik ke špičce ledovce, abychom si je uvědomovali.⁵⁷

Předchozí kapitoly připomněly důležitost fyziologického, psychologického a kognitivního vývoje osobnosti. Setká-li se tedy jedinec s událostí, kterou není schopen ve svém aktuálním evolučním stadiu pochopit, mnohdy se takový zážitek přesune z vědomí do hlubších částí mysli. Tento obranný mechanismus vědomí však nefunguje stoprocentně, protože tyto události mohou alespoň pasivně ovlivňovat prožívání v části vědomí.

Z tohoto psychoanalytického hlediska můžeme vysvětlit i význam dětské literatury a jako velmi prospěšné můžeme vnímat zejména pohádky. Setká-li se dítě se situací, se kterou si ještě neumí poradit, pohádkové příběhy mohou nabídnout analogii, s jejíž pomocí lze událost pochopit a vyřešit. Jak připomíná Bettelheim ve své studii *Za tajemstvím pohádek*:

„V každém věku hledáme a musíme být schopni nalézt alespoň zrnko smyslu ladící s již dosaženou úrovní naší mysli a našeho chápání. (...) Po staletí (ne-li tisíciletí)

⁵⁷ SCHMIDT-HELLERAU, Cordelia. *About Psychoanalysis*. International Psychoanalytical Association [online]. [cit. 2023-06-02] Dostupné z: https://web.archive.org/web/20151225194422/http://www.ipa.world/en/Psychoanalytic_Knowledge/About_Psychoanalysis/en/Psychoanalytic_Treatment/About__Psychoanalysis.aspx?hkey=95f36836-e69a-405f-bcc0-7fca2bb832ce.

převypravované pohádky nabývaly stále větší vytríbenosti, až dosáhly schopnosti sdělovat zároveň zjevné i skryté významy...“⁵⁸

Pohádky dětem neposkytují jen možnost úniku od reality. Z pohledu psychoanalýzy taktéž léčí a rozmotávají spleť podnětů v našem nevědomí. Pomáhají tak dětskému čtenáři (či posluchači) „*porozumět, co se děje v jeho vědomé bytosti...*“⁵⁹.

Prostředníkem mezi dětským vědomím a nevědomím může být denní snění a fantazie, k čemuž jsou pohádky díky své přímočarosti a jednoduchosti ideálním žánrem. Pohádkové příběhy ukazují, že útrapy a nebezpečí, které hlavní hrdina zažívá, mohou být překonány vytrvalostí. Bettelheim, podobně jako Freud, v tomto ohledu zdůrazňuje důležitost zkoušek a zvládání zátěžových situací.⁶⁰ Dítě se během procesu čtení vcítí do hlavního hrdiny a prožívá tedy krize společně s ním; zároveň však bez rizika vlastní úhony. Pohádky nezastírají existenci zla, samoty a smrti. Ukazují, že zlu je potřeba čelit, samota netrvá věčně a smrt je součástí života.

8.1 Pohádkové archetypy

Pohádky v sobě mají zakotveny pravzory, které jsou pro děti velmi důležité. Objeví-li se například v příběhu nevlastní matka, je dětskou myslí automaticky vnímána jako zlá macecha. Propp rozčleňuje pohádkové postavy do sedmi základních kategorií: *škůdce, dárce, pomocník, car a jeho dcera, odesílatel, hrdina, falešný hrdina*⁶¹. Funkce se mohou vyskytovat samostatně, ale i v kombinaci (například dárce může zároveň plnit úlohu pomocníka).

Právě díky archetypům jsou děti schopny si uvědomit význam jednání konkrétních osob, a to jak pohádkových, tak i skutečných. Při čtení totiž pociťujeme silnou emocionalitu. Se zmíněnými osobnostními vzorci tedy čtenář pracuje jak vědomě v procesu čtení literárního díla, tak i nevědomě během následné interpretace sociálních interakcí. V díle *Psychologický výklad pohádek* Marie-Louise von Franz uvádí:

„Pohádky jsou nejčistším a nejjednodušším výrazem kolektivně nevědomých psychických procesů. (...) Pohádky zobrazují archetypy v jejich nejjednodušší,

⁵⁸ BETTELHEIM, Bruno. *Za tajemstvím pohádek: proč a jak je číst v dnešní době*. Přeložil Lucie LUCKÁ. Praha: Portál, 2017. Klasici (Portál). ISBN 978-80-262-1172-3. str. 9-12.

⁵⁹ Tamtéž str. 13.

⁶⁰ Tamtéž str. 15.

⁶¹ PROPP, Vladimír Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Přeložil Miroslav ČERVENKA, přeložil Marcela PITTERMANNOVÁ, přeložil Hana ŠMAHELOVÁ. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-085-9. str. 66.

nejhutnější a nejpřesnější podobě. V tomto čistém tvaru nám archetypové obrazy poskytují nejlepší návod k porozumění procesům, které se odehrávají v kolektivní psyché.“⁶²

Pohádkový příběh je tedy sám o sobě nejkvalitnějším a nejčistším vyjádřením svého významu, a může tedy přispět k harmonickému propojení všech výše zmíněných oblastí čtenářovy (či posluchačovy) mysli.

⁶² FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Vydání čtvrté. Přeložil Kristina ČERNÁ, přeložil Jan ČERNÝ. Praha: Portál, 2015. Spektrum (Portál). ISBN 978-80-262-0863-1. str. 15.

9 Srovnávací analýza vybraných děl

Praktická část této diplomové práce se zabývá komparativní analýzou šesti děl angloamerické fantasy literatury: *Coraline*, *Neverwhere*, *The Ocean at the End of the Lane* Neila Gaimana, *The Restorer* a *The Kingdom* Amandy Stevens a *The Hazel Wood* Melissy Albert. Ve zvolených dílech je zkoumáno zejména chování hlavních hrdinů a proces jejich životního růstu ve vztahu k rodinným vazbám. Analýze tedy předchází stručné představení medailonků postav. Cílem úvodní deskripce je ilustrovat výchozí stav hrdinů a jejich rodin.

Pro komplexní pochopení shod a rozdílů mezi zkoumanými literárními postavami se práce zaměřuje na několik tematických oblastí, které ověřují reakce protagonistů v zátěžových situacích.

Rozbor chování se soustředí na následující témata: sen a deziluze, ohrožení a skryté nebezpečí, vůle přežít, pokušení a destrukce, strach z nicoty, úloha matky a otce, moc slova, bezmoc a pomoc, pomíjivost krásy, obnova a znovuzrození.

Tematická oblast s názvem sen a deziluze pracuje s nadějí, iluzemi, ale i možnostmi jejich ztráty a pocitem rozčarování, které nastává při opětovném uvedení do reality. Oblast věnovaná ohrožení a skrytému nebezpečí analyzuje momenty, ve kterých byly postavy vystaveny, ať už vědomě, či nevědomě, život ohrožující hrozbě. S tímto jistým způsobem souvisí následující zkoumaná oblast s názvem vůle přežít, která se orientuje na okamžiky, kdy se hrdina ocitá v blízkosti fatálních situací – zejména smrti. V kapitolách o pokušení a destrukci se zaměříme na události, ve kterých protagonisté jednají v rozporu s nastolenými pravidly a podléhají svodům pokušitelů, kouzlu situace, či jednoduše vědomě riskují. V tomto kontextu se naše pozornost zaměří i na destrukci – tedy možný trest za toto chování. S tématem strachu z nicoty neodmyslitelně souvisí i strach z neznámého či obavy ze smrti.

Vzhledem k tématu této práce bude pro závěrečné srovnání stěžejní také kapitola věnovaná úloze matky a otce. V tomto kontextu se práce koncentruje na bližší vztah protagonistů s těmito postavami (je-li uveden) a pokusí se identifikovat, zda si hrdinové od svých rodičů nesou nějaké zděděné predispozice, které jim činí život lehčím, či naopak. Oblast s názvem moc slova analyzuje příklady vyřčených promluv a jejich škodlivý, či pozitivní vliv na literární postavy a prostředí.

Kapitoly soustředící se na bezmoc a pomoc pracují se situacemi, kdy se protagonisté ocitají v bezvýchodné situaci a jsou odkázáni na pomoc druhých či naopak sami pomáhají bezbranným.

Kapitoly věnované pomíjivosti krásy ukazují ztracené a nevratné momenty z minulosti hlavních hrdinů a změny v jejich okolí. Posledním zkoumaným tématem bude obnova a znovuzrození. Téma obnovy analyzuje momenty, kdy dochází k návratu do standardního fungování věcí a díky znovuzrození nastává zasloužený moment odplaty, zvratu či vzkříšení.

Zkoumané oblasti mohou působit separovaně, v mnoha případech však dochází k jejich prolínání. Práce proto tyto případy zmiňuje vždy pouze jednou. Z důvodu rozsahu nelze v analýze uvádět všechny příklady situací z vybraných knih. Práce se tedy pokouší vybírat nejzásadnější momenty, které mohou významným způsobem ovlivnit výsledky závěrečného srovnání.

Výstupem analýzy bude komparace zvolených motivů a posouzení, zda rodina představuje pro hrdiny spíše dar či prokletí.

9.1 Medailonky hlavních hrdinů

9.1.1 Coraline Jones

Coraline Jones vyrůstá v úplné rodině. Její matka i otec pracují z domova a snaží se skloubit péči o dobrodružnou dceru s pracovními povinnostmi. Matka působí zprvu dojmem částečně pečujícího rodiče, který usiluje alespoň rámcově o zajištění potřeb dítěte. Nejedná se o ideální stav. Na jedné straně matka projevuje o dceru zájem. Na straně druhé často spoléhá na upozornění od své malé dcery, protože příliš myslí na svou práci. Příkladem může být situace, kdy matka žádá Coralinu o připomenutí nutnosti nákupu školního oblečení. Otcova iniciativa spočívá zejména ve vymýšlení možných aktivit pro dospívající dceru či v přípravování jídla. U obou rodičů je při rozhovoru s Coralinou zřejmá a zřetelná touha po vlastním prostoru a klidu pro práci. Coraline je svými rodiči mnohdy odbyta. Vytížení ze zaměstnání se v průběhu příběhu stupňuje a dříve zmiňovaná péče poněkud zaostává. Pravděpodobně nejhůře Coraline snáší fakt, že si s ní ani jeden z rodičů nemá čas hrát.

9.1.2 Lady Door Portico

Lady Door je nejstarším a pravděpodobně posledním žijícím potomkem Lorda Portica a Lady Portie z rodu Arkádů. Lord Portico před svou smrtí usiloval o eliminování

společenských rozdílů a sjednocení Podlondýna. Celá rodina žila dlouhou dobu v iluzi, že nemá nepřátele. Lady Portia se věnovala zejména péči o děti: Door, jejího bratra Archa a nejmladší sestru Ingress. Společným rysem rodinných příslušníků z rodu Arkádů je jejich vrozená schopnost otevírat, odemykat či vytvářet dveře. Proto se také v kontextu této rodiny můžeme setkat s označením *openers* (otevírači). Osud rodu Arkádů náhle zpřetrhala brutální vražda téměř všech jejích členů. Tragické vraždě podlehli pravděpodobně všichni kromě Door. Jediným světlem naděje je možné přežití Dooriny sestry Ingress. Jak již bylo zmíněno, Door je nejstarší Proticovou dcerou. Během dějové linky není blíže specifikován přesný věk hlavní hrdinky. Jediným poskytnutým vodítkem pro určení věku je popis Doorina vzhledu, ze kterého lze usuzovat, že se nachází někde na hranici dospívání.

9.1.3 Protagonista příběhu *The Ocean at the End of the Lane*

Díky retrospektivnímu vyprávění nás příběh přenáší do doby, kdy sedmiletý hlavní hrdina příběhu vyrůstá v rodinném domě se svým otcem, matkou a mladší sestrou. Přestože hovoříme o úplné rodině, nelze si ji spojovat s idylou. Ze začátku vyprávění je patrné, že hlavní hrdina zažívá již v útlém věku silně traumatizující situace, které zůstávají nedořešené. Z tohoto důvodu si je následně s sebou přináší i do světa dospělosti. V úvodu vyprávění se malý chlapec musí sám vyrovnat se zabitím svého milovaného kotěte. Ještě horším zjištěním zůstává, že tíhu této ztráty mu jeho rodiče nepomáhají překonat a celou situaci zlehčují. Rodinnou harmonii znemožňuje taktéž finanční situace, jež postupem času nutí matku a otce k zavedení jistých razantních kroků. Právě nezbytnost nových opatření spustí lavinu strachu, bolesti, neštěstí a rozklad už tak namáhané rodiny.

9.1.4 Amelia Gray

Amelia Gray je vychovávána svou adoptivní matkou Ettou a jejím manželem Calebem. Na postavu Amelie máme díky autorčině vyprávění dva možné úhly pohledu. Amelia Gray nejprve v příběhu vystupuje jako devítiletá dívka, jež si užívá své útočiště v obklopení náhrobních kamenů. Jak zjišťujeme v úvodu díla, Amelia zdědila schopnost vidět duchy zesnulých lidí, kteří zůstali uvězněni na pomezí dvou světů. Stejnou schopností disponuje i Caleb. Přestože by se nám mohlo zdát zvláštní, že adoptivní otec má stejné schopnosti, odpověď nám nezůstane skryta navždy. Pravda je taková, že Caleb je Ameliiným pokrevním dědečkem, který se ujal péče o malou Amelii poté, co

její biologická matka (Calebova dcera) zemřela. Jak již víme díky zmínce v teoretické části práce, Amelia se narodila za tragických okolností. Aby zůstala malá Amelia pod co největší ochranou, vystupuje Caleb raději v roli adoptivního otce. Zároveň, jakožto správný patron Ameliiných zájmů, poskytuje Caleb dívce soubor pravidel, které ji mají udržet v bezpečí před zděděným „prokletým darem“.

Druhý úhel pohledu nás přenáší o mnoho let vpřed až do současnosti, kdy je Amelia již dospělou pracující ženou a žije sama v bytě na Rutledge Avenue v Charlestonu. Zjišťujeme, že Amelia stále vidí duchy, ale již se s tímto břemenem, díky zmíněným pravidlům, jistým způsobem naučila žít. Ve volných chvílích Amelia Etta a Caleba navštěvuje v jejich domě v Trinity. Vztah Amelie a jejích adoptivních rodičů můžeme považovat za stabilní a funkční, přestože je na první pohled patrné, že Amelia inklinuje spíše k adoptivnímu otci, který chápe tíhu nadpřirozeného břemene. Kromě duchů, které Etta nevidí, existuje ještě jedno téma, které zůstává tabuizovaným i po dlouhých letech – Ameliin původ a biologičtí rodiče. Na tuto otázku však postupem času také nalezneme odpověď.

Druhá kniha série přivádí Amelii za zakázkou do Asher Falls, kde hlavní hrdinka nachází své pokrevní kořeny. Jak zjišťujeme, Ameliina linie je spojována s rodem Asherů, který celou oblast ovládá. Ameliina matka Freya Pattershaw otěhotněla s Edwardem Asherem. Dle rodové politiky se však jednalo o svazek „nečistý“. Ameliin pokrevní otec si postupem času uvědomil, že Freya není pro rod dobrou partii, a proto se rozhodl ji opustit. Těhotná Freya však stále trápila mysl starších příslušníků rodu Asherů. Proto měla být odstraněna.

Pro lepší orientaci v komplikovaných příbuzenských vztazích nabízí práce stručný nákres rodinných vazeb ve vztahu k hlavní hrdince.⁶³

9.1.5 Alice Proserpine

Alice Proserpinová (později Alice Crewová)⁶⁴ na první pohled působí jako typická dospívající dívka, žijící v pubertálním konfliktu s rodiči. Úvod příběhu prozrazuje, že její dětství bylo značně neobvyklé a plné neustálých změn. Jako dítě procestovala Alice se svou matkou Ellou celou zemi. Nejednalo se o výlety za dobrodružstvím. Alice s Ellou musely neustále utíkat kvůli slávě Aliciny babičky (Elliny matky) Anny

⁶³ Obrazový materiál lze nalézt v příloze této práce

⁶⁴ Alice využívá možnosti změnit si příjmení

Parksové, kterou všichni znají spíše pod spisovatelským pseudonymem Althea Proserpinová. Kočovní život malé Alice a její matky se zdál tedy jako jediná možnost, jak se vyhnout neustálým útokům Altheiných obdivovatelů. Sama hlavní hrdinka si tedy ze svého dětství vybavuje zejména nekonečné cesty po odlehlých silnicích, změny míst a neustálé poznávání nových tváří. Právě z důvodu nepochopení aspektu cizosti tedy jednoho dne Alice nastupuje do auta únosce, který chce, aby mu dívka ukázala cestu k útočišti své babičky. Únosce však zažívá rozčarování, když zjišťuje, že Alice nemá nejmenší tušení, kde její babička žije, protože se s ní sama nikdy nesetkala. Zklamaného muže nakonec zatýká policie. Nomádký život končí až v momentě, kdy Althea umírá.

Přesuňme se do současnosti. Alice nyní žije v New Yorku společně s matkou Ellou, jejím novým manželem Haroldem a nevlastní sestrou Audrey. Život na cestách skončil, přesto však rodinné soužití příliš nefunguje. Alice je mnohdy svědkem hádek mezi Ellou a Haroldem a ani sourozenecký vztah s Audrey se nevyvíjí dobře. Hlavní hrdinku příběhu ve skrytu duše provází touha po odhalení pravdy o životě její babičky. Toto přání se jí plní, bohužel však za vysokou cenu. Ella je unesena a Alici nezbývá nic jiného než následovat jedinou stopu, kterou má – babiččinu knihu *Tales from the Hinterland*.

10 Témata komparativní analýzy

10.1 Sen a deziluze

10.1.1 Sen a deziluze v díle *Coraline*

První kapitola líčí spíše než sen Coralinino dětské přání a jeho následnou destrukci. Po přestěhování totiž dívka tráví většinu svého času průzkumem okolí domu. Její plány naruší příchod nepříznivého počasí, kvůli němuž rodiče dočasně zakáží pokračování dobrodružných výprav:

„It's raining.’ ‘Yup,’ said her father. ‘It's bucketing down.’ ‘No,’ said Coraline, ‘it's just raining. Can I go outside?’ ‘What does your mother say?’ ‘She says, “You're not going out in weather like that, Coraline Jones”.’ ‘Then, no.’“⁶⁵

Sen a následná deziluze nastává v téže kapitole při procesu objevení dveří. Když už Coraline nabývá pocitu, že potenciální dobrodružství musí být na dosah, přichází chladná deziluze v podobě neprůchozích dveří, které dle matčina racionálního vysvětlení dříve pravděpodobně vedly do některého ze sousedních bytů.

„Where does that door go?’ ‘Nowhere, dear.’ ‘It has to go somewhere.’ (...) Her mother was right. The door didn't go anywhere. It opened onto a brick wall.“⁶⁶

Ve třetí kapitole příběhu se během návratu z nákupu Coraline v konverzaci vrací k tématu dveří a prázdného bytu. Zvědavá dívka přemýšlí, zda by bylo možné se do sousedního bytu nějakým způsobem dostat. Tento dětský sen opět naráží na drsnou realitu, když matka zmiňuje, že něco takového je vyloučené:

„Not unless you can walk through bricks, dear.”⁶⁷

10.1.2 Sen a deziluze v díle *Neverwhere*

S motivem snu se seznamujeme již na počátku Gaimanova vyprávění. Dozvídáme se, že hlavní hrdince se zdá sen, který je kombinací pomíjivosti krásy, varování před hrozícím nebezpečím a deziluze:

„In her dream they were all together in the house. Her parents, her brother, her baby sister. (...) Portia, her mother, touched her cheek and told her that she was in

⁶⁵ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 8.

⁶⁶ Tamtéž str. 9.

⁶⁷ Tamtéž str. 31.

danger. In her dream, Door laughed, and said she knew. Her mother shook her head: no, no—now she was in danger. Now. “⁶⁸

Sen o krásném rodinném setkání je pouhým obrazem v hrdinčině myslí. Moment deziluze přichází s Dooriným probuzením, kdy se opět vrací do kruté reality, v níž její rodina již nežije.

Podobný případ snu a jeho následné ztráty popisuje i čtvrtá kapitola, v níž se Door ocitá společně s markýzem zpět v domě své rodiny. Zároveň je tento motiv spojen s pomíjivostí krásy. Ve svých vzpomínkách se hlavní hrdinka vrací zpět do dne, kdy se šťastně vrátila domů. Během procházení místnostmi a snahy nalézt kohokoli však místo vřelého shledání nastává moment surové deziluze, když Door objevuje tělo svého zavražděného mladšího bratra:

„She walked along the side of the old swimming pool, pleased to be home, puzzled by the absence of her family. And then she looked down. There was someone floating in the water, trailing twin clouds of blood behind him, one from the throat, one from the groin. It was her brother, Arch. “⁶⁹

10.1.3 Sen a deziluze v díle *The Ocean at the End of the Lane*

Deziluzi představuje pro hlavního hrdinu oslava jeho sedmých narozenin, které se téměř nikdo nezúčastnil. Jedinou společností mu zajišťovala mladší sestra, její kamarádka a chlapcova maminka: *„I was sad that nobody had come to my party...“*⁷⁰ Hrdinovu deziluzi jistým způsobem vyvažuje radost z narozeninových dáreků. Od maminky se dočkává překvapení v podobě knih a od tatínka dostává krabici s malým černým kotětem. Nedlouho po narozeninové oslavě nastává vlna případů destrukce a deziluze. Hledač opálů nejprve nešťastnou náhodou zabíjí hrdinova milovaného mazlíčka a následně přichází hrdina i o své soukromí, když se musí vzdát svého dětského pokoje.

Po proniknutí Ursuly do rodinného domu ztrácí hrdina všechny zbylé iluze. Pokud do této doby jeho rodina alespoň částečně fungovala, po Ursulině příchodu mizí hrdinovy veškeré naděje na zlepšení rodinných vazeb. Celá situace se stupňuje a hlavní hrdina se tedy vrací ve svých snech do minulosti a přeje si, aby vše bylo jako dřív:

⁶⁸ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 16.

⁶⁹ Tamtéž str. 81.

⁷⁰ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 12.

„I missed my father and I missed my mother, and I missed my bed in my house, only a mile or so away. I missed yesterday, before Ursula Monkton, before my father's anger, before the bathtub.“⁷¹

10.1.4 Sen a deziluze v díle *The Restorer* a *The Kingdom*

Do devíti let by se Ameliin život mohl popsat jako krásný sen. Hlavní hrdinka vyrůstá v milující rodině adoptivních rodičů, bezstarostně prozkoumává své okolí a užívá si období dětství. Sen se však rozplývá v den, kdy Amelia poprvé vidí ducha. Setkání se zcela novým světem rozbíjí její dosud klidný a bezstarostný dětský život a dívka se musí naučit rychle změnit své zvyky a chování, aby svůj život ochránila:

„‘Not everyone can see them,’ he said. ‘For those of us who can, there are certain precautions we must take in order to protect ourselves and those around us.’“⁷²

Počínaje prvním setkáním s duchem je Amelia nucena řídit se ve svém životě bezpečnostními pravidly, které ji mají chránit před hladovými dušemi mrtvých. V průběhu let hlavní hrdinka tuto deziluzi překonává a se světem plným odříkání a zásad se učí žít v symbióze.

Pro člověka, který disponuje schopností vidět duchy, je zásadní trávit co nejvíce času na posvěcené půdě, kam se duchové neodváží. Při výběru místa k životu hraje tedy pro Amelii důležitou roli jeho vzdálenost od bezpečné půdy. Hlavní hrdinka si tedy pro své pobývání vybrala již před půl rokem snový dům na Rutledge Avenue, který se na posvěcené půdě nachází:

„There were no ghosts in this house. It was a sanctuary, a safe haven, the ground beneath hallowed ...“⁷³

O iluze Amelia přichází v momentě, kdy do jejího života vstupuje detektiv John Devlin, který je pronásledován svou mrtvou manželkou a dcerou. Na zahradě Ameliina domu se jednoho večera objevuje duch dívky Shani, Devlinovy dcery. Sen o bezpečném místě, kde hlavní hrdince nehrozí nebezpečí a kde ji nepronásledují žádní mrtví, se ve vteřině rozplývá.

Děj druhé knihy nás přenáší do města Asher Falls, kam Amelia cestuje za novou restaurátorskou zakázkou. Změna prostředí navíc pro hlavní hrdinku znamená, že se

⁷¹ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 142.

⁷² STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 9.

⁷³ Tamtéž str. 41.

může vymanit z přítomnosti duchem stíhaného Johna Devlina. Iluze o klidném pobytu a návratu ke starému stylu života mizí již během plavby na trajektu do Asher Falls, kdy se hrdinka seznamuje s ambiciózním Thanem Asherem, který před lety přišel o svou přítelkyni Harper.

Amelia, která se snaží zapomenout na nepovedený vztah s policejním detektivem doufá, že se konečně bude moci přes své city k Devlinovi přenést. Postupně si tedy buduje bližší vztah s Thanem a nabývá dojmu, že se vše začíná obracet k lepšímu. Když se však Amelia během rozhovoru s Pellem Asherem dozvídá skutečný důvod svého pozvání do Asher Falls, setkává se s ničivou deziluzí:

„You're the last of the Ashers,” he said. “The bloodline depends on you.” “What does that have to do with Harper?” “You hold the key to her freedom. (...) On the day you produce my first grandchild, Harper Sweeney will be set free.”⁷⁴

Pell Asher tedy ničí další z hrdinčiných snů o spokojeném životě a staví ji do pozice, kdy je vnímána jako objekt či prostředek ke zplození dědice, nikoli jako lidská bytost. Na hrdinčiných bedrech tedy stojí zásadní rozhodnutí: buď podlehne rodovému nátlaku Asherů a zachrání tak i osud Thanovy milované partnerky, nebo odolá a pokusí se po Thanově boku odhalit temná tajemství své biologické rodiny.

10.1.5 Sen a deziluze v díle *The Hazel Wood*

První případ deziluze popisovaný v knize *The Hazel Wood* souvisí s Aliciným únosem. Když Alice jako dítě nastupuje do vozu neznámého muže, těší se, že se konečně setká se svou babičkou. Záměry únosce jsou však předčasně zastaveny policií. Kromě bezprostředního zklamání a rozpadu snu o seznámení s babičkou Alice zároveň po čase ztrácí i sen druhý. Hlavní hrdinka totiž žila v naději, že by únosce mohl být jejím otcem, kterého také nikdy neviděla:

„For a few years I'd persisted in believing he was my dad. (...) By the time I turned nine, I'd recognized my secret belief for what it was: a child's fantasy.”⁷⁵

Nejen, že daná událost představuje ztrátu iluzí hlavní hrdinky, zároveň se totiž jedná i o moment rozčarování pro její matku Ellu, které se tento den rozplývají sny o bezpečí její dcery. Ella tedy zpřísňuje bezpečnostní opatření a opět se vydává i s Alice na další cestu, která je má ochránit před šílenými fanoušky Aliciny babičky.

⁷⁴ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 358.

⁷⁵ ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 3.

Poté, co Ella přistihne svou dceru při čtení knihy *Tales from the Hinterland* a přísně jí zakazuje tuto knihu kdy vyhledávat, získává Alice nový životní sen. Jako správná vzbouřená dcera netouží nyní po ničem jiném než si opatřit výtisk onoho díla. Kvůli fatální nedostupnosti se Alice nedaří knihu získat. Přes veškeré odhodlání je se tedy musí hlavní hrdinka vyrovnat s deziluzí:

„I looked for it at libraries and bookshops, and on the shelves of all the people we stayed with, but I never found it. It showed up on eBay once – I used to have a Google alert set for the title – but the bidding quickly climbed beyond my price range.“⁷⁶

10.2 Ohrožení a skryté nebezpečí

10.2.1 Ohrožení a skryté nebezpečí v díle *Coraline*

První případ ohrožení, ve kterém se Coraline ocitá, lze vnímat v podobě studny, na kterou dívku hned v úvodu díla upozorňují sousedky – slečna Spinková a Forciblová.

„There was also a well. (...) Miss Spink and Miss Forcible made a point of telling Coraline how dangerous the well was, and they warned her to be sure she kept away from it.“⁷⁷

Reakce hlavní hrdinky není příliš překvapivá. Její rodiče nemají o existenci studny ponětí, a proto nemohou nijak dceřino počínání zastavit. Coraline jakožto dítě dychtí právě po bližším seznámení s tímto nebezpečným prvkem a sama se tedy vydává studnu vyhledat. Kromě nebezpečí tedy pracujeme i s motivem pokušení, po kterém v tomto případě nepřichází žádný trest.

„So Coraline set off to explore for it, so that she knew where it was, to keep away from it properly.“⁷⁸

O poznání závažnější je druhý případ nebezpečí a ohrožení, který se nachází na konci první kapitoly. Po nalezení čtrnáctých dveří a jejich průzkumu totiž zůstávají dveře odemčené. Matka Coraliny touto nevědomou chybou tedy vystavuje své dítě nebezpečí. Značně alarmujícím dojmem působí fakt, že Coraline svou matku upozorňuje, že dveře nejsou zamčené. Následky této akce následně ovlivní nejen malou Coralinu, ale i celou její rodinu.

⁷⁶ ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 16.

⁷⁷ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 5.

⁷⁸ Tamtéž str. 5.

„You didn't lock it,' said Coraline. Her mother shrugged. 'Why should I lock it?' she asked. 'It doesn't go anywhere.'“⁷⁹

I další nebezpečí souvisí se zmiňovanými dveřmi. I v tomto případě se jedná o ohrožení, které teprve získá skutečnou podobu a zatím vystupuje pouze jako nereálná hrozba. Coralinin sused, cvičitel záhadného myšího cirkusu, předává dívce nejasné poselství od svých myši: *„Don't go through the door.“⁸⁰* Vzhledem k faktu, že Coraline na vlastní oči viděla, že za oněmi dveřmi není nic než obyčejná zeď, nevěnuje varování žádnou pozornost. V tomto okamžiku je dokonce natolik soustředěná na další zážitky, které ji mohou čekat, že ji ani nenapadá, o jaké dveře se jedná. Následující varování na sebe nenechá dlouho čekat. Při Coralinině návštěvě u slečny Spinkové a Forciblové se dočkáme výstrahy zprostředkované čtením z čajových lístků:

„You know, Caroline,' she said, after a while, 'you are in terrible danger.'“⁸¹

Coralinu toto proroctví pochopitelně rozruší a snaží se tedy získat další informace o způsobech, jak se vyhnout úhoně. Nakonec obdrží prostředek ochrany v podobě kamene s dírkou, jež má sloužit jako talisman.

Po Coralinině vstupu do světa za malými dveřmi se dívka seznamuje se svou druhou rodinou, jež je primárním zdrojem nejprve skrytého a následně i zjevného nebezpečí. Synonymem onoho ohrožení je zejména postava druhé matky, jež řídí celý fantastický svět a prahne po jediném – Coralinině životě. Díky značnému vlivu druhé matky zároveň hrozí hlavní hrdince nebezpečí i od dalších obyvatel fantastického světa. V deváté kapitole Coraline vstupuje do sklepa, za účelem nalezení skleněnek s dětskými dušemi. Zde také po delší době opět spatřuje druhého otce. V této chvíli se však svým vzezřením již ani své původní verzi nepodobá a jeho jediným údělem je zastavení Coraliny. Nejvíce tragicky působí fakt, že on sám dívce nechce ublížit:

„Run, child. Leave this place. She wants me to hurt you, to keep you here for ever, so that you can never finish the game, and she will win. She is pushing me so hard to hurt you. I cannot fight her.“⁸²

Druhý otec silně a statečně vzdoruje vlivu druhé matky. Nakonec však boj prohrává a jako loutka se vrhá po Coralině. Dívka se pohotově brání a připravuje druhého otce o jeho knoflíkové oči, díky čemuž ho oslepuje a získává strategickou

⁷⁹ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 10.

⁸⁰ Tamtéž str. 19.

⁸¹ Tamtéž str. 23.

⁸² Tamtéž str. 132.

výhodu. Nakonec hlavní hrdinka mrštně uniká ze sklepa a opět se alespoň na malou chvíli může klidně nadechnout a připravit na další nástrahy.

Coraline postupem času nalézá všechny dětské duše a vrací se zpět do domu za druhou matkou. Posledním úkolem, který musí hrdinka ve fantastickém světě vykonat, je nalezení svých skutečných rodičů. Již od prvních chvil Coraline ve svém nitru cítí, že jsou někde blízko. Potřebuje však získat čas, a proto hází na obličej druhé matky vyděšenou kočku, která odvrací bezprostřední nebezpečí. Coraline nakonec rodiče nachází uvězněné v těžítku a společně s černou kočkou rychle utíká před rozrušenou druhou matkou zpět skrze malé dveře.

I poslední nebezpečí v příběhu má na svědomí druhá matka – tentokrát její pravá ruka, která usiluje o získání klíče ode dveří. Díky varování od osvobozených dětských duší si je hlavní hrdinka přítomnosti nebezpečí vědoma a připravuje se na něj. Coraline nastraží léčku, díky níž se pravá ruka druhé matky zřítí do hlubin studny, odkud již nemůže nikomu škodit.

10.2.2 Ohrožení a skryté nebezpečí v díle *Neverwhere*

Nebezpečí pro hlavní hrdinku představuje zejména dvojice nájemných vrahů – pana Croupa a pana Vandemara, kteří Door neúnavně pronásledují tunely Podlondýna. Zraněné dívce docházejí síly, a nakonec ve spleti temných chodeb volí špatnou odbočku a dostává se do slepé uličky. Croup a Vandemar, sledující krvavou stopu, již mají dívku na dosah. Hrdinka však poslední zbytky své energie a schopností vkládá do vytvoření dveří, díky nimž nebezpečí uniká:

„If it's the last door I open,' she prayed, silently, to the Temple, to the Arch. 'Somewhere ... anywhere ... safe...'“⁸³

Skryté nebezpečí představuje taktéž postava zrádce, o jehož existenci se dozvídáme v osmé kapitole, paradoxně od Croupa a Vandemara. Během hledání anděla Islingtona se Richard s Door opět setkávají s nájemnými vrahy, kteří předávají informaci o možném narušení integrity dívčiny družiny. Hlavní hrdinka zpočátku nebere upozornění příliš vážně a považuje ho za cílenou provokaci:

⁸³ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 23.

„*You've been sold out, little ladybird,*” said Mr. Croup to Door—and, Richard realized, to Door alone. *‘There's a traitor in your nest. A cuckoo.’*⁸⁴

Varování Croupa a Vandemara se bohužel potvrdí a my zjišťujeme, že skrytým nebezpečím byla po celou dobu právě Hunter – osobní stráž Lady Door, kterou, stejně jako Croupa a Vandemara, zaměstnává stejný muž – anděl Islington. Hunter však později ve svém nitru objevuje skryté sympatie pro Door a společně s markýzem a Richardem se vydávají mladou dívku zachránit před zvrácenými plány Islingtona, který představuje pro Door nejvýraznější nebezpečí.

10.2.3 Ohrožení a skryté nebezpečí v díle *The Ocean at the End of the Lane*

Do závažného nebezpečí se hlavní hrdina dostává ve čtvrté kapitole, kdy společně s Lettie podniká výpravu do světa temného přízraku. Během cesty je hrdina vyzván, aby dívku chytil za ruku a za žádnou cenu ji nepouštěl. Když je však mladá dvojice donucena k souboji s bytostí v plášti, hlavní hrdina zareaguje zkratovitě a pouští se Lettiiny ruky, čímž se ocitá v okamžitém nebezpečí:

„*Something came hurtling at us from the centre mass of flapping canvas. (...) I put both my hands out and I caught the thing, a flapping, writhing mass of cobwebs and rotting cloth. And as I caught it in my hands I felt something hurt me: a stabbing pain in the sole of my foot, momentary and then gone, as if I had trodden upon a pin.*”⁸⁵

Lettie pohotově vytrhává předmět chlapci z rukou, čímž ho vymaňuje z nejakutnějšího nebezpečí. Následně Lettie za neustálého zpívání přízrak uvězní a obě děti nabývají dojmu, že se jim podařilo bytost zneškodnit. Hlavní hrdina však netuší, že ona bodavá bolest v chodidle symbolizuje nebezpečí, které nezůstane příliš dlouho skryté a začne postupně ničit vše, na čem hrdinovi záleží.

Nebezpečí začne nabývat na závažnosti v páté kapitole. Večer po dobrodružné výpravě si hrdina všimá otvoru v chodidle, kde tentýž den cítil bolest. Po bližším ohledání zjišťuje, že se v otvoru nachází cizí těleso (červ), proto se ho hlavní hrdina pokouší vyjmout:

⁸⁴ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 176.

⁸⁵ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 57.

„I caught the head of the worm, if that was what it was, by the tip, between the metal prongs, and I squeezed it, and I pulled.“⁸⁶

V procesu vytahování se však červ přetrhne, což pro hlavního hrdinu znamená, že nebezpečí stále ještě přetrvává a chlapec tedy bude muset opět vyhledat pomoc Lettie a její rodiny. Hrdinovy problémy se ještě o poznání zhorší příchodem hospodyně Ursuly, která získala svou sílu právě díky chlapcovu výše zmíněnému zranění.

Díky pomoci Hempstockových však hlavní hrdina nakonec nad nebezpečím vítězí a ničivého vlivu Ursuly se navždy zbavuje.

10.2.4 Ohrožení a skryté nebezpečí v díle *The Restorer* a *The Kingdom*

O existenci zásadního nebezpečí, které bude všudypřítomné již po zbytek jejího života, se hlavní hrdinka dozvídá díky svému otci. Během šťastného dne, který tehdy devítiletá Amelia tráví na hřbitově se svým otcem, spatřuje ducha starce. Pro jedince, kteří disponují darem nahlížet za brány smrti totiž tato schopnost představuje permanentní ohrožení. Děvče zprvu nepovažuje přítomnost neživého muže za nebezpečí, její otec ji však vysvětluje, že kontaktu s duchy je potřeba se vyhýbat. Pro ochranu tedy seznamuje svou adoptivní dceru se souborem pravidel, která musí lidé jako ona dodržovat, aby zůstali v bezpečí:

„ ‘... never acknowledge the dead. Don’t look at them, don’t speak to them, don’t let them sense your fear. (...) Never stray too far from hallowed ground. (...) Keep your distance from those who are haunted. (...) Never, ever tempt fate.’“⁸⁷

Amelia tedy svůj život podřizuje svému daru a soustředí se na zmírnění možného nebezpečí. Zároveň ji však nepřestává trápit fakt, že existenci svých schopností musí tajit před vlastní matkou. Když se devítiletá Amelia ptá otce, zda adoptivní matka také vidí duchy, dostává zajímavou odpověď:

„ ‘Can she see them?’ ‘No. And you mustn’t tell her that you can.’ ‘Why not?’ ‘She doesn’t believe in ghosts.’ (...) ‘I would never lie to Mama!’ ‘I know that. But this has to be our secret.’“⁸⁸

⁸⁶ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 63-64.

⁸⁷ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 9-12.

⁸⁸ Tamtéž str. 11.

Existence duchů tedy jistým způsobem ovlivňuje vztah Amelie s její matkou a lze tedy předpokládat, že kdyby matka zjistila pravdu o hrdinčiných schopnostech, byla by tím pospolitost celé rodiny Grayových ohrožena.

Druhá kapitola knihy *The Restorer* představuje další nebezpečí – postavu detektiva Johna Devlina, který ztělesňuje kromě hrozby i silnou touhu, sexuální pokušení a destrukci. Zaměříme se však nyní výhradně na způsob, jakým Johnova přítomnost ohrožuje hrdinčin život. Když je Amelia během svého poklidného večera vyrušena detektivem, který potřebuje její znalecký posudek a pomoc při objasňování vraždy mladé ženy, všimá si hlavní hrdinka, že muže pronásleduje duch jeho mrtvé manželky a malé dcery. Vzhledem k situaci Amelia nemůže asistenci při policejním vyšetřování odmítnout. Přítomnost Johnových duchů však velmi ohrožuje její život, bezpečí i dosavadní nastavená pravidla.

„I waited for an explanation as those lovely apparitions hovered protectively around John Devlin. (...) He seemed oblivious to their presence, though he was clearly haunted. (...) I found myself dredging up my father’s third rule and silently repeating it like a mantra: Keep your distance from those who are haunted.“⁸⁹

Dvacátá pátá kapitola popisuje hrdinčino další setkání s nebezpečím, když během prohledávání mauzolea na místě činu nalézá malý tajný průchod. Amelia odvážně nabízí detektivu Devlinovi, že prozkoumá, kam nalezený otvor ústí. Hlavní hrdinka vchází díky svému menšímu vzrůstu do průchodu, který však vede do mučící komory, kterou vrah využívá pro zabíjení obětí:

„Before I could respond, the bricks below me gave way and I went tumbling after the flashlight. Was I dead? I lay sprawled in complete darkness. Dazed, breathless, the taste of blood in my mouth. (...) ‘This is where he brought them, isn’t it?’“⁹⁰

Přes prvotní odhodlání nyní Amelii přemáhá strach. Instinkt jí navíc napovídá, že se v mučící místnosti nenachází sama. Trýznivá možnost přítomnosti další osoby chvílemi zatemňuje hrdinčino racionální uvažování. Celá komora je zahalena do temnoty. Baterka, kterou si vzala s sebou, leží rozbitá někde na podlaze místnosti a mladá žena je odkázána výhradně na svůj hmat a sluch. Přesto, že od raného dětství

⁸⁹ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 20-26.

⁹⁰ Tamtéž str. 237-241.

trávila Amelia svůj čas obklopena hroby a lidskými pozůstatky, nastalá situace v ní vzbuzuje paniku, na kterou ji ani otcova výchova nedokázala připravit.

Ameliin odjezd za restaurátorskou zakázkou do Asher Falls, líčený v druhém díle knižní série, ohrožuje rodinné vazby hlavní hrdinky. Během své práce na hřbitově a průzkumu města totiž hlavní hrdinka rozkrývá záhady svého původu. Ameliini adoptivní rodiče se po celý svůj život snažili udržovat svou dceru mimo dosah vlivu rodu Asherů, do něhož hlavní hrdinka patří:

„He and Mama had taken me in when I was only a few days old, but I still knew nothing of how I had come to them or of my biological parents. All my queries had been met with a wariness that had made me so uncomfortable I'd finally stopped asking.“⁹¹

Záludným intrikám Asherů se však nakonec Amelia nevyhne a až několikátý den svého pobytu v Asher Falls pochopí, že pravým důvodem jejího pozvání do města nebyla její věhlasná restaurátorská práce, ale touha po její „čisté“ krvi, která by mohla obnovit zašlou slávu rodu.

Nebezpečí se hlavní hrdinka nevyhýbá ani ve třicáté deváté kapitole díla *The Kingdom*, kdy se stane předmětem útoku žárlivé dívky Ivy, která je nešťastně zamilovaná do Thana. Ivyina žárlivost nakonec eskaluje a Amelia je nucena před rozrušenou dívkou uniknout do studených vod jezera. Ivy nastupuje do loďky plna odhodlání Amelii zneškodnit. I před veškeré snahy o únik se Ivy k hlavní hrdince přibližuje a zasazuje jí silný úder pádlem do hlavy, následkem čehož Amelie klesá do chladných hlubin:

„My shoulder bumped up against one of the pilings, and I put out a hand to balance myself only to find the side of the boat. A light came on in my face, and as I pushed off, she swung an oar. The blow dazed me, and I sank like a stone in the water.“⁹²

Jisté smrti Amelia uniká díky pomoci ducha své zesnulé matky, která ji v posledních vteřinách z hlubin jezera vysvobodí.

10.2.5 Ohrožení a skryté nebezpečí v díle *The Hazel Wood*

Pro Alice a její rodinu zprvu představují nebezpečí Altheini fanatičtí pronásledovatelé a obdivovatelé. Daleko významnějším ohrožením jsou však pro hlavní hrdinku literární

⁹¹ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 41.

⁹² Tamtéž str. 371.

postavy, které usilují o Alicin návrat do jejího knižního příběhu. Za tímto účelem zosnují únos Aliciny matky, čímž chtějí hlavní hrdinku vyprovokovat k jednání. Když se na konci dvanácté kapitoly Alice a Finch po neúspěšném pokusu o zakoupení Altheiny knihy ocitají na ulici, cítí přítomnost nebezpečí:

„I blinked at a girl across the street, wearing a long peasant skirt and walking a pot-bellied pig on a braided leash. On the other side, moving toward us, a man in a baseball cap carried a bouquet of white roses. (...) They were the Hinterland. They were all, all the Hinterland.“⁹³

Obyvatelé *Vnitrozemí (the Hinterland)* pronásledují mladou hrdinku a jejího spolužáka Finche téměř na každém kroku. K nejradikálnější akci dochází v devatenácté kapitole, kdy postava Katherine vyzývá Alice, aby se vlastní rukou zabila a vytvořila tak dveře mezi světy. Vyděšená hlavní hrdinka vzdoruje. Katherinin společník proto zabíjí alespoň Finche:

„... she handed the knife to me, her gloved fingers pressing it into my palm. (...) ‘Kill. Yourself,’ she hissed, before stepping out of range. (...) He recoiled from me with a shout, drawing the knife over Finch’s throat in one convulsive sweep.“⁹⁴

10.3 Vůle přežít

10.3.1 Coralinina vůle přežít

Coralinina vůle a touha po přežití eskaluje v průběhu rozhovoru s druhou matkou. Poté, co rodiče hlavní hrdinky unesla druhá matka do fantastického světa, musí hlavní hrdinka ve svém nitru nalézt odvahu k vysvobození svých rodičů. Uzavírá tedy sázkou s druhou matkou a nabízí, že pokud se jí nepodaří nalézt duše mrtvých dětí a vězení svých rodičů, odevzdá Coraline svůj život do rukou druhé matky:

„‘What exactly are you offering?’ ‘Me,’ said Coraline (...) ‘If I lose I’ll stay here with you for ever and I’ll let you love me. (...) And I’ll let you sew your buttons into my eyes.’“⁹⁵

Poté, co hlavní hrdinka po dlouhém hledání své rodiče nalézá, je nucena z fantastického světa ve spěchu uniknout. Rozhořčená druhá matka se jí však snaží za každou cenu dohonit. Jedinou hrdinčinou šancí je rychle za sebou zavřít dveře do jiného

⁹³ ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 109.

⁹⁴ Tamtéž str. 183-184.

⁹⁵ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 109.

světa. Coralininu touhu po přežití v této chvíli umocňují hlasy dětských duší, které jí dodávají sílu. Dívka dokonce slyší i hlas své maminky, který nakonec rozhodne:

„And then a voice that sounded like her mother's her own mother, her real, wonderful, maddening, infuriating, glorious mother, just said, 'Well done, Coraline,' and that was enough.“⁹⁶

10.3.2 Doorina vůle přežít

Přežití Lady Door se zdá být téměř nadlidským úkolem. Již v první kapitole Door vzdoruje možné smrti. Po dlouhém pronásledování sbírá všechnu zbylou sílu a vyhýbá se bodné ráně, která ji měla zasadit smrtící úder. Zároveň letným dotykem připravuje Door najatého vraha o život, a tím se zachraňuje.

„She rolled, then, and twisted, and the knife blade, aimed at her chest, caught her in the upper arm. Never thought she would be brave enough, or scared enough, or desperate enough to dare. But she reached up one hand to his chest, and she opened.“⁹⁷

V tunelech se však stále ještě nachází Croup a Vandemar, kteří se nevzdávají touhy Door zlikvidovat. Dívka však díky zděděným schopnostem otevírat a vytvářet dveře mění cihlovou stěnu slepé uličky v průchod do Londýna:

„And the girl pulled whatever she could find deep inside her soul, from all the pain, and the hurt, and the fear.“⁹⁸

Závěr sedmé kapitoly detailněji vysvětluje cíle a záměry hlavní hrdinky. Hrabě mylně usuzuje, že jediným důvodem, proč ho Door navštívila, je touha po pomstě kvůli vyvraždění její rodiny. Door však vysvětluje, že důvod je daleko prostší – získat odpovědi a klid:

„‘Vengeance?’ Door thought for a moment. ‘Yes. That was what my father said. But I mostly just want to understand what happened, and to protect myself. My family had no enemies.’“⁹⁹

Zmíněná situace v sobě kombinuje motiv obnovy, touhy po pomoci a samotnou vůli a odhodlání přežít.

⁹⁶ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 159.

⁹⁷ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 17.

⁹⁸ Tamtéž str. 23.

⁹⁹ Tamtéž str. 157.

10.3.3 Hrdina díla *The Ocean at the End of the Lane* a jeho vůle přežít

Boj o přežití svádí hlavní hrdina na počátku třetí kapitoly, kdy se budí z noční můry o dědečkovi, který mu násilím umisťuje kovový předmět do úst. Po probuzení ze zlého snu hlavní hrdina se zděšením zjišťuje, že se v jeho krku opravdu nachází nějaké cizí těleso, které mu zabraňuje v dýchání. Chlapec, který si nemůže přivolat pomoc je tedy nucen sám bojovat o svůj život:

„I pushed my fingers as deeply as I could into my mouth, desperate and panicked and determined. (...) I gasped for breath, and then I half vomited on to my bedsheets, threw up a clear drool flecked with blood, from where the thing had cut my throat as I had pulled it out.“¹⁰⁰

Nejsilnější odhodlání přežít prokazuje hlavní hrdina v sedmé kapitole. Po konfliktu u večere se chlapec zavírá v koupelně a přemýšlí nad nenávistí vůči svému otci, který se v poslední době nečekaně změnil. Otec však za chlapcem vzápětí přichází a ve vzteku svého syna vleče k vaně s ledovou vodou, kde se ho pokouší utopit:

„The bath was full, and he turned the cold tap off. Then, swiftly, he picked me up. (...) Then I realised what he was going to do (...) he pushed me into the water, and then he pushed further, pushing my head and shoulders beneath the chilly water, and the horror changed its nature. I thought, I'm going to die.“¹⁰¹

Blízko smrti volí chlapec jedinou možnou záchranu a chytá se otcovy vázanky, což muži zabrání chlapce zabít. Děsivým faktem zůstává, že část této scény sledovala chlapcova mladší sestra, kterou až v poslední chvíli odvedla Ursula pryč.

10.3.4 Ameliina vůle přežít

Jak je již patrné z medailonku hrdinky, Ameliina vůle bojovat o svůj život musí nepochybně souviset s jejími zděděnými schopnostmi. Dílo *The Restorer* vypráví příběh o hrdinčině cestě k nalezení pravdy o vraždách několika mladých žen, jejichž těla byla nalezena na nedalekém hřbitově. Amelia spolupracuje s policejním detektivem Johnem Devlinem, který potřebuje její zkušenosti a znalosti o restaurování hřbitovů, jelikož místo vraždy je v době nalezení těl hrdinčiným pracovištěm. Amelia se časem stává platným členem policejního vyšetřování, což v sobě samozřejmě nese i jistá rizika.

¹⁰⁰ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 36-37.

¹⁰¹ Tamtéž str. 94-95.

Přítomnost hlavní hrdinky na místě činu totiž postupem času přitáhne pozornost onoho hledaného vraha žen – Daniela Meakina. Motivem pro vraždu je skutečnost, že Meakina pronásleduje mrtvá duše muže, která z něho vysává život. Vrahovým jediným možným řešením je nalézt někoho, kdo na sebe přitáhne duchovu pozornost a zbaví ho role hostitele.

Meakin se postupně propracovává do Ameliiny blízkosti a dozvídá se o jejím daru. Následně hlavní hrdinku unáší a chystá se ji obětovat. Amélie se tedy ocitá v situaci, kdy buď může bojovat o svůj život, nebo zemřít:

„He cowered away, then whirled with a knife, slashing the blade across my upper arm.“¹⁰²

Ani pod nátlakem se Amelia nepřiznává ke svým schopnostem a statečně vzdoruje strachu. Před smrtí ji zachraňuje detektiv Devlin, který Daniela Meakina zastřelí.

Vůli přežít prokazuje Amelia i v druhé knize s názvem *The Kingdom*. V tomto případě však hlavní hrdinka zjišťuje, že smrtící nebezpečí pro ni představují nejen duchové, ale i někteří členové její šílené biologické rodiny.

Příjezdem do Asher Falls se Amelia nevědomky vrací do míst svého narození. Tam zjišťuje, že je nemanželským potomkem sedmnáctileté Freyi Pattershawové a Edwarda Ashera. Poté, co se členové Edwardova rodu dozvěděli o Freyině těhotenství, vynesli nad ní rozsudek smrti, kvůli jejímu původu. Dva nejdůležitější pilíře Asherů totiž stojí na čistotě krve a půdy. Freya byla ve svém pokročilém stadiu těhotenství pronásledována kalmiovým houštím, kde byla nakonec zavražděna. Její bezvládné tělo objevuje o chvíli později její matka Tilly, která si uvědomuje, že své dceři již pomoci nemůže. Díky pohotové reakci a zkušenostem však zachraňuje alespoň Freyinu dceru (hlavní hrdinku Amelii), kterou vyjme z mrtvého těla zavražděné dívky. Silnou vůli přežít tedy prokázala malá Amelia již v momentě svého zrození.

Ve třicáté osmé kapitole se Amelia od Pella Ashera dozvídá, že je dědičkou rodu a má tedy za povinnost zplodit čistého dědice s Thanem, načež hrdinka odchází značně znechucena k hrobu své biologické matky Freyi. Společně se psem Angusem se Amelia vydává do spleti kalmiového houští, kde se setkává s dalším ohrožením:

¹⁰² STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 362.

„Like Freya before me, I had been drawn into their dastardly game, but I couldn't let myself think about my birth mother's gruesome end or the horrifying way I'd come into this world. (...) A silhouette appeared at the top of the overhang – black-clad with ax in hand – and I turned with a gasp, plunging recklessly through the bald.“¹⁰³

Amelia se plazí houštím s vrahem v patách. Nad hlavou se jí každou chvílí mihne sekera, která by měla ukončit její život. Mladá žena však nepřestává vytrvale podlézat pod větvemi hustých keřů ve snaze uprchnout smrti:

„The killer was right here. Right behind me. (...) I bit down hard on my sore lip, and the pain gave me a spurt of adrenaline. On hands and knees, I crawled through the endless tunnels of tree trunks as the ax chopped at the branches above me.“¹⁰⁴

Křoví, které ji skrývá před vrahovým zrakem, hustě zakrývá výhled na večerní nebe. Když se Amelii konečně podaří uprchnout od svého pronásledovatele, zjišťuje, že keře, které jí dříve byly přítelem a ochráncem se nyní staly jejím soukromým peklem, odkud je téměř nemožné najít cestu ven. Kroky vraha, sekera rozrážející vzduch a lámající větve, vše utichlo a jediné, co nyní zoufalou Amelii obklopuje, je zvuk deště. Touha přežít však nakonec vítězí a hlavní hrdinka po záchvatu paniky sbírá zbytky sil a nachází cestu ven z rostlinného bludiště.

10.3.5 Alicina vůle přežít

Čím více se hlavní hrdinka přibližuje babiččině *Liskovému lesu*, tím silněji musí prokazovat svou vůli přežít. První případ boje (a zároveň i Alicino setkání s možnou smrtí) je již analyzován v předchozí části práce. Alice odolává nátlaku literárních postav z *Vnitrozemí* a díky pomoci a obětavosti přítele Finche vzdoruje smrti.

Poté, co se Alice ve dvacáté třetí kapitole dozvídá od své babičky pravdu o své existenci, je následně přemístěna pohádkovou Přadlenou (*The Story Spinner*) zpět do fantastického světa mezi další literární postavy. Hlavní hrdinka ve vteřině ztrácí veškeré vzpomínky na léta, která prožila s matkou Ellou ve skutečném světě a je nucena zápasit o svou minulost a svobodu. Jediné řešení, které se nabízí, je pokus o zpřetrhání a narušení dějové linie příběhu. Než se však o tento akt může Alice pokusit, musí ve svém

¹⁰³ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 323.

¹⁰⁴ Tamtéž str. 325-326.

nitru znovu nalézt ztracené vzpomínky, s čímž jí pomáhá zrzavý únosce, kterého si dívka pamatuje z dětství:

„I stared and stared, recognition crashing into me. My words came out in a hiss, and my fingers moved feebly in the air over my chest. ‘Try,’ he whispered, so quiet it was almost a breath. ‘Remember.’“¹⁰⁵

V hrdinčině hlavě se pomalu začínají objevovat záblesky minulosti a výjevy ze života stráveného s Ellou. Díky pomoci zrzavého muže a Alicině vytrvalé snaze vymanit se z příběhu se nakonec Alice šťastně osvobozuje ze spárů své pohádkové královny matky a prolamuje bludný kruh osudu.

10.4 Pokušení a destrukce

10.4.1 Pokušení a destrukce v díle *Coraline*

První z případů pokušení byl zmíněn již dříve v kombinaci s motivem nebezpečí. První pokušení se týkalo neodolatelné touhy vyhledat nebezpečnou studnu. I druhý případ pokušení je spojen s konkrétním objektem. Tentokrát budeme hovořit o situaci, kdy se Coraline zmocňuje klíče, který odemyká malé dveře v salóнку:

„The old black key felt colder than any of the others. She pushed it into the keyhole. It turned smoothly, with a satisfying clunk. (...) She knew she was doing something wrong, and she was trying to listen for her mother coming back, but she heard nothing. Then Coraline put her hand on the doorknob and turned it; and, finally, she opened the door.“¹⁰⁶

Zmíněná událost v sobě snoubí pokušení i nebezpečí. Hlavní hrdinka si již v momentě cvaknutí klíče uvědomuje, že dělá něco zapovězeného. Sama cítí onu chuť zakázaného ovoce, přesto však v průzkumu pokračuje, což, jak víme, následně způsobí rodinnou destrukci. Druhá rodina poskytuje Coralině stravu i zábavu. Hlavní hrdince je tedy dopřáno vše, co v reálném světě postrádá. Dostává se jí i značné pozornosti od obou rodičů. Pokušení zkombinované se snem a skrytým nebezpečím obsahuje i konec třetí kapitoly, kdy Coraline odchází prozkoumat druhý svět a slyší od svého druhého otce větu, kterou by si tolik přála slyšet i od své skutečné rodiny:

¹⁰⁵ ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 280-281.

¹⁰⁶ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 32-33.

„ *We'll just wait here for you to come back, said her other father.* ”¹⁰⁷

Pravděpodobně jeden z nejzásadnějších momentů příběhu přichází po Coralinině návratu z divadelního představení ke druhé rodině. Druhý otec a matka se nejdříve opatrně snaží zjistit, jak se Coralině ve fantastickém světě líbí. Vzhledem k nedostatku zájmu své skutečné rodiny dívka připouští, že je ve fantastickém světě spokojená. Nabídka na setrvání u druhé rodiny na sebe nenechává dlouho čekat, společně s nezvyklým požadavkem:

„ *You can stay here for ever and always. If you want to.* (...) *If you want to stay,* ’ said her other father, *there’s only one little thing we’ll have to do, so you can stay here for ever and always.* ’ They went into the kitchen. On a china plate on the kitchen table was a spool of black cotton, and a long silver needle, and, beside them, two large black buttons. ”¹⁰⁸

Nabídka v sobě snoubí chvilkové pokušení, nebezpečí a zároveň ničivou deziluzi. Coralině je při setrvání slíbena idyla a ráj. Hlavní hrdinku však překvapují zmínky o bolesti a vyvíjený nátlak, který nakonec vyústí v racionální rozhodnutí. Pokud se do tohoto momentu Coralině ve fantastickém světě líbilo, nyní se vše krásné a zdánlivě ideální mění v hrůzu a děs. Coraline tedy nabídku odmítá a s vnitřním strachem prchá zpět k malým dveřím do reálného světa. Ne však na dlouho.

Hlavní hrdinka je nucena se později vrátit zpět do světa za malými dveřmi, kam byli uneseni její rodiče. Druhá matka nevzdává svou snahu a usiluje o to, aby s ní Coraline zůstala. Pro tyto účely využívá nejen sladká slova, ale i vliv ostatních obyvatel fantastického světa. Druhá matka si však neuvědomuje, že aktem únosu Coralininých skutečných rodičů zapříčinila ztrátu dívčina zájmu o pobyt ve druhém světě a všechny další snahy a svody jsou již marné. Proto při dalších pokusech Coraline ztrácí trpělivost a vysvětluje, že o nabídku dokonalého života nestojí:

„ *You really don't understand, do you?* ’ she said. *I don't want whatever I want. Nobody does. Not really. What kind of fun would it be if I just got everything I ever wanted?* ’ ”¹⁰⁹

¹⁰⁷ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 39.

¹⁰⁸ Tamtéž str. 53.

¹⁰⁹ Tamtéž. str. 143.

10.4.2 Pokušení a destrukce v díle *Neverwhere*

Jediným nevyřčeným pokušením Door je přání dozvědět se pravdu o smrti své rodiny. S hledáním odpovědi přicházejí i destruktivní momenty, spojené s již zmiňovaným nešťastným osudem Dooriných rodičů a sourozenců:

„*Door? Girl, this is bad. (...) I think my poor Portia and your brother and sister are dead.*“¹¹⁰

Hrdinčina přání jsou nám známá. Pro pochopení motivu pokušení se však musíme seznámit i s tužbami dalších postav, protože i ty v mnoha případech na Door působí. Jednou z vedlejších postav podléhající pokušení je markýz de Carabas. Ve čtvrté kapitole markýz nedokáže vzdorovat kráse hodinek Lorda Portica a přímo před zraky jeho dcery si hodinky bez váhání bere. Pro Door, která ještě neměla čas a možnost vyrovnat se s rodinnou tragédií, markýzovo nezvládnuté pokušení znamená citovou destrukci:

„*What are you doing?*” asked Door. *That’s my father’s watch.* *He’s not using it anymore, is he?* He watched the emotions flicker across her face: quiet anger and, finally, resignation.“¹¹¹

Dívčini nepřátelé prahnou zejména po možnosti zneužití jejích schopností. Poté, co členové Dooriny rodiny umírají násilnou smrtí, představuje hlavní hrdinka pro uvězněného anděla Islingtona jedinou cestu ke svobodě.

10.4.3 Pokušení a destrukce v díle *The Ocean at the End of the Lane*

Ztělesněním pokušení a destrukce je Ursula Monktonová, která vstupuje do života hlavního hrdiny jako nová hospodyně. Hlavní hrdina je vůči jejím svodům imunní. Ursula tedy soustředí svou pozornost primárně na osobu hrdinova otce, se kterým v době nepřítomnosti hrdinovy matky flirtuje a působí tím destrukci rodinných vazeb. Ursulině šarmu a nástrahám nevzdoruje ani hrdinova sestra. Chlapec tedy nemá kvůli nové hospodyně zastání v žádném ze členů rodiny a dostává se na okraj zájmů.

Nejsilnější momenty destrukce se objevují v sedmé a osmé kapitole. Sedmá kapitola představuje vrcholný rozpad vztahu s otcem. Po konfliktu u společné večeře se totiž otec pokouší utopit chlapce ve vaně. Přesto, že mladý protagonista pouze brání

¹¹⁰ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 97.

¹¹¹ Tamtéž str. 98.

svou rodinu, musí za své dobré úmysly zaplatit. Naštěstí se mu podaří uniknout smrti. Destrukce rodiny však pokračuje, protože je za své chování svou rodinou odvrhnut:

„*We don't talk to him,*’ she told my sister. *We won't talk to him again until he's allowed to rejoin the family*’“¹¹²

V osmé kapitole podléhá otec rodiny pokušení a hlavní hrdina se stává během svého útěku svědkem milostného aktu mezi svým otcem a Ursulou. Vzhledem ke svému nízkému věku si plně neuvědomuje průběh celé situace, přesto však v nitru svého srdce zažívá destrukci.

10.4.4 Pokušení a destrukce v díle *The Restorer* a *The Kingdom*

Život dokáže být velmi jednotvárný, zvláště když se lidská existence každý den musí podřizovat pravidlům. Pro Amelii Gray znamená život ve stereotypu jisté přežití. Od jejího prvního setkání se světem mrtvých již uběhlo několik let. Přesto, že hlavní hrdinka důsledně dbá na bezpečnost a straní se přílišnému hazardu, sama chvílemi zatouží po adrenalinu v podobě porušení pravidel. V první kapitole Amelia neodolá pokušení provokovat ducha v restauraci a pouští se do lákavého pokušení nebezpečí:

„*Instead of flinching or glancing away in fright, I stared right back at him. (...) As his eyes held mine, I pretended to look right through him, even going so far as to wave at an imaginary acquaintance.*“¹¹³

Synonymem Ameliina dalšího pokušení, které následně vede k zanedbávání pravidel, se stává John Devlin. S detektivem Devlinem se Amelia seznamuje kvůli případu záhadných vražd žen na hřbitově, který hlavní hrdinka restauruje. Přitažlivost, jež Amelia k detektivovi cítí, z počátku tlumí fakt, že je pronásledován duchy své mrtvé rodiny a představuje tedy pro hrdinku značné nebezpečí, se kterým by si neměla zahrávat. Silnému nutkání se však Amelia nedokáže ubránit dlouho, a proto brzy podléhá vzájemné přitažlivosti, která mezi ní a policejním detektivem vzniká. Když Amelia navštěvuje svého otce a svěřuje se mu o svých citech k Johnovi a tajemném prstenu, který jeho mrtvá dcera zanechala na Ameliině zahradě, otec se ji snaží varovat:

¹¹² GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 99-100.

¹¹³ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 17.

„*‘What have you done, Amelia?’ (...)* *‘What did you do with this ring?’ (...)*
‘There are consequences to breaking the rules. You know that.’“¹¹⁴

Otcova slova sice zůstávají v Ameliině mysli, pokušení a touha po zakázaném ovoci je však silnější, a proto se časem hrdinčin vztah s detektivem přesouvá za hranice profesní spolupráce k větší intimitě. Johnovi duchové se však odmítají vzdát svého hostitele. Destrukce vztahu a snů hlavní hrdinky nastává během romantického včera s Johnem, kdy si Amelia konečně uvědomuje, že muže pronásledovaného duchy nemůže tak snadno odtrhnout od minulosti. Následně detektiva opouští:

„*‘I ... have to go.’ ‘What is it? What did I do?’ (...)* *‘I have to go!’ I ran blindly from that room, Devlin’s voice calling after me. ‘Amelia!’*“¹¹⁵

I v pokračování knižní série představuje pro hrdinku pokušení muž. Po nešťastném vztahu s Johnem se nyní Amelia svými city upíná k Thanu Asherovi. Dvojici spojuje kromě společné cesty trajektem do Asher Falls i nešťastná minulost. Stejně jako se Amelia musela vzdát své touhy po Johnovi, Thane trpí ze ztráty své přítelkyně. Po několika společných dnech přitažlivost mezi dvojicí vrcholí a Amelia i přes znalost pravidel a své zásady podniká s Thanem večerní procházku na hřbitov, kterému by se však měla po setmění vyhýbat:

„*‘Did I dare? It wasn’t as if I’d never gone into cemetery at night. As a child, I’d often played in my graveyard Kingdom by moonlight. But Thorngate wasn’t Rosehill. It wasn’t a sanctuary.’*“¹¹⁶

Ani společný večer s Thanem však není hrdince dopřán. Během bližšího sbližování milenců se zvedá děsivý vítr, který společně s přítomností přízračné bytosti vystrašenou dvojici vyhání ze hřbitova pryč. Amelia se tedy znovu ujišťuje v tom, že pravidla by se opravdu porušovat neměla.

10.4.5 Pokušení a destrukce v díle *The Hazel Wood*

Alicina dlouholetá tužba souvisí s téměř nezískatelnou knihou *Tales from the Hinterland*, kterou napsala hrdinčina babička. Alicino pokušení umocňuje fakt, že když při ojedinělé příležitosti konečně má možnost si knihu přečíst, její matka ji důrazně v tomto aktu zamezuje:

¹¹⁴ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 79.

¹¹⁵ Tamtéž str. 332-333.

¹¹⁶ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 282.

„*This book isn't for children,*” she said shrilly. *I wasn't sure what to say. My mom never told me I was too young for anything. When I asked her where babies came from, she told me in Nature Channel-level detail.*“¹¹⁷

Druhé Alicino pokušení spočívá v seznámení se s babičkou Altheou. Poté, co obdrží Ella dopis o smrti své matky, se Alicino pokušení vytrácí. Hlavní hrdinka si však stále přeje navštívit babiččino útočiště, poeticky nazvané Lískový les. Když však Alice konečně během hledání své unesené matky proniká do Lískového lesa a má možnost interakce s Altheou, pokušení se mění v hořkou destrukci. Místo vřelého přivítání milované vnučky a šťastného shledání s matkou se Alice dozvídá krutou pravdu o podstatě své existence. Zdá se, že pro Altheu není Alice nikým jiným než pouhou uprchlou literární postavou, která se musí za každou cenu vrátit zpět do příběhu. V závěru dvacáté třetí kapitoly se tedy navrácí prostřednictvím dotyku Alice zpět do prostoru *Vnitrozemí* a do společnosti dalších vymyšlených bytostí:

„*The letter – wasn't that a trap?*” ‘*Hmm. She stubbed her cigarette against the bedframe, dropped the butt on the floor. ‘Not a very effective one.’ ‘She thought it was over. When you died-when the letter told us you ‘d died. She thought we were safe.’ Althea looked at me, eyes bleak. ‘She knew I was a bridge. She didn’t know you were one, too.*’“¹¹⁸

10.5 Strach z nicoty

10.5.1 Coraline a strach z nicoty

Za metaforický příklad strachu z nicoty můžeme považovat hustou mlhu, jež se rozprostírá okolo domu, v němž Coraline žije. Poté, co se dívka vrací ze znepokojující návštěvy u slečny Spinkové a Forciblové, uvažuje nad tím, jaké by to vlastně bylo, kdyby se v nějakém blíže nespecifikovaném nebezpečí ocitla. Čtenář dokonce z dívčina usuzování nabývá dojmu, že si přeje zažít pocit ohrožení. Souvislost mezi onou nicotou a Coralininým počínáním nám vykresluje poslední věta druhé kapitoly: „*Coraline went back upstairs, her fist closed tightly around her new stone.*“¹¹⁹

Přes veškerou touhu se totiž Coraline nemůže ubránit jistému nepříjemnému pocitu z neprostopupné mlhy.

¹¹⁷ ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 15-16.

¹¹⁸ Tamtéž str. 221-222.

¹¹⁹ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 32.

Konec čtvrté kapitoly ukazuje další příklad Coralinina strachu z něčeho nepopsatelného a neurčitého. Po děsivé nabídce, zahrnující výměnu očí, dívka ve spěchu opouští druhou rodinu, o jejíchž dobrých úmyslech před nedlouhou dobou ztratila veškeré iluze. Při průchodu dveřmi cítí Coraline přítomnost něčeho nespécifikovatelného:

„Coraline took a deep breath and stepped into the darkness, where strange voices whispered and distant winds howled. She became certain that there was something in the dark behind her: something very old and very slow. Her heart beat so hard and so loudly she was scared it would burst out of her chest.“¹²⁰

Šestá kapitola v sobě zahrnuje destrukci a deziluzi vedoucí až k nicotě. Z původního fantastického světa s pečlivě vytvořeným domem a jeho obyvateli se stává pokřivený obraz plný nesmyslných tvarů. To, co původně bývalo domem, připomíná jen vybledlou a zničenou fotografii, z postav se stávají beztvaré hromady hmoty. Druhá matka, která spoléhá na svou schopnost uloupit Coralinin život, již nemá motivaci k udržování krásy. Zajímavým aspektem je i ohraničenost druhého světa. Druhá matka při Coralinině příchodu nepočítala s tím, že by se dívka chtěla více vzdalovat od domu, a proto je celý fantastický svět ve své podstatě vytvořen pouze jedním domem, obklopeným nicotou.

Nicota a černočerná tma čeká na Coralinu i v místnosti za zrcadlem. Zde se hlavní hrdinka seznamuje s dušemi dětí, které ztratily svůj život ve světě druhé matky, a zjišťuje, jaký osud ji s velkou pravděpodobností čeká, prohraje-li souboj o svou rodinu:

„The names are the first things to go, after the breath has gone, and the beating of the heart. (...) She will take your life and all you are and all you care'st for, and she will leave you with nothing but mist and fog“¹²¹

10.5.2 Door a strach z nicoty

S motivem nicoty a strachu z ní se v díle *Neverwhere* setkáme jen velmi zřídka. Zaměříme-li se cíleně pouze na hlavní protagonistku, můžeme uvést pouze jediný moment, kdy přichází do většího kontaktu s nicotou. V jedenácté kapitole cestuje Door, Hunter a Richard za mnichy za účelem získání klíče pro anděla Islingtona. Po cestě se setkávají se zvláštním úkazem nazvaným *Londýnská mlha (London fog)*:

¹²⁰ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 55.

¹²¹ Tamtéž str. 98-101.

„The yellow-green fog became thicker: it tasted of ash, and soot, and the grime of a thousand urban years. It hung to their lamps, muffling the light.“¹²²

Richard reaguje na vdechnutí žluto-zelené mlhy kašlem. Door později zmiňuje, že mlha v roce 1952 usmrtila mnoho lidí a není tedy moudré její přítomnost brát na lehkou váhu.

10.5.3 Hrdina díla *The Ocean at the End of the Lane* a strach z nicoty

Znatelný strach z něčeho nepopsatelného zažívá hlavní hrdina poprvé při řešení záhady stříbrné mince, jež se ve spánku znenadání objevila v jeho krku. Během proutkařské výpravy společně s Lettie cítí vliv měnícího se okolí, ze kterého nemá dobrý pocit. Následně, při setkání s bytostí připomínající starou roztrhanou látku, vnímá chlapec strach z něčeho doposud nevidaného:

„I felt as if it was examining me, taking me apart. As if it knew everything about me – things I did not even know about myself.“¹²³

Nicota působí i na oblast chlapcova vnímání dospělých. Hlavní hrdina vždy považoval své rodiče za jednotné v názorech a plánech. Je proto velmi znepokojen, když během zoufalého útěku z domu spatří svého otce v náručí Ursuly Monktonové. Otcovo pokušení a hrdinova deziluze z celé situace vyvolává v mladém chlapci otázku, zda si může být tedy vlastně v životě vůbec něčím jistý:

„My parents were a unit, inviolate. The future had suddenly become unknowable: anything could happen; the train of my life had jumped the rails and headed off across the fields and was coming down the lane with me, then.“¹²⁴

10.5.4 Amelia a strach z nicoty

Jedno z pravidel pro osoby s darem vidět duchy říká, že je důležité si mrtvých nevšimnout a neuznávat jejich existenci. Když se malá Amelia ptá, proč se duše některých lidí drží v blízkosti živých, zjišťuje, že je to kvůli jejich energii:

¹²² GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 228.

¹²³ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 56.

¹²⁴ Tamtéž str. 106.

„*‘Think of them as vampires,’ he said with a weary sigh. ‘Instead of blood, they suck out our warmth, our vitality, sometimes our will to live. And they leave nothing behind but a living, breathing husk.’*“¹²⁵

Odlíšný případ strachu z nicoty přichází v momentě, kdy hlavní hrdinka hovoří s detektivem Devlinem o své restaurátorské práci a neoznačených hrobech. Během let se některé náhrobní kameny rozpadly, ztratily či přesunuly. Ameliino povolání v sobě zahrnuje kromě dohledávání informací o nezmapovaných hrobech i interpretaci epitafů. Vzkazy na náhrobcích, popisující nezvratnost smrti, postupem času pro Amelii začínají ztvárňovat onen pocit nicoty. Vrah žen totiž volí místa k odložení těl obětí podle příhodnosti epitafů:

„*The midnight stars weep upon her silent grave, Dead but dreaming, this child we could not save.*“¹²⁶

Nepříjemnému pocitu z něčeho nepopsatelného se neubrání hlavní hrdinka ani ve třetí kapitole, když společně s policejním detektivem vstupuje na hřbitov Oak Grove. Amelia, kterou většinou smrt a ponurá atmosféra pohřebních míst fascinuje, cítí, že na tomto hřbitově je něco znepokojivého:

„*I turned and peered through the darkness, searching for a diaphanous form in the fog, but there were no ghosts in Oak Grove Cemetery. Even the dead didn’t want to be here.*“¹²⁷

Nicota a vtíravý pocit přítomnosti něčeho nadpozemského pronásleduje Amelii i do Asher Falls. Když Amelia prosekává houští hřbitova, aby mohla zahájit restaurátorské práce, zamotává se do zvláštního trnitého houští:

„*There was something strange about the thicket. Something unnatural. (...) ‘Tilly?’ She was beside me, lifting my head. (...) I felt it then, that awful wind. That dank chill that seeped down into my bones, down into my soul... ‘It’s coming,’ she whispered.*“¹²⁸

Díky pomoci Tilly se Amelia dostává mimo dosah nebezpečí. Po rozhovoru s Tilly se hlavní hrdinka dozvídá, že to, co na ni útočilo, je samotnou esencí zla:

„*‘Some call it Demon. Some call it Beast. I call it Evil. Pure evil.’*“¹²⁹

¹²⁵ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 34.

¹²⁶ Tamtéž str. 47.

¹²⁷ Tamtéž str. 30.

¹²⁸ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 254.

¹²⁹ Tamtéž str. 259.

10.5.5 Alice a strach z nicoty

Spíše než se strachem bojuje hlavní hrdinka se svými záchvaty agrese a nekontrolovatelného vzteku. Během nezdařilých sociálních interakcí a vypjatých momentů má Alice mnohdy tendenci uchýlovat se k násilí. Tyto povahové rysy hlavní hrdinky pramení ze stylu, jakým byla její postava vylíčena v knize *Tales from the Hinterland*. Zároveň se hlavní hrdinka ve dvou případech nevyhne silnému strachu z nicoty či obavám z něčeho neznámého.

První případ popisuje šestá kapitola, v jejímž závěru Alice nachází tajemnou obálku se svým jménem. Do hrdinčiny myslí se tak vkrádá svazující strach o bezpečí své matky Elly:

„My stomach broke into pieces and spun like a kaleidoscope. Dimly I saw my hand reaching toward it, lifting it to my nose. Cheap ink and old paper. I felt hot, but my arms prickled with goosebumps.“¹³⁰

Uvnitř obálky Alice objevuje vytrženou stránku z babiččiny knihy *Tales from the Hinterland*. Nejnepokojivěji na hlavní hrdinku působí fakt, že zmíněný list odkazuje na příběh, jenž obsahuje její jméno: *“Alice-Three-Times“¹³¹*

Pocit nicoty Alice následně vnímá při rozhovoru s Altheou v *Lískovém lese*. Hlavní hrdinka požaduje jediné – navrácení své matky. Když však slavná autorka mladou dívku konfrontuje s pravdou o jejím původu a označuje Alicinu matku za únosce, ztrácí mladá dívka pevnou půdu pod nohama a její mysl naplňuje prázdnota:

„I’m here to find Ella.’ I said stupidly. ‘My mother.’ ‘Your kidnapper. That girl is nobody’s mother.’ For a long white moment my mind wiped clean. I couldn’t even picture Ella’s face. (...) ‘You’re a story, but that doesn’t make you any less true.’“¹³²

10.6 Úloha matky a otce

10.6.1 Úloha Coralininy matky a otce

V první kapitole matka Coraliny projevuje vůči své dceři značně kontrastní chování. Lze ji vykreslit jako pečujícího a opatrujícího rodiče. Stará se například o zajištění jídla, dostatečně teplé oblečení a dceřino zdraví.

¹³⁰ ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 47.

¹³¹ Tamtéž str. 47.

¹³² Tamtéž str. 217.

„Her mother made her come back inside for dinner and for lunch; and Coraline had to make sure she dressed up warmly before she went out (...)“¹³³

Iluze o stabilně fungující rodině jsou rozbořeny s příchodem deštivého počasí, které Coralině zabraňuje v pokračování v průzkumu. Matka z tohoto důvodu trvá na dceřině setrvání uvnitř domu a po zaopatření dceřiných nejnnutnějších potřeb se obrací ke svým pracovním povinnostem. Počínaje usednutím k práci se Coralinina přítomnost zdá být oběma rodičům na obtíž.

*„‘What should I do?’ asked Coraline. ‘Read a book,’ said her mother. ‘Watch a video. Play with your toys. Go and pester Miss Spink or Miss Forcible, or the crazy old man upstairs.’“*¹³⁴

Alespoň částečně pozitivně působí matčin výčet aktivit, kterým by se dívka mohla věnovat. Coralinino chování prozrazuje, že je na podobné chování pravděpodobně zvyklá již od svých raných let. Dívka tedy matce ani příliš nevzdoruje a vydává se sama hledat možnosti ke strávení svého volného času. Pro dítě však dům se zvláštními sousedy bez možnosti hraní s vrstevníky nemůže představovat dlouhodobý zdroj zábavy. Coraline navíc ve skrytu své duše nejvíce ze všeho touží po pozornosti od svých rodičů a možnosti s nimi trávit čas, což se zdá být nesplnitelným přáním.

Chování otce ve své podstatě zrcadlí popisované chování matky. Zaneprázdněný otec navrhuje dceři různé způsoby vyžití. Žádná alternativa však bohužel nezahrnuje variantu společně stráveného času.

*„‘Look – here’s a piece of paper and a pen. Count all the doors and windows. List everything blue. Mount an expedition to discover the hot-water tank. And leave me alone to work.’“*¹³⁵

Ve třetí kapitole Coralinin otec odjíždí kvůli pracovnímu jednání pryč, a dívka tedy tráví čas ve výhradní společnosti své matky. Společně se vydávají do města na nákup oblečení. Ani v tomto případě se ale Coralině a jejím názorům nedostává pozornosti. Coraline touží po zájmu své matky, chce vyniknout nebo spíše – chce být viděna. Když tedy hlavní hrdinka v obchodě objevuje rukavice, které by si moc přála, matčina odpověď opět působí pro dívku neuspokojivě:

¹³³ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 6.

¹³⁴ Tamtéž str. 6.

¹³⁵ Tamtéž str. 8.

„*But Mum, everybody at school's got grey blouses and everything. Nobody's got green gloves. I could be the only one.*” Her mother ignored her;“¹³⁶

Ústředním motivem páté kapitoly je zmizení Coralininých rodičů. Přestože rodinné vztahy líčení na začátku knihy nebyly ideální, zjišťujeme, že Coralinina matka a otec jsou stále centrem dívčina života. Hlavní hrdinka bojuje se strachem, snaží se o sebe postarat a vyhledat řešení. Jediný pocit, který však dominuje nad ostatními je bezmoc:

„*I haven't seen either of them since yesterday. I'm on my own. I think I've probably become a single child family.*” (...) *All alone, in the middle of the night, Coraline began to cry.*“¹³⁷

Coraline se za doprovodu černé kočky vrací zpět do světa druhé matky, aby zachránila své skutečné rodiče. Během cesty se dozvídáme o odvaze Coralinina otce, který ji před několika lety zachránil před poštipáním od vos. Hlavní hrdinka vzhlíží k jeho odvaze a čerpá sílu pro nadcházející boj o rodinu. Zároveň zmiňuje, že stejně jako její otec nemá ani ona sama jinou možnost než se k situaci postavit čelem, přestože pociťuje strach:

„*Because,*” she said, *when you're scared but you still do it anyway, that's brave.*“¹³⁸

10.6.2 Úloha Dooriny matky a otce

Neverwhere neposkytuje čtenáři příliš mnoho informací o úloze matky a otce hlavní hrdinky. V několik málo zmínkách, které kniha obsahuje, v sobě postava Lady Portie snoubí kromě své přirozené role matky i motiv ztracené krásy, snu a deziluze. V retrospekci čtvrté kapitoly se vrátíme do momentu, kdy lady Portia s dcerou Ingress zalévá květiny v zimní zahradě. Snímek líčí matku jako zábavnou a pečující osobu, jež se snaží Ingress i něco málo naučit. Krásu rodinného okamžiku náhle zničí zásah pana Croupa:

„*And her mother laughed too, until foxy Mr. Croup pulled her hair back, hard and sudden, and cut her white throat from ear to ear.*“¹³⁹

¹³⁶ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 29.

¹³⁷ Tamtéž str. 60-62.

¹³⁸ Tamtéž str. 69.

¹³⁹ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 89.

Mnohem více informací se dozvídáme o Lordu Porticovi – Doorině otci. Při hledání deníku se hlavní hrdinka zastavuje u busty svého otce, které se následně se žalem v srdci i dotýká. Z chování hlavní hrdinky je zřejmé, že k otci vzhlíží a chová k němu upřímnou náklonnost. Posledním přáním Lorda Portica je ochránit Door před stejným osudem, kterému podlehl její sourozenci a matka. Když hlavní hrdinka tedy sleduje nahrávku, slyší otcův hlas a postupně cítí, jak se k jejímu otci blíží smrt, neubrání se pláči:

„Her face was wet: tears were brimming from her eyes, glistening down her cheeks. She seemed unaware that she was crying, made no attempt to wipe away the tears. She just stared at her father’s image, listened to his words.“¹⁴⁰

Sláva Lorda Portica umožňuje v sedmé kapitole jeho dceři žádat o audienci u hraběte, se kterým údajně Lord Portico obchodoval. Když má tedy hrabě příležitost spatřit jediného přeživšího potomka známého rodu, nemůže setkání odolat.

Bližší informace o zděděných predispozicích hlavní hrdinky popisuje osmá kapitola. Když tedy při cestě do Britského muzea nachází Richard s Door zamčené dveře, má konečně dívka možnost vysvětlit Richardovi, v čem spočívá kouzlo jejího rodu:

„‘Richard,’ she said. ‘My family. We’re openers. It’s our Talent. Look . . .’ She reached out a grubby hand, touched the door.“¹⁴¹

10.6.3 Úloha matky a otce hrdiny díla *The Ocean at the End of the Lane*

První zmínku o otci obsahuje již prolog. Hlavní hrdina po příjezdu do oblasti, kde strávil dětství, vstřebává nastalé změny. Čas ovlivnil nejen prostředí, ale i osoby, včetně hrdiny samotného, který nyní vzpomíná na svého otce a cítí provázanost:

„As we age, we become our parents; (...) Sometimes when I look in the mirror I see my father’s face, not my own, and I remember the way he would smile at himself, in mirrors, before he went out.“¹⁴²

Ve druhé kapitole příběhu vzpomíná hlavní hrdina na své nepřilíš šťastné sedmé narozeniny, které pro něho představovaly směs celé škály pocitů: deziluzi, samotu, pomíjivou krásu a nicotu. Nejdříve přichází deziluze a samota. Přesto, že hrdinova

¹⁴⁰ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 97.

¹⁴¹ Tamtéž str.171.

¹⁴² GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 7-8.

maminka připravila oslavu narozenin s i pohoštěním, zůstává hlavní hrdina téměř sám, protože žádný z kamarádů nepřišel. Následuje moment pomíjivé krásy a radosti z dáreků – zejména pak z daru od tatínka v podobě černého kotěte, se kterým si chlapec buduje okamžitou a silnou vazbu:

„In the cardboard box was a soft-haired black kitten of uncertain gender, which I immediately named Fluffy, and which I loved utterly and wholeheartedly.“¹⁴³

Strach z nicoty nastává v momentě, kdy hledač opálů při autonehodě zabíjí hrdinovu kočku. Ve vztahu k rodinným vazbám se jedná o významnou situaci. Důležitost zvířecího společníka si totiž nikdo v hrdinově okolí neuvědomuje. Místo toho, aby tedy otec a matka poskytli pomoc dítěti sužovanému traumatem, nikdo z nich situaci ani nekomentuje:

„When my parents got home that evening, I do not think my kitten was even mentioned. (...) I missed Fluffy. I knew you could not simply replace something alive, but I dared not grumble to my parents about it.“¹⁴⁴

Další situace, ve které jsou potřeby hlavního hrdiny rodiči zcela přehlíženy, nastává na začátku druhé kapitoly. Kvůli zhoršující se finanční situaci se rodiče rozhodnou pronajímat jeden z pokojů, a to právě ten, který obývá jejich malý syn. Ten se následně musí přestěhovat do velkého pokoje, který sdílí se svou sestrou.

Rodiče nevěnují přílišnou pozornost špatnému vztahu mezi sourozenci, hrdinově strachu ze tmy ani jeho nespokojenosti, ale staví na vrchol své bezprostřední zájmy. Lze namítat, že nepříznivá finanční situaci si žádá radikální řešení. Přesto však s hlavním hrdinou ani jeden z rodičů nekonzultuje jeho pohled na celou věc a vystěhování z pokoje je oznámeno jako definitivní rozhodnutí.

Do volného pokoje se následně stěhuje Ursula, nová chůva a hospodyně, která má zabezpečit domácnost, zatímco rodiče hlavního hrdiny a jeho sestry budou v práci. Pod rostoucím vlivem Ursuly se začnou rodinné vztahy rychle rozkládat a z otce, který původně připravoval synovi snídaně a přivázel mu oblíbené komiksy, se stává tyran, jenž se v záchvatu zaslepeného vzteku pokouší utopit svého jediného syna ve vaně.

¹⁴³ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 12.

¹⁴⁴ Tamtéž str.15-16.

10.6.4 Úloha Ameliiny adoptivní matky a otce

Vztah hlavní hrdinky s adoptivním otcem Calebem je již od první kapitoly zásadní pro vývoj příběhu. Právě otec totiž vysvětluje Amelii systém pravidel důležitý pro bezpečné přežití ve světě zmítaném duchy. Kromě toho, že Caleb zastává funkci průvodce a ochránce, je také Ameliiným důvěrníkem.

Je zřejmé, že hlavní hrdinka preferuje společnost svého otce. Vztah s matkou totiž komplikuje fakt, že matka nevěří na duchy. Počínaje prvním hrdinčíným setkáním s duchem vzniká mezi Amelií a Ettou (adoptivní matkou) hluboká propast, přes kterou se Amelia nemůže překlenout:

„If my first ghostly sighting had changed my relationship with Papa, his rules had created a chasm between my mother and me. We could never have the kind of bond I wanted because I kept things from her.“¹⁴⁵

Na Ameliin vztah s matkou nepůsobí pozitivně ani konverzace Etty s Lynrose (Ettinou sestrou), kterou Amelia omylem zaslechne:

„You have a good life, Etta. A lovely home and a hardworking husband who loves you. And don't forget what a blessing Amelia is. After all those miscarriages... 'A blessing? Sometimes I wonder... '“¹⁴⁶

Adopce je pro oba z rodičů tabu, o kterém se nemluví. Na zmíněnou konverzaci tedy hlavní hrdinka reaguje velmi racionálně, překvapivě vyrovnaně a netouží zkoumat důvody matčiny nespokojenosti:

„I preferred to remain in the dark as to why my adoption had not been considered a blessing by my mother.“¹⁴⁷

I přes značné odcizení si Amelia Etty váží a pravidelně ji i Caleba navštěvuje v Trinity. Třicátá pátá kapitola představuje zlom pro celou Ameliinu rodinu. Etta je přijata do nemocnice. Když ji vyděšená Amelia navštěvuje, oznamuje jí adoptivní matka, že už delší dobu trpí rakovinou. Hlavní hrdinku mrzí, že se o Ettině zdravotním stavu dozvídá až se zpožděním:

„I have cancer, ' she said and instantly my eyes welled with tears. (...) 'I've known for a while.' 'How long?' Then it hit me. 'That's why you came to Charleston for

¹⁴⁵ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 157.

¹⁴⁶ Tamtéž str. 54-55.

¹⁴⁷ Tamtéž str. 55.

*your birthday. You knew then. Why didn't you tell me?' (...) 'I didn't want you to know until you absolutely had to.'*¹⁴⁸

Druhý díl knižní série se zaměřuje blíže na Ameliinu adopci. Od hrdinčiny tety Lynrose se dozvídáme, že Etta a Caleb jistou chvíli bydleli v Asher Falls. Caleb pracoval jako kameník a užíval si horské podnebí. Ettu tamější pobyt skličoval a postupem času si vybuodovala k místu takovou averzi, že raději odjela pryč. Caleb se nemohl vyrovnat s náhlou samotou, až nakonec našel útěchu v náruči Tilly Patershawové. Za čas se z tohoto milostného románu zrodila malá Freya. Caleb se po čase vrátil zpět k Ettě a vše se vrátilo do starých kolejí. Lynrose vzpomíná, že vše změnil až osudný večer:

*„And then one night seventeen years later, Caleb was called away. When he returned home, it was in the dead of night. With you.' My heart was pounding. 'Where did he get me?' She shuddered. 'From that awful place.' 'Asher Falls?' 'You were such a tiny and so upset. You cried and cried for days.' 'Why?' 'You'd been through some trauma.'*¹⁴⁹

Freyina smrt zanechala v Amelii nesmazatelnou stopu. Hlavní hrdinka po rozhovoru s Lynrose zjišťuje pravou podstatu svých schopností i důvody tajnůstkaření adoptivních rodičů, kteří činili všemožná opatření k ochraně Ameliina života. Etta však stále žije ve strachu, že se jednoho dne rod Asherů, který zapříčinil Freyinu smrt, bude chtít pomocí intrik dostat i k Amelii.

10.6.5 Úloha Aliciny matky

V příběhu *The Hazel Wood* sehrává matka hlavní hrdinky zcela zásadní roli. Již z první kapitoly vyplývá, že pro Ellu je nejvíce ze všeho důležité Alicino bezpečí. Matka věnuje ochraně dcery hodně sil a vytrvale vzdoruje nepřízni osudu. Přes veškerá opatření se však podaří neznámému zrzavému muži jednoho dne malou Alici unést. Celou záležitost po čtrnácti hodinách zastavuje policie. Tento incident vnímá Ella jako své naprosté selhání a usiluje tedy o ještě větší obezřetnost. Po smrti Aliciny babičky se z rychlého a nestálého života na cestách stává téměř idylický rodinný život. Kromě stěhování a dalších pozitivních změn se po matčině sňatku s Haroldem Alice sžívá

¹⁴⁸ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 309-310.

¹⁴⁹ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 302-303.

s novou rolí nevlastní sestry. Hlavní hrdinka však stále trpí častými výbuchy vzteku, které se Ella snaží držet pod kontrolou. Jako matka také koordinuje proces dceřina učení a podněcuje v Alice schopnost prezentovat své vlastní názory:

„If her friends tried to change the topic of conversation, when I walked into a room, Ella would wave away their concern. ‘She knows perfectly well what an overdose is,’ she’d say. ‘Don’t insult her intelligence.’“¹⁵⁰

Vztah Alice a její matky připomíná v určitých chvílích vztah dvou kamarádek, nikoli vztah matky a dcery. Důvodem může být absence pokrevního spojení. Alice totiž není obyčejnou dívkou, ale zhmotněnou literární postavou, kterou Ella ve svém mládí vyprostila ze sevření příběhu a pojala ji za vlastní dceru. Alice netuší nic o svém původu. Když tedy zjistí pravdu, přichází značné překvapení. Přesto ani toto zjištění ve finále nenaruší Alicin vztah k Elle a obě ženy spolu žijí jako šťastná rodina:

„‘Ella,’ I whispered. ‘Mom.’ (...) She stood and wrapped her arms around me, and held me till it hurt. (...) ‘You know, don’t you?’ Her eyes were nervous, scanning my face. ‘Know what?’ ‘Who I am - what I did. How I’m not really your, not your ...’ ‘You are.’ I said it like a vow. I repeated it till she believed me.“¹⁵¹

10.7 Moc slova

10.7.1 Moc slova v díle *Coraline*

Motiv síly slova se nejčastěji vyskytuje společně s postavou Coralininých rodičů. Druhá kapitola knihy představuje situaci, kdy opět Coraline hledá aktivity, kterým by se mohla věnovat a snaží se získat inspiraci od svých rodičů. Jak již bylo uvedeno v kapitole o úloze matky a otce, podobných situací se v knize odehrává mnoho. Přesto si dovoluji tvrdit, že právě rozhovor Coraliny s otcem ve druhé kapitole silně vyčnívá. Když ho totiž dívka navštěvuje, pokládá mu otázku, jež působí na jednu stranu dospěle a oduševněle, zároveň však i zoufale:

„Coraline went to see her father. He had his back to the door as he typed. ‘Go away,’ he said cheerfully as she walked in. (...) ‘Why don’t you play with me?’ she

¹⁵⁰ ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 16.

¹⁵¹ Tamtéž str. 301.

asked. 'Busy,' he said. 'Working,' he added. He still hadn't turned around to look at her. 'Why don't you go and bother Miss Spink and Miss Forcible?'"¹⁵²

Samotná formulace Coralininy otázky by měla otce minimálně vyděsit a podnítit v něm okamžitou změnu chování ke své dceři, která objektivně strádá z nedostatku lidského kontaktu. On však dceru raději posílá, aby „obtěžovala“ raději někoho jiného. Tento žalostný pokus ze strany dívky lze překládat jako poslední záchvěv snahy o sblížení se.

Síla slov však nemusí být vnímána pouze negativně. V desáté kapitole Coraline využívá sílu slova pro svou vlastní potřebu za účelem zbavení se strachu. Vnitřně vyřčené se tedy stává skutečností:

*„I'm not frightened, she told herself, and as she thought it she knew that it was true.“*¹⁵³

10.7.2 Moc slova v díle *Neverwhere*

Na konci páté kapitoly dochází k rozepři mezi Door a Richardem, který zjišťuje, že kvůli svému vstřícnému činu vůči Door pozbyl nároku na existenci v Nadlondýně. Richard si přeje získat zpět svůj původní život, který mu však hlavní hrdinka nemůže vrátit. Konflikt vyřeší až upřímná omluva, po níž se Richard připojuje zpět k výpravě:

„'You really wouldn't be in this mess if it weren't for me.' (...) 'And I don't think you'll be any safer with us. But. Well.' She stopped. A deep breath. 'I'm sorry. I really am. Are you coming?'"¹⁵⁴

Moc slova sehrává význačnou roli v sedmé kapitole během audience u hraběte, který trvá na tom, aby se příchozí hosté představili. Poté, co hrabě zjišťuje, že jedním ze členů Doorina doprovodu je i markýz de Carabas, se situace komplikuje. Hrabě má totiž s markýzem nevyřízené účty, a proto přemýšlí o možném násilném vyřešení nastalé situace. V pravý čas se do konfliktu vloží Door, která pomocí síly svých slov a vlivu rodinného jména agresí zabrání:

„'Your Grace, the marquis is with me as my companion, on my quest. Our families have been friends for a long time now—' (...) 'But I am forced to say that I will

¹⁵² GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 21.

¹⁵³ Tamtéž str. 140-141.

¹⁵⁴ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 131.

regard an act of violence against my companion as an act of aggression against myself and my house.’¹⁵⁵

10.7.3 Moc slova v díle *The Ocean at the End of the Lane*

Jak vyplývá z příběhu, hlavní hrdina užívá síly slov k různým účelům. Již na začátku díla zjišťujeme, že se malý protagonista rád uchyluje ke čtení nejrůznějších knih. Slova a četbu jako takovou využívá chlapec pro své vlastní potřeby útěchy a úniku od nepříliš šťastné reality v rodinném prostředí:

„I went away in my head, into a book. That was where I went whenever real life was too hard or too inflexible.’¹⁵⁶

Další důležitou funkcí slov je dodání odvahy a zklidnění duše, které můžeme pozorovat například v závěru čtvrté kapitoly, kdy hrdina ujišťuje Lettie i sám sebe, že je v pořádku:

„I’m fine. Not to worry. I’m a brave soldier.’¹⁵⁷

S motivem síly slova pracují i další postavy příběhu. Jednou z nich je Lettie, která pomocí zpěvu a starého jazyka odvrací působení přízraku v plášti. Negativní efekt slov užívá otec hlavního hrdiny, který je pod vlivem zrádné hospodyně. Otcova slova zraňují malého chlapce natolik pronikavě, že se dokonce neubrání slzám:

„I don’t like it when you shout at me.’ ‘Well, I don’t like it when you act like a little animal!’ he shouted, and now I was crying, and the tears were running down my face, and I wished that I was anywhere else but there that night.’¹⁵⁸

10.7.4 Moc slova v díle *The Restorer a The Kingdom*

Motiv síly slova je představen již v první scéně první kapitoly knihy *The Restorer*, kdy Ameliin adoptivní otec ostrým tónem reaguje na dceřino počínání během pobytu na hřbitově. Když hlavní hrdinka opakovaně reaguje zvědavými otázkami na přítomnost ducha starce, přichází od jejího otce podrážděná reakce. Amelia, která není zvyklá na otcův hněv a nelibost, tak zůstává zcela ohromena:

¹⁵⁵ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str.154.

¹⁵⁶ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 77.

¹⁵⁷ Tamtéž str. 61.

¹⁵⁸ Tamtéž str. 181.

„*I said don't look at him!*’ His sharp tone stunned me. I could count on one hand the number of times he'd ever raised his voice to me. That he had done so now, without provocation, made me instantly tear up. The one thing I could never abide was my father's disapproval.“¹⁵⁹

Poté, co otec okřikne svou adoptivní dceru, dozvídáme se důvod jeho chování. Mrtví totiž ze všeho nejvíce usilují o návrat do světa živých a učiní cokoliv, aby překonali hranici mezi oběma světy.

O tom, jakou schopnost mohou mít slova, nás přesvědčuje závěrečná konfrontace Amelie s vrahem žen Danielem Meakinem, kterého pronásleduje duch Claytona Mastersona. Meakin unáší Amelii a touží po jediném – aby uznala Claytonovu existenci a tím ho vyprostila z duchova sevření:

„*You can see him. I know you can. All you have to do is to acknowledge him and it will all be over. Please... please ... let it be over.*“¹⁶⁰

S jiným pojetím motivu síly slov se setkáváme během rozhovoru Amelie s Pellem Asherem v díle *The Kingdom*. Pell při rozhovoru zmiňuje, že si pamatuje Amelii jako dítě, a následně jí vysvětluje, že pro Ashery neexistuje nic důležitějšího než zachování rodu:

„*Without the touchstone of family, one leads an imbalanced life.*’ (...) *The strongest ties are blood and land.*’ (...) *Alive or dead Ashers are compelled to return home.*“¹⁶¹

Celý rozhovor působí značně ambivalentně, což si však hrdinka uvědomuje až později. Síla Pellových slov má totiž ovlivnit Amelii a zajistit tak po dlouhých letech budoucnost a pokračování rodu.

10.7.5 Moc slova v díle *The Hazel Wood*

S tematickou oblastí síly slov pracuje dílo *The Hazel Wood* zcela unikátním způsobem. Základem příběhu je totiž výrazná intertextualita. Zaměříme se však nyní spíše na moc slova ve vztahu k hlavní hrdince. Alice, jakožto postava z knihy, vděčí za svou existenci své babičce, autorce díla *Tales from the Hinterland*. Když se mladá dívka poprvé dozvídá o obsahu oné knihy, je fascinována. Kromě mnoha dalších zajímavých názvů dílo Althey Proserpinové obsahuje i jeden příběh s názvem *Alice-Three-Times*. Poté, co

¹⁵⁹ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 8.

¹⁶⁰ Tamtéž str. 362.

¹⁶¹ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 102.

hlavní hrdinka nalézá v prázdném bytě obálku s útržkem tohoto pohádkového příběhu, zmocňuje se jí nepříjemný pocit:

„*‘Alice-Three-Times,’ the story I’d never finished. It sounded like a children’s game, like something girls at a slumber party said into a mirror with the lights turned off. Years ago, when I’d held my grandmother’s book for the first and only time, I hoped I’d been named for her Alice, that she had something to do with me. Now I prayed she hadn’t.*“¹⁶²

V tento moment však nemá Alice nejmenší tušení, že kdyby babiččina kniha nikdy nebyla napsána, ona sama, jakožto literární hrdinka, by neexistovala.

10.8 Bezmoc a pomoc

10.8.1 Coraline a zažívání pocitu bezmoci a touhy po pomoci

Dle Proppova dělení pohádkových postav se k hlavnímu hrdinovi zpravidla přidává další podpůrná postava. V Gaimanově díle *Coraline* zastává roli pomocníka a průvodce postava kočky, která jako jediná poskytuje hrdince upřímné a nezkraslené informace o fungování druhého světa. Černá kočka je kromě Coraliny zároveň jedinou postavou, která volně přechází mezi skutečným a fantastickým světem a netvoří si vlastní alter ego. Při rozhovoru černá kočka Coralině poodkrývá i skrytý potenciál ochranného kamene od slečny Spinkové a Forciblové:

„*‘It was sensible of you to bring protection. I’d hang on to it, if I were you.’*“¹⁶³

Nutnost použití ochranného talismanu přichází záhy poté, co druhá rodina nabízí Coralině možnost vyměnit své oči za knoflíky. Gaiman v tomto ohledu neuvádí příliš detailů. Lze se však domnívat, že kdyby ve chvíli odmítnutí Coraline u sebe tento kamenný talisman neměla a neshlíkala ho v dlani, s velkou pravděpodobností by se již nemohla z fantastického světa vrátit zpět do toho reálného. Když se totiž druhá matka Coraliny svírající talisman dotkne, rychle se odtáhne pryč:

„*Her other mother’s hand scuttled off Coraline’s shoulder like a frightened spider.*“¹⁶⁴

Poté, co Coralinini rodiče za záhadných okolností zmizí, je hlavní hrdinka nucena situaci začít řešit. Zdá se však, že nikdo z jejího okolí nechce jejím problémům

¹⁶² ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 48.

¹⁶³ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 46.

¹⁶⁴ Tamtéž str. 54.

přikládat váhu. Po neúspěšném kontaktování policie a rozhovorech se sousedy se nakonec Coraline obrací k moudrosti černé kočky. Paradoxem je, že ze světa dospělých, kteří mají k dispozici různé náčiní, a navíc mohou volně komunikovat, není ani jeden z nich schopen dívce pomoci, zatímco tichá černá kočka, jež ve skutečném světě nemluví, zůstává opět jediným dívčíným pomocníkem. Díky doporučení černé kočky Coraline zjišťuje, že nejmoudřejším řešením bude vyzvat druhou matku k souboji.

Velmi cennou radu Coralině ve druhém světě poskytují uvězněné duše mrtvých dětí, které prozrazují, k čemu slouží kamenný talisman od slečny Spinkové a Forciblové: „*‘Look through the stone’, it said to her. And then she slept.*“¹⁶⁵

Další akt pomoci opět zajišťuje černá kočka. Coraline pátrá po poslední skleněnce s duší dítěte. Když se konečně začíná ke skleněnce přibližovat, odnese ji jedna z krys. Nastává tedy souboj o skleněnku, během něhož si Coraline odře kolena a dlaně. Před prohrou a ztrátou skleněnky ji nakonec zachraňuje zmíněná černá kočka, která krysou uloví a pomůže dívce získat poslední uvězněnou duši.

Je zřejmé, že Coraline není pouhým příjemcem pomoci, umí taktéž dobrý skutek oplatit. Se získkem poslední skleněnky totiž dochází k poslední fázi rozkladu obrazu druhého světa. Když kočka vidí, jak rychle ona destrukce prostředí postupuje, zmocňuje se jí strach: Coraline, uvědomující si obavy svého chlupatého průvodce, kočku bere do náruče a uklidňuje ji.

10.8.2 Door a motiv bezmoci a touha po pomoci

V závěru první kapitoly se setkáváme s prvním případem, kdy hlavní hrdinka potřebuje pomoc druhých. Když se totiž Door dostává dveřmi do Nadlondýna, je kvůli nadměrnému vyčerpání a značné ztrátě krve odkázána na lidi ve svém okolí. Naštěstí se hlavní hrdinky ujme Richard Mayhew, který ošetřuje její rány a ukrývá ji do bezpečí svého bytu:

„*‘She’s hurt.’ (...)* *‘I’m taking her back to my place, Jess. I can’t just leave her.’*“¹⁶⁶

Druhý den ráno se zdravotní stav Door značně zlepšuje a ona má díky Richardově pohostinnosti a péči možnost nabrat ztracené síly. Dívka si však stále uvědomuje, že se svých pronásledovatelů, Croupa a Vandemara, nezbavila navždy.

¹⁶⁵ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 103.

¹⁶⁶ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 24-25.

Klidný odpočinek hrdinky narušuje bytový zvonek a návštěva dvou podivných mužů, kteří údajně hledají svou ztracenou sestru. Aniž by měl Richard ponětí o tom, kým dívka ve skutečnosti je a co se jí stalo, cítí, že příchozí muži představují nebezpečí. Jako správný ochránce tedy pomáhá Door tím, že její přítomnost ve svém bytě zapře.

O další pomoc si hlavní hrdinka říká sama, když žádá Richarda o možnost kontaktovat člověka, který jí může poskytnout dlouhodobější ochranu – Markýze de Carabas. Díky životu v Podlondýně si Door vybudovala vztahy s rozličnými živými tvory. Pro zaslání vzkazu tedy využívá holuba a odpověď na žádost o pomoc obdrží od krysy. Opuštěním bytu by hlavní hrdinka riskovala, proto tedy prosí Richarda, zda by se s markýzem setkal místo ní:

„‘It’s a message,’ she said, when she gave it to him. ‘From the marquis de Carabas.’ (...) ‘You have to follow the directions written on here. Try not to let anyone follow you.’ Then she sighed, and said, ‘I really shouldn’t involve you this much.’“¹⁶⁷

Postava Richarda plní v příběhu opakovaně roli pomocníka Lady Door. Bohužel se kvůli interferenci s jiným světem odtrhuje od skutečného světa, a sám tedy bude potřebovat své vstřícné činy oplatit, což Door splní.

Pátá kapitola popisuje průběh konkurzu na pozici osobního strážce Lady Door. Pro tento účel navštěvuje markýz s hlavní hrdinkou trh, kde společnými silami hledají vhodného pomocníka, který by dovedl mladou dívku ochránit. Po náročném výběru je zvolena Hunter. Ta se zprvu jeví jako ideální a loajální společník pro nebezpečné výpravy.

Další postava, jež hlavní hrdince pomáhá, je hrabě. Ten díky vřelým vztahům s Lordem Porticem, Doorině výmluvnosti a zalíbení, jež vůči hlavní hrdince cítí, souhlasí s žádostí o pomoc a předává dívce pergamen i instrukce k nalezení anděla Islingtona:

„‘How do we get to the Angel Islington?’ said Door, but now there was a tremble in her voice. Hmm? ‘Use the Angelus, of course.’“¹⁶⁸

10.8.3 Motiv bezmoci a pomoci v díle *The Ocean at the End of the Lane*

Nejdůležitějším pomocníkem hrdiny díla *The Ocean at the End of the Lane* je mladá dívka Lettie Hempstocková, se kterou se hlavní hrdina sblíží ve druhé kapitole knihy.

¹⁶⁷ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 44.

¹⁶⁸ Tamtéž str. 161.

Lettie poskytuje chlapci útočiště a ukazuje mu svůj *oceán*. Ve třetí kapitole Lettie vysvětluje hlavnímu hrdinovi záhadu mince v krku a slibuje mu ochranu:

„I said to Lettie, ‘I’m scared.’ She smiled at me. ‘I’ll make sure you’re safe. I promise. I’m not scared.’ I was still scared, but not as much. (...) ‘I said I promise,’ said Lettie Hempstock. ‘I won’t let you be hurt.’“¹⁶⁹

Pocit největší bezmoci vnímá hlavní hrdina po nastalých změnách ve fungování rodiny. Když se totiž do domu stěhuje nová hospodyně Ursula, začíná se vztah mezi jednotlivými rodinnými příslušníky ještě více komplikovat. Matka dětí tráví mnoho času v práci, chlapcova sestra rychle podléhá Ursulině vlivu a hrdinův otec začíná pohlížet na chůvu jako na možný objekt touhy. Mladý chlapec je tedy jediným členem rodiny, který si uvědomuje, jak patologicky Ursula na rodinu působí. Bohužel ale nenachází zastání. Ursula zároveň prohlubuje hrdinův pocit trýznění tím, že ho křivě obviňuje z různých činů a zabraňuje mu v kontaktu s rodiči:

„‘Go to bed,’ she said. ‘Now.’ ‘I want to talk to my dad,’ I said, without hope. She said nothing, just smiled, with no warmth in it, and no love ...“¹⁷⁰

S otcovým rostoucím zájmem o svůdnou Ursulu roste i jeho vztek a nenávisť vůči hlavnímu hrdinovi. Přesto, že chlapcův otec nikdy nevěřil na účinnost fyzických trestů, hlavní hrdina nyní necítí k otci v tomto ohledu důvěru. Otec chlapce do té doby nikdy neuhodil a k vyjádření negativních emocí využíval spíše křik, nikoli fyzické násilí:

„I was terrified of him when he was angry. (...) He never hit me. He did not believe in hitting.“¹⁷¹

Brzy se dozvídáme, že předtucha hlavního hrdiny byla správná, když se zmanipulovaný otec pokouší svého syna zabít. Následky hrdinova traumatu uklidňuje Lettie se svou babičkou, které se o chlapce starají a poskytují mu prostor k odpočinku, dokud nepřijdou hrdinovi rodiče. Díky schopnostem Hempstockových, jejich vstřícnosti a pomoci se setkání hlavního hrdiny s rodiči odehrává v klidu a hrdina dostává naději na znovuzrození rodinné idyly.

¹⁶⁹ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 42.

¹⁷⁰ Tamtéž str. 84.

¹⁷¹ Tamtéž str. 87.

10.8.4 Amelia a zažívání pocitu bezmoci a touhy po pomoci

Nejvýznamnějším Ameliiným pomocníkem a mentorem je její adoptivní otec Caleb, o němž jsme již hovořili v předchozích kapitolách. V hrdinčině okolí se však může případně mladá protagonistka spolehnout i na pomoc dalších osob.

Poté, co Amelia zjišťuje, že její dům již není bezpečným útočištěm, hledá informace o duchu Devlinovy dcery Shani, která pravidelně navštěvuje její zahradu. Pro získání odpovědi se vydává k jejímu hrobu, kde potkává mladou dívku Rhapsody a její prababičku Essie. Po krátké konverzaci bezmocná Amelia společně s Rhapsody odchází k Essie domů, aby se dozvěděla, jak se zbavit Shaniina ducha. Zde získává hlavní hrdinka léčivou a ochrannou směs bylin:

„*‘Put it underneet yo‘ pillow at night. Keep dem bad spirits away.’ (...)* *‘Life Everlastin‘. Cures wut ails you.*”¹⁷²

I v oblasti mezilidských vztahů pociťuje Amelia v několika případech bezmoc. Nejmučivěji ji zasáhne náhlá informace o matčině rakovině. Hlavní hrdinka zmírňuje trýznivé pocity tím, že tráví s matkou několik dnů po jejím propuštění z nemocnice. Později však přichází další situace zrcadlící bezmoc. Amelia si během vášnivého večera v domě Johna Devlina uvědomuje, že se jeho duchové svého hostitele tak snadno nevzdají. Amelia je tedy nucena kvůli své bezpečnosti ukončit počínající vztah s přitažlivým detektivem a prožívá bolestný pocit samoty.

V díle *The Kingdom* se po Ameliině boku objevují dvě postavy ztvárňující pomoc. Prvním hrdinčiným společníkem se stává týraný pes Angus, který pravidelně varuje Amelii před hrozícími nástrahami. Z příbuzenstva pomáhá Amelii její babička Tilly, která jí ošetřuje rány, způsobené podivným houštím, a nechává ji u sebe v domě odpočívat:

„*‘What are you putting on me?’ ‘An old remedy my mama taught me. You rest now, girl. Give that pokeweed time to draw the fire out.’*”¹⁷³

Nejen, že Tilly pečuje o vnuččino zdraví, ale následně jí, stejně jako teta Lynrose, pomáhá rozklíčovat některé důležité momenty z minulosti. Díky těmto dvěma ženám se Amelia po letech konečně dozvídá pravdu o své rodině.

¹⁷² STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 170.

¹⁷³ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 255.

10.8.5 Alice a zažívání pocitu bezmoci a touhy po pomoci

Moment bezmoci bezprostředně souvisí se zmizením členů Aliciny rodiny. Když se hlavní protagonistka vrací domů ze školy, nachází pouze prázdný byt. Po neúspěšné snaze nalézt či kontaktovat kohokoliv, odchází hledat pomoc ke spolužákovi Ellery Finchovi, který patří mezi obdivovatele autorky Althey Proserpinové (Aliciny babičky):

„*‘You are probably wondering why I came over.’ (...)* *‘I’m hoping you can help me with something.’ My voice wobbled and Finch noticed it, going focused and still. ‘I really need to read my grandmother’s book, and I’m hoping you have a copy.’ (...)* *‘Had a copy. It was stolen.’*“¹⁷⁴

Po společné diskusi se dvojice vrací zpět do bytu hlavní hrdinky, kde se s úlevou setkávají alespoň se dvěma členy rodiny – Aliciným nevlastním otcem Haroldem a jeho dcerou Audrey. Trýznivým faktem zůstává, že Elu se stále nedaří najít. Alice a Ellery se tedy vydávají po stopách únosců na nebezpečnou cestu do *Vnitrozemí*.

10.9 Pomíjivost krásy

10.9.1 Pomíjivost krásy v díle *Coraline*

O tom, že i vše krásné končí, nebo by jednoho dne skončit mělo, se Coraline poprvé přesvědčuje ve fantastickém světě po bizarním vystoupení slečny Spinkové a Forciblové. Divadelní představení bezesporu představuje zajímavý zážitek. Když se však Coraline dozvídá, že se jedná o nekonečné představení, pocit krásy se vytrácí a ona raději odchází pryč:

„*‘How long does this go on for?’ asked Coraline. ‘The theatre?’ ‘All the time,’ said the dog. ‘For ever and always.’*“¹⁷⁵

O nedokonalosti druhého světa se blíže dozvídáme v šesté kapitole, která popisuje jeho postupný rozklad. Coraline zjišťuje, že čím více se vzdaluje od domu, tím jsou detaily nejasnější a například ze stromů se stávají jen nedokonalá stojící torza. Svou krásu zároveň ztrácejí i obyvatelé, kteří přicházejí o svou podobu i o schopnost ovládat své chování. Druhá matka, jakožto tvůrkyně fantastického světa, si ale víceméně ponechává své vzezření. Její vnitřní síla a vstřícnost však již vyprchala.

¹⁷⁴ ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 54.

¹⁷⁵ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 52.

10.9.2 Pomíjivost krásy v díle *Neverwhere*

Synonymem krásy byla pro Door rodina a klidné útočiště *Domu bez dveří* (*The House Without Doors*). Sláva rodu Porticů byla však nečekaně ukončena po tragické genocidě téměř všech jejích členů. Když Door ve čtvrté kapitole vstupuje zpět do domu za účelem nalezení otcova deníku, zažívá intenzivní pocity nostalgie. Kromě snů a vzpomínek cítí, jak místo, které jí dřív bylo domovem, v den vraždy ztratilo navždy svou krásu.

„*We should have been safe here. Nobody should have been able to hurt us. Only my family could move around it.*“¹⁷⁶

Protagonistka uvádí, že domem se mohli volně pohybovat pouze Porticové. Nikdo neočekával, že by jim hrozilo nebezpečí. Door a Markýz následně přemýšlejí, kam mohl Lord Portico svůj deník ukrýt, čímž se dostáváme ke konečnému momentu zničení krásy. S popisem domu kontrastuje zmínka o tom, jak Door objevila mrtvá těla ostatních členů své rodiny:

„*But I looked there. I did. I looked there. When I was cleaning up the body...*“¹⁷⁷

Motiv pomíjivosti krásy lze pozorovat i v rozhovoru mezi Richardem, Door a andělem Islingtonem, kteří společně ochutnávají unikátní a vzácné víno, jež před mnoha lety anděl obdržel od Dooriných příbuzných. Islington uvádí, že se jedná o poslední víno svého druhu. Značně metaforicky tedy působí fakt, že Door přichází za Islingtonem jako poslední přeživší ze svého rodu a konzumuje poslední láhev vína, které její předci andělu věnovali:

„*This wine,*” said Islington, *is the last bottle of its kind. I was given a dozen bottles by one of your ancestors.*”¹⁷⁸

10.9.3 Pomíjivost krásy v díle *The Ocean at the End of the Lane*

S motivem postupného mizení krásy se seznamujeme již v prologu knihy, kdy hlavní hrdina přijíždí do míst svého dětství a zkoumá změny, které se za dobu jeho nepřítomnosti udály. Během let se mnohé změnilo. Starý dům byl zbořen a nový dům obývá zcela nová rodina, která si ho upravila k obrazu svému. Dřívější půvab prostředí,

¹⁷⁶ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 82.

¹⁷⁷ Tamtéž str. 82.

¹⁷⁸ Tamtéž str. 199.

který hrdinu v jeho dětství obklopoval, přetrvává nyní převážně v jeho vzpomínkách. Z venkovské cesty, kterou si dobře pamatoval, se postupně stala asfaltová silnice.

„The little country lane of my childhood had become a black tarmac road that served as a buffer between two sprawling housing estates.“¹⁷⁹

I přes líčené změny se však po této cestě hrdina vrací do dob svého dětství, plného barev a pocitů, a vzpomíná na své zážitky, lásky a přátelství.

10.9.4 Pomíjivost krásy v díle *The Restorer* a *The Kingdom*

Amelia považuje hřbitovy za svůj druhý domov. Mnohdy tedy tráví ve společnosti mrtvých více času než mezi živými, jelikož si uvědomuje nutnost starat se o ostatky předků a odkazy z minulosti. V první knize nelze příliš efektivně aplikovat motiv pomíjivé krásy na hrdinčinu rodinu. Zmiňovaný motiv je v díle *The Restorer* natolik vzácný, že ho můžeme pozorovat výhradně prostřednictvím náhrobků, epitafů a Ameliina popisu hřbitova Oak Grove:

„The layout was typical of the nineteenth-century Rural Cemetery movement and at one time, it must have been lovely and pastoral. (...) I turned away, letting my gaze wander through the shadowy necropolis, lingering here and there over broken statuary and vandalized crypts.“¹⁸⁰

Druhá kniha s názvem *The Kingdom* rozvíjí téma, které lze interpretovat v souvislosti s tématem rodiny. Konkrétně dvacátá první kapitola dokonale symbolizuje ztrátu krásy. Když Amelia a Thane vstupují do krypty Asherů, ve které je uložena skleněná rakev spící nevěsty Emelyn, zjišťují, že proslulá krása mrtvé ženy zmizela:

„Air must have gotten into the container through a fracture or a seam because the body had started to wither and shrink. The wrinkled skin had turned gray, and the eye sockets were empty, the lips shriveled back into a hideous grin.“¹⁸¹

Rozpad dokonalosti a půvabu lze vnímat dvojznačně. Stejně jako přišla o své kouzlo spící nevěsta, vytrácí se i síla a krása rodu Asherů, který postupně vymírá.

¹⁷⁹ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 5.

¹⁸⁰ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 30-33.

¹⁸¹ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 199.

10.9.5 Pomíjivost krásy v díle *The Hazel Wood*

Ellery Finch zprvu představuje pro hlavní hrdinku ideálního a loajálního společníka. Přesto, že Alice zprvu o kontakt s Ellerym nejeví zájem, časem zjišťuje, že bez jeho vědomostí bude nalezení matky Elly značně nesnadné. Dvojice si během hledání odpovědí společně buduje bližší vztah a Alice v jistých chvílích přemýšlí i nad možnými romantickými city. O to více hlavní hrdinku raní zjištění, že Ellery již delší dobu spolupracuje s literárními postavami z *Vnitrozemí*. Své zrady však hoch nakonec upřímně lituje, snaží se ji odčinit a dostat Alice zpět do bezpečí. Ve snaze zajistit hlavní hrdince svobodu mu však jedna z literárních postav, se kterou dříve spolupracoval, podřezává hrdlo. Z krásné iluze o přátelství tedy vzniká bolestná a smutná vzpomínka. Přesto, že finále příběhu navrácí Ellerymu zdraví, možnost společného soužití dvojice se již nikdy nevrátí. Přes všechny události se Ellery rozhodne zůstat ve vysněném světě:

„‘Alice,’ said Finch. It dawned on me, what I already should have known. ‘You’re not coming, are you?’ (...) ‘I’m not going back,’ he said, answering my question minutes after I’d asked it. ‘Why not?’ ‘Because this was always what I wanted.’“¹⁸²

Samotná pomíjivost krásy se také promítá do hrdinčiny vize babičky a *Lískového lesa*.

Počáteční fascinace a touha hlavní hrdinky odhalit tajemství spojené s postavou slavné autorky s odstupem času ztrácí svou původní lákavost a krásu. Dospívající Alice hodnotí babičku takto:

„But now I was reading her story with fresh eyes. She wasn’t fascinating fairy queen, she was an arrogant fantasist. Who hadn’t once, from my babyhood to her death, tried to contact Ella.“¹⁸³

10.10 Obnova a znovuzrození

10.10.1 Obnova a znovuzrození v díle *Coraline*

O obnovu a znovunabytí svobody pro dětské duše se Coraline pokouší během souboje s druhou matkou. Hlavní hrdinka zcela nesobecky riskuje svůj život, aby našla a osvobodila tři duše, které druhá matka ve svém světě ukryla. Proces obnovy komplikuje

¹⁸² ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 294.

¹⁸³ Tamtéž str. 21.

Coralině fakt, že netuší, jak velká by taková lidská duše mohla být. Díky kamennému talismanu však postupně objevuje tři skleněnky, ve kterých jsou duše dětí uloženy. Přesto, že je Coraline v hledání úspěšná, nemůže bohužel duším zajistit kompletní obnovu, jež by v sobě zahrnovala i vzkříšení a návrat dětí do skutečného světa.

Znovuzrození samotné hlavní hrdinky přichází po úspěšném úniku ze světa druhé matky, kdy po zamčení dveří hrdinka usíná a obnovuje svou fyzickou sílu i psychický klid. Zároveň dochází k obnově rodinné harmonie. Coralinini skuteční rodiče jsou vysvobozeni a navracejí se do skutečného světa. Impozantním objektem se v tomto kontextu jeví těžítka, v němž padá sníh a které sloužilo jako žalář pro Coralininy rodiče. Zde by bylo možné využít příměr, že chladné rodinné vztahy nakonec roztály a přeměnily se ve stabilní a hřejivé rodinné zázemí:

„She shook the snow-globe and watched the glittery snow swirl through the water to fill the empty world. She put it down and watched the snow fall, covering the place where the little couple had once stood.“¹⁸⁴

10.10.2 Obnova a znovuzrození v díle *Neverwhere*

Motiv obnovy můžeme pozorovat zejména ve vztahu k hlavní hrdince. Díky zděděným predispozicím totiž Door disponuje nejen uměním otevírat zamčené dveře či případně vytvářet dveře zcela nové, ale i zrychlenou regenerací zdraví. Markýz de Carabas v rozhovoru s Richardem uvádí:

„Her recovery time will undoubtedly astonish us all. Her family had remarkable recuperative powers.“¹⁸⁵

Čtvrtá kapitola nabízí odlišné pojetí obnovy. Když markýz navštěvuje s Door dům její rodiny, dozvídáme se prostřednictvím nahrávky o posledním přání Lorda Portica: *„Door? Avenge us. Avenge your family.“¹⁸⁶* I přes veškeré regenerační schopnosti nemůže hlavní hrdinka zavražděným členům rodiny vrátit život. Citovaná ukázka odkazuje na obnovu rodinného odkazu, který stále může protagonistka ovlivnit.

Jak prozrazuje konec osmé kapitoly, ani dar hlavní hrdinky není nekonečný a nevyčerpatelný. Pro spolehlivou regeneraci nejen hrdinčiny fyzické stránky, ale i jejích schopností otevírat dveře je nutné doplňovat energii potravou a kvalitním odpočinkem:

¹⁸⁴ GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4. str. 168.

¹⁸⁵ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 46.

¹⁸⁶ Tamtéž str. 97.

„*I'm tired,*” she said, flatly. *‘Opened too many doors today. Takes a lot out of me, each time. I need a little time to recover. Something to eat, and I’ll be fine.’*“¹⁸⁷

10.10.3 Obnova a znovuzrození v díle *The Ocean at the End of the Lane*

O neúspěšnou obnovu se hlavní hrdina pokouší v sedmé kapitole knihy, když odmítá jíst uvařenou večeři od hospodyně Ursuly. Chlapcův otec, který podléhá silnému vlivu svůdné Ursuly, požaduje po synovi vysvětlení, proč připravené jídlo odmítá sníst. Ve svém zoufalství se hrdina pokouší o sdělení pravdy, které však otec nevěří:

„*Because she’s not human,*” I said. *‘She’s a monster. She’s a ...’* What had the Hempstocks called her kind of thing? *‘She’s a flea.’*“¹⁸⁸

Částečná obnova nastává v deváté kapitole, kdy se hlavní hrdina skrývá před svým rozhněvaným otcem a matkou na farmě u Hempstockových. Poté, co malý chlapec o vlásek unikl smrti, podléhá strachu z příchodu svých rodičů. Situaci však obnovou řeší stará paní Hempstocková, která pomocí nůžek, látky a nitě upravuje události, které se mezi rodinnými příslušníky udály, a zabraňuje tak dalším konfliktům. Nepříjemné situace jsou vystříhány a nahrazeny přijatelnějšími:

„*You’re in a lot of trouble, young man,*” said my father. *Snip! Snip! Snip! went the black scissors, and the irregular section of fabric that Old Mrs Hempstock had been cutting fell to the table. My parents froze. They stopped talking, stopped moving.*“¹⁸⁹

Kompletní a finální obnova přichází díky pomoci Lettie Hempstockové a jejím schopnostem, díky nimž vítězí nad Ursulou a vrací hlavnímu hrdinovi zpět jeho rodinu.

10.10.4 Obnova a znovuzrození v díle *The Restorer* a *The Kingdom*

Pro Amelii je obnova příznačným motivem a zároveň i jistým posláním. V dílech *The Restorer* a *The Kingdom* však lze z pohledu Amelie vyzorovat dva možné druhy obnovy – chtěnou a nechtěnou.

Zaměříme se nejprve tedy na chtěnou či záměrnou obnovu. Když byla Ameliina matka zavražděna, zažila malá Amelia jistý moment znovuzrození. Je možné, že právě díky okolnostem svého zrození cítí hlavní hrdinka potřebu obnovovat věci z minulosti. Díky restaurátorské činnosti zastavuje Amelia působení destruktivní síly času a

¹⁸⁷ GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0. str. 177.

¹⁸⁸ GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7. str. 92.

¹⁸⁹ Tamtéž str. 128-129.

zachraňuje vzpomínky ukryté v náhrobcích a hrobech. Amelia usiluje také o obnovu v rámci rodinných vztahů. Jak již bylo uvedeno v kapitole o úloze matky a otce, Amelia by ráda napravila nedostatky v komunikaci s rodiči. Ve vztahu k otci hrdinku mrzí situace, kdy porušuje otcova pravidla, a v případě matky ji trápí nemožnost svěřit jí svá tajemství. Obnova v kontextu Ameliiny rodiny tedy spočívá v občasných návštěvách, rozpravách a snaze o budování pozitivních vztahů i před tyto překážky:

„ And since I was so close to Trinity, I thought it would be an opportune time to pay my parents a visit. (...) Mama and Aunt Lynrose were sitting on the front porch of our cozy white bungalow drinking lemonade when I drove up. They came down the front steps, all exclamations and admonishments, and the three of us shared a group hug ... “¹⁹⁰

Nechtěná či nezáměrná obnova dominuje v díle *The Kingdom*. Amelia si zprvu myslí, že přijíždí za účelem restaurátorské zakázky (záměrné obnovy). Brzy ale zjišťuje, že pravým důvodem její přítomnosti v Asher Falls je plánovaná obnova tamního rodu, o kterou usiluje Pell Asher. Thane v rozhovoru s hlavní hrdinkou žertuje o budoucnosti rodu, aniž by si uvědomoval plány svého dědečka:

„ ‘... God forbid the Asher bloodline die out’ (...) ‘There’s been no Asher offspring for a whole generation, so you can imagine Grandfather’s impatience.’ (...) ‘Well,’ Thane said softly. ‘They do call you the restorer.’ “¹⁹¹

Amelia nemá nejmenší zájem účastnit se Pellových plánů. Když tedy na konci druhého příběhu téměř všichni z Asherů umírají, vzdává se Amelia během rozhovoru s Thanem jakéhokoli nároku na dědictví a přenechává obnovu na něm:

„ ‘It’s yours. I don’t want any part of it. This place ...’ I trailed off on a shiver. ‘Better you have Pell’s legacy than me.’ (...) ‘Maybe you can do some good here.’ I saw a ghost of a smile. ‘Restore it, you mean.’ (...) ‘If it’s not too late.’ “¹⁹²

10.10.5 Obnova a znovuzrození v díle *The Hazel Wood*

Jak nám ukazuje začátek příběhu Melissy Albert, základem obnovy může být i smrt. Když se jednoho dne Ella dozvídá o smrti své matky, považuje tuto událost za možnost

¹⁹⁰ STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3. str. 70-71.

¹⁹¹ STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6. str. 172-173.

¹⁹² Tamtéž str. 366.

nového začátku spíše než za tragédii a snaží se Alice vysvětlit, že jim nyní nic nebrání v možnosti žít normální život:

*„My mother's dead,' she said on an exhale, and coughed. (...) Ella squatted down in front of me, put her hands on my knees. Her eyes were shiny but dry. 'This isn't ... forgive me, but this isn't a bad thing. It's not. It could change things for us, it could'“*¹⁹³

Iluze o obnově a novém bezstarostném životě se začíná vytrácet v den Ellina zmizení. Hlavní hrdinka podniká cestu k záchraně své matky. Poté, co Alice vstupuje do Lískového lesa, kde potkává svou překvapivě čilou babičku, zjišťuje pravdu o svém životě. Ella si v mládí oblíbila jednu z literárních postav Altheiných příběhů natolik, že se rozhodla ji z příběhu vyjmout a utéct s ní do skutečného světa. Onou zmiňovanou postavou není nikdo jiný než Alice. Celý pohádkový svět od doby Alicina zmizení usiluje o obnovu původního řádu a navrácení hlavní hrdinky zpět do jejího příběhu.

Ella tedy sloužila pouze jako návnada k přilákání Alice:

*„You were plucked from your story like a cherry blossom by a girl who didn't know what she did. “*¹⁹⁴

Poté, co je Alice uvržena zpět do svého příběhu, kde je odsouzena prožívat stejný děj stále znovu, ztrácí naději na obnovu svého vytouženého života s Ellou. Ze spárů nekonečného pohádkového cyklu nakonec hrdinku vymaní muž, který ji jako malou unesl. Alice tedy díky mužově pomoci získává nezávislost, nárok na závěrečnou obnovu a začíná psát svůj vlastní příběh:

*„Once upon a time,' I whispered, 'there was a girl who got away.' (...) 'Once upon a time there was a girl who changed her fate,' I said louder. (...) 'And she lived happily ever after in a place far, far from the Hinterland. “*¹⁹⁵

¹⁹³ ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4. str. 4.

¹⁹⁴ Tamtéž str. 216.

¹⁹⁵ Tamtéž str. 289.

11 Srovnání výsledků analyzovaných oblastí

Na základě analýzy zvolených motivů lze vypožorovat překvapivou podobnost mezi některými prvky příběhů. Přes věkové rozdíly hlavních hrdinů, odlišnou úroveň vyspělosti, povahová specifika a rozdílnou výchozí situaci v rodině je možné říci, že v příbězích zkoumaných autorů převažují shodné prvky nad prvky unikátními.

Tematická oblast snu a deziluze ukazuje, že většina hlavních hrdinů zažívá ztrátu snů a přání kvůli zákazům a rozhodnutím svých rodičů. Coraline musí například zanechat svých průzkumných výprav z důvodu nepříznivého počasí, hrdina z díla *The Ocean at the End of the Lane* je donucen vzdát se svého milovaného pokoje, Amelia se vyrovnává s novým darem a z něco plynoucími omezeními a Alice neúspěšně prahne po babiččině knize. Tyto rodiči nastavené limity dětští hrdinové mnohdy nechápou a potřebují tedy dostatečný časový odstup ke zdárnému vstřebání změn. Zcela výjimečné je pojetí snu v díle *Neverwhere*. Door nepocituje dopady zákazů a spíše než nepochopení cítí břemeno nesplněného snu o navrácení rodiny. Pro všechny zvolené literární hrdiny je však příznačný pocit nedosažitelnosti snu, neuspokojené touhy, rozčarování či beznaděje.

Aby tito literární hrdinové nedosáhli svých cílů příliš jednoduše, staví se jim do cesty škůdci. Na základě závažnosti negativního působení bychom mohli záškodníky rozdělit do dvou skupin na: silné nepřátele a menší zprostředkovatele zla. Zprostředkovatelé většinou pracují pro ono primární zlo či jsou aktuálně pod jeho vlivem a pomáhají mu realizovat plány. Za význačné zprostředkovatele zla lze v analyzovaných dílech považovat například krysy, pana Croupa a Vandemara, červa, Daniela Meakina či Katherine. Zdroj primárního zla představují postavy jako druhá matka, anděl Islington, Ursula Monkton, duchové, rod Asherů či pohádková Přadlena. Hlavní motivací těchto destruktivních sil jsou konflikty zla s rodinami hlavních hrdinů.

Vůli přežití dokazují dětští hrdinové několika způsoby: riskováním vlastního života (Coraline), obětováním se pro druhé (Coraline, Door) či probuzením přirozeného pudu sebezáchovy (hrdina díla *The Ocean at the End of the Lane*, Amelia, Alice). Zásadním zdrojem odvahy jsou rodiny hlavních hrdinů. Právě díky myšlenkám na blízké pocítují hrdinové nutnost zachovat si svůj život, přežít kvůli blízkým, rodinnému odkazu či alespoň vyhlídkám na lepší budoucnost.

Přirozenému pokušení zkoumané postavy nevzdorují příliš efektivně, čímž odhalují svou lidskost a nedokonalost. Kvůli své zvědavosti a touze po riziku bez

rozmyšlení porušují pravidla díky čemuž většinou spouští lavinu destrukce. Přesto, že by si většina zkoumaných literárních postav přála ideální a bezchybnou rodinu, díky podlehnutí svodům tito hrdinové čtenářům sami ironicky ukazují svou nedokonalost.

Všechny z analyzovaných postav během svého putování alespoň na malý okamžik pociťují strach z nicoty, kterou lze ve většině případů popsat jako něco nevysvětlitelného (mince), nehmotného (mlha, duše mrtvých dětí) či temného (hřbitov). O nicotě lze hovořit i v případě hrdinova blízkého setkání se smrtí či strachem o vlastní existenci.

Mateřské a otcovské postavy plní množství rozličných rolí. Na základě rozboru fungují rodiče hrdinů primárně jako: koordinátoři chování, pečovatelé, usměrňovatelé, průvodci či zprostředkovatelé schopností. Nejzásadnější důvody konfliktů a problémů tvoří tajnosti, nedůvěra, a hlavně nedostatek komunikace a prostoru pro sdílení názorů.

Tematická oblast soustředící se na moc slova jasně prokazuje dvojí možnost užití slov – negativní a pozitivní. Pomocí svých promluv mohou osoby ubližovat, zraňovat, ale i pomáhat a dodávat odvalu. Specifickou podkategorii představuje moc psaného slova, která hrdinům poskytuje únik od reality (*The Ocean at the End of the Lane*) či jim dokonce daruje život (*The Hazel Wood*).

Jak již bylo zmíněno, značné komplikace působí hrdinům záškodníci. Aby se však negativní a pozitivní síly vyrovnaly, získávají analyzované postavy během svého putování oporu v podobě nejrůznějších pomocníků. Mezi nejvíce nápomocné můžeme zařadit černou kočku, Richarda a markýze, Lettie, Essie a Tilly, Finche a zrzavého muže.

Díky pomíjivosti krásy si hlavní hrdinové uvědomují důležitost nedostatků, které nás obklopují. Právě ty nás totiž činí Pro mnohé hrdiny znamená jisté varování setkání s krásou (Coraline, Door, Amelia, Alice). S motivem nestálosti souvisí i motiv nevratné ztráty, která dotváří osobnosti našich hrdinů.

Tematická oblast pracující s obnovou a znovuzrozením poskytuje postavám závěrečné rozřešení. Hrdinové se dočkávají rekonstrukce vztahů (Coraline, protagonista díla *The Ocean at the End of the Lane*, Alice), obnovy rodinného odkazu, zasloužených odpovědí i nadhledu, daného osobnostním růstem (Door, Amelia).

Závěr

Cílem této diplomové práce je srovnávací analýza vybraných děl současných autorů fantasy literatury: *Coraline*, *Neverwhere*, *Ocean at the End of the Lane* Neila Gaimana, *The Restorer* a *The Kingdom* Amandy Stevens a *The Hazel Wood* Melissy Albert.

Teoretická část nejprve pojednala o vývoji fantasy žánru, jeho základních rysech a možných obměnách ve vztahu k rodinným příběhům a vývojovému románu. Následně práce představila autory analyzovaných děl a jejich literární tvorbu. Za účelem co nejpřesnější charakteristiky vývojového stadia hlavních hrdinů uvedla teoretická část také některé příklady aplikace přechodových rituálů ve vztahu ke zvoleným příběhům a na základě psychoanalytického rozboru vysvětlila možný přínos pohádkových příběhů pro rozvoj lidské osobnosti.

Praktická část nejprve v krátkosti charakterizovala hlavní hrdiny vybraných děl a prostřednictvím medailonků ilustrovala počáteční stav jejich rodinných vazeb a celkového zázemí. Samotná srovnávací analýza následně vybírala nejzásadnější momenty příběhů, z nichž se následně snažila vyčíst, jakým způsobem protagonisté reagují na rozličné situace. Opěrné body výzkumu tvoří chování literárních postav v zátěžových momentech, kdy se například vyrovnávají se ztrátou snů a neúspěchem, nebezpečím, pokušením, silou slov, bezmocí či v případech, kdy musí svést boj o přežití nejen sebe, ale i celé své rodiny.

Z výsledků zkoumání je patrné, že pro všechny ze zvolených literárních hrdinů představuje rodina zároveň dar i prokletí. Coraline Jones, jež považovala soužití s rodiči spíše za prokletí, konečně poznává krásu lidských nedokonalostí a uvědomuje si pravou podstatu chování svých zaneprázdněných rodičů, kterým však na dceři upřímně záleží. Coralinino dětské myšlení se díky procesu zvládnuté zkoušky postupně připravuje na období dospívání.

Lady Door Portico zjišťuje, že rodové schopnosti mohou velmi často vzbuzovat pokušení, a kromě pozitivního vlivu mohou i škodit. Door na konci vyprávění získává zasloužené odpovědi na otázky ohledně vraždy své rodiny i nepatrný záblesk naděje v podobě možného přežití své sestry.

Hlavní hrdina díla *The Ocean at the End of the Lane* usilovně vzdoruje zmanipulovanému otci a díky vzpomínkám na krásné okamžiky strávené s rodinou, i díky obětavosti Lettie Hempstockové vítězí ve vyčerpávajícím boji nad zlem v podobě Ursuly Monktonové.

Amelia Gray si připouští důležitost otcových pravidel. Zároveň však zjišťuje, že zděděné predispozice nemusejí být pouze těžkým břemenem, ale lze je také využít pro konání dobra. Amelia se také konečně dozvídá pravdu o své adopci a zvrácených intrikách biologické rodiny, následkem čehož si o to víc hýčká péči svých adoptivních rodičů a jejich snahy o zajištění bezpečí.

Hlavní hrdinka Alice Crew odhaluje pravou podstatu knihy *Tales from the Hinterland* a nachází tak příčinu svých záchvatů agrese i informace o svém původu. Díky své dobrodružné cestě za záchranou matky Elly si Alice uvědomuje důvody Ellina tajemného chování a neustálého plíživého neštěstí.

Během zápasu o své nejbližší využívají literární postavy nejen své zděděné predispozice, ale také iniciativu pomocníků či pokrevních příbuzných. V nejtěžších chvílích pak hrdinové probouzejí své základní pudy či upínají svou mysl na vzpomínky z minulosti, díky nimž nalézají další síly pro souboj se zlem.

Přesto, že protagonisté z děl mnohdy nepovažují výchozí stav rodinných vazeb za zcela uspokojivý či funkční a všimají si primárně nedostatků, postupem času jsou sami seznámeni se svými stinnými stránkami a dosáhnou prozření. Díky zkouškám a zátěžovým situacím dochází mezi hrdiny a jejich rodinami k pozvolné obnově, během níž si hlavní postavy uvědomují, že součástí lidskosti je i nedokonalost. Toto pochopení a přijetí reality zároveň svědčí o úspěšném vývoji a proměně dětských hrdinů na jejich cestách životem.

Summary

This diploma thesis aims to analyse the works of contemporary fantasy literature authors: Neil Gaiman's *Coraline*, *Neverwhere* and *Ocean at the End of the Lane*, Amanda Stevens's *The Restorer* and *The Kingdom* and Melissa Albert's *The Hazel Wood*.

The theoretical part first discussed the development of the fantasy genre, its essential features and possible variations in relation to family stories and the Bildungsroman. Subsequently, the thesis introduced the authors of the analysed books and their literary work. In order to most accurately outline the developmental stage of the main characters, the theoretical part also presented some examples of the application of transition rituals in relation to the selected books. Based on the psychoanalytic analysis, the thesis explained the possible contribution of fairy tales to the development of human personality.

The practical part first briefly characterised the protagonists of the selected works and, through medallions, illustrated the initial state of their family ties and overall background. The comparative analysis subsequently selected the essential moments of the stories, from which it then tried to read how the protagonists react to various situations. The mainstays of the research are the behaviour of literary characters in stressful moments when, for example, they cope with the loss of dreams and failure, danger, temptation, the power of words, helplessness, or in cases where they have to fight for the survival of not only themselves but also their entire family.

The research results show that the family is both a blessing and a curse for all of the chosen literary heroes. Coraline Jones, who considered living with her parents more like a curse, finally sees the beauty of human imperfections and realises the true nature of her busy parents' behaviour, but who genuinely and wholeheartedly care about their daughter. Coraline's childhood thinking gradually prepares her for adolescence, thanks to the process of passing the trial.

Lady Door Portico finds that abilities she acquired from her ancestors can very often prove tempting, and in addition to being a positive influence, they can also be harmful. At the end of the story, Door gets the well-deserved answers to the questions about her family's murder and a small glimmer of hope in the form of his sister's possible survival.

The main character of *The Ocean at the End of the Lane* defies his manipulative father and, thanks to the memories of the beautiful moments spent with his family and the dedication of Lettie Hempstock, wins the gruelling battle against the evil in the form of Ursula Monkton.

Amelia Gray admits the importance of her father's rules. At the same time, however, she discovers that inherited features and predispositions do not have to function only as a source of a heavy burden but can also prove beneficial. Amelia also finally learns the truth about her adoption and the twisted machinations of her biological family, causing her to cherish her adoptive parents' care and their efforts to keep her safe.

The main character, Alice Crew, uncovers the true nature of the book *Tales from the Hinterland*, finding the cause of her aggression attacks and information about her origins. Through her adventurous journey to rescue Ella's mother, Alice realises the reasons behind Ella's mysterious behaviour and constant creeping unhappiness.

When fighting for their loved ones, literary characters use not only their inherited predispositions but also the initiative of helpers or blood relatives. In the most challenging moments, the heroes awaken their basic instincts or fix their minds on memories from the past, thanks to which they find additional strength to fight evil.

Although the works' protagonists often do not consider the initial state of family ties as wholly satisfactory or functional and primarily notice the insufficiencies related to blood-bonds, they become familiar with their dark sides and find insight over time. Through trials and stressful situations, there is a gradual restoration between the heroes and their families, during which the main characters realise that imperfection is an inherent part of humanity. At the same time, that understanding of reality testifies to the development and transformation of the heroes on their journeys through life.

Bibliografie

Primární literatura

1. ALBERT, Melissa. *Lískový les*. Přeložil Alžběta ŘEŘICHOVÁ. Praha: Dobrovský, 2018. Knihy Omega. ISBN 978-80-7390-900-0.
2. ALBERT, Melissa. *The Hazel Wood*. New York: Flatiron Books, 2019. ISBN 978-1-250-23199-4.
3. GAIMAN, Neil. *Coraline*. London: Bloomsbury, 2013. ISBN 978-1-4088-4175-4.
4. GAIMAN, Neil. *Koralina*. Vyd. 4., dopl. autorem. Ilustroval Dave MCKEAN, přeložil Ladislava VOJTKOVÁ. Frenštát p.R. [pod Radhoštěm]: Polaris, 2014. ISBN 978-80-7332-211-3.
5. GAIMAN, Neil. *Neverwhere*. London: Headline Publishing Group, 2013. ISBN 978-0-7553-2280-0.
6. GAIMAN, Neil. *Nikdykde*. Vydání třetí, doplněné autorem. Přeložil Ladislava VOJTKOVÁ, přeložil Richard PODANÝ. Frenštát p.R.: Polaris, 2017. ISBN 978-80-7332-372-1.
7. GAIMAN, Neil. *Oceán na konci uličky*. Frenštát p.R. [pod Radhoštěm]: Polaris, 2013. ISBN 978-80-7332-206-9.
8. GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane*. New York: HarperCollins Publishers, 2013. ISBN 978-0-06-245936-7.
9. STEVENS, Amanda. *Království*. Praha: Knižní klub, 2013. ISBN 978-80-242-4206-4.
10. STEVENS, Amanda. *Okřídlená duše*. Praha: Knižní klub, 2012. ISBN 978-80-242-3699-5.
11. STEVENS, Amanda. *The Kingdom*. Canada: MIRA Books, 2012. ISBN 978-1-61793-913-6.
12. STEVENS, Amanda. *The Restorer*. Canada: MIRA Books, 2011. ISBN 978-1-61793-927-3.

Sekundární literatura

1. BACHTIN, Michail Michajlovič. *Román jako dialog*. Přeložil Daniela HODROVÁ. Praha: Odeon, 1980. ARS. Literárněvědná řada (Odeon).
2. BETTELHEIM, Bruno. *Za tajemstvím pohádek: proč a jak je číst v dnešní době*. Přeložil Lucie LUCKÁ. Praha: Portál, 2017. Klasici (Portál). ISBN 978-80-262-1172-3.
3. CAMPBELL, Hayley. *The Art of Neil Gaiman*: Harper Design, 2014. ISBN 978 0 06 243295.
4. CAMPBELL, Joseph. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-354-4.
5. CLUTE, John, ed. et al. *The encyclopedia of fantasy*. 1st pub. London: Orbit, 1997. ISBN 1-85723-368-9.
6. FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Vydání čtvrté. Přeložil Kristina ČERNÁ, přeložil Jan ČERNÝ. Praha: Portál, 2015. Spektrum (Portál). ISBN 978-80-262-0863-1.
7. FREUD, Sigmund. *Výklad snů*. Vyd. 4., upr. Přeložil Ota FRIEDMANN. Pelhřimov: Nová tiskárna, 2003. ISBN 80-86559-16-5.
8. GRENBY, Matthew Orville a Andrea IMMEL, ed. *The Cambridge Companion To Children's Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. ISBN 978-0-521-68782-9.
9. HAHN, Daniel. *The Oxford companion To Children's Literature*. Second edition published in paperback. New York, NY: Oxford University Press, 2017. ISBN 978-0-19-871554-2.
10. HUNT, Peter. *Alternative Worlds in Fantasy Fiction*. London: Continuum, 2003. ISBN 0-8264-7760-7.
11. HUNT, Peter. *An Introduction to Children's Literature*. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-289243-0.
12. JACKSON, Anna. *The Gothic in Children's Literature: Haunting the Borders*. Oxfordshire: Routledge, 2008. ISBN 9780415875745.
13. LE GUIN, U. K. *The Language of the Night: Essays on Fantasy and Science Fiction*. Second edition. New York, NY: Harper Collins, 1992. ISBN 978-0399123252.

14. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
15. PRATCHETT, Terry, PRINGLE, David, ed. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů ; hlavní předmluva Terry Pratchett ; hlavní editor David Pringle*. Praha: Albatros, 2003. ISBN 80-00-01126-3.
16. PROPP, Vladimír Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Přeložil Miroslav ČERVENKA, přeložil Marcela PITTERMANNOVÁ, přeložil Hana ŠMAHELOVÁ. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-085-9.
17. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
18. VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1374-1.
19. WINOKER, J. *Writers on writing*, London: Headline, 1987.

Internetové zdroje

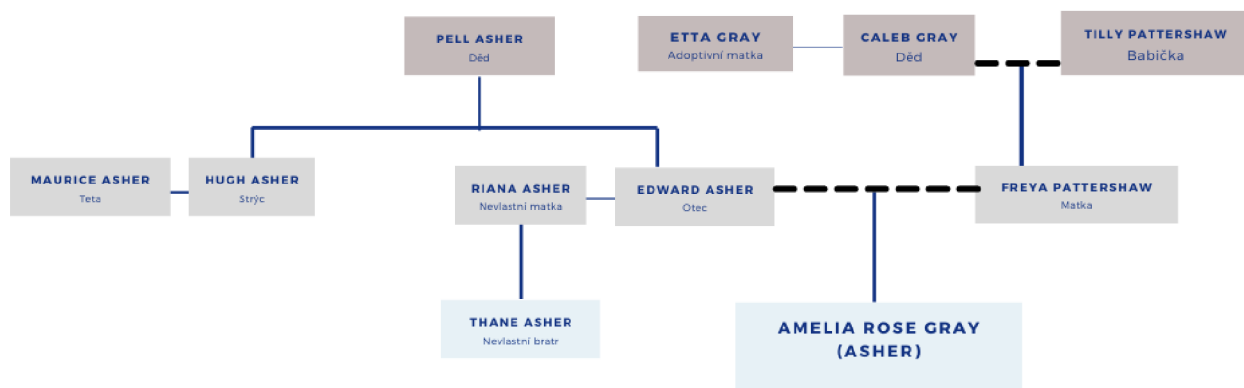
1. ALBERT, Melissa. *Melissa Albert – About the Author* [online]. [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://us.macmillan.com/author/melissaalbert>
2. *Best Books for Kids 2022*, The New York Public Library. [online]. [cit. 2023-05-22]. Dostupné z: <https://www.nypl.org/books-more/recommendations/best-books/kids>
3. CLIFFORD, Lucy. *The New Mother* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <http://seanconnors.net/eng3903/wp-content/uploads/2015/03/The-New-Mother.pdf>
4. *Contemporary Authors, Volume 417 - Austin Public Library - OverDrive. Austin Public Library - OverDrive* [online]. Copyright © 2022 OverDrive [cit. 06.11.2022]. Dostupné z: <https://austinlibrary.overdrive.com/media/4432544>
5. EKMAN, Stefan. *London Urban Fantasy: Places with History*, Academia.edu. [online]. [cit. 22.05.2023]. Dostupné z: https://www.academia.edu/40144371/London_Urban_Fantasy_Places_with_History
6. EKMAN, Stefan. *Urban Fantasy: A Literature of the Unseen*, Academia.edu. [online]. [cit. 22.05.2023]. Dostupné z: https://www.academia.edu/39027098/Urban_Fantasy_A_Literature_of_the_Unseen
7. GAIMAN, Neil. *About Neil – Biography*. NeilGaiman.com [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: https://www.neilgaiman.com/About_Neil/Biography
8. GAIMAN, Neil. *The Ocean at the End of the Lane* [online]. [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://www.neilgaiman.com/works/Books/The+Ocean+at+the+End+of+the+Lane/>
9. KINCHEN, Melanie. *Bildungsroman Novels for Young Adults*. Louisiana State University [online]. [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120428031138/http://www.lsu.edu/faculty/jpullia/3223bildungsroman.htm>
10. PAGAN, Amanda. *Hallmarks of Fantasy: A Brief History of the Genre*. New York Public Library [online]. [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://www.nypl.org/blog/2020/05/18/hallmarks-fantasy-brief-history-fantasy>

11. SCHMIDT-HELLERAU, Cordelia. *About Psychoanalysis*. International Psychoanalytical Association [online]. [cit. 2023-06-02] Dostupné z: https://web.archive.org/web/20151225194422/http://www.ipa.world/en/Psychoanalytic_Knowledge/About_Psychoanalysis/en/Psychoanalytic_Treatment/About_Psychoanalysis.aspx?hkey=95f36836-e69a-405f-bcc0-7fca2bb832ce
12. STEVENS, Amanda. *Bio – Amanda Stevens* [online]. [cit. 2022-11-05]. Dostupné z: <https://amandastevens.com/bio/>

Obrázkové přílohy

Příloha č. 1 - Stručný rodokmen Asherů

RODOKMEN ASHERŮ



Vysvětlivky:

- Nemanželský vztah
- Přímá rodinná vazba/manželství